

Päiväys
17.10.2025

1 (2)

Diaarinumero
940/03.04.04.04.22/2025 ym.

JULKINEN KUULUTUS

Valitukset vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaisesta päätöksestä

Vesilain 15 luvun 3 §:n mukaan Vaasan hallinto-oikeuden on annettava lupaviranomaisen, valtion valvontaviranomaisen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen vesilain nojalla antaman päätöksen sekä ojitustoimituksessa annetun päätöksen johdosta jätetty valitus tiedoksi julkisella kuulutuksella noudattaen, mitä hallintolain 62 a §:ssä säädetään. Tieto kuulutuksesta on julkaistava hankkeen vaikutusalueen kunnissa noudattaen, mitä kuntalain 108 §:ssä säädetään.

Kuulutuksen julkaisupäivä Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla

17.10.2025

Valitusten tiedoksisaantipäivä

Hallintolain 62 a §:n 3 momentin mukaan tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkaisemisajankohdasta.

Valitusten tiedoksisaantipäivä on 24.10.2025.

Asia

Vaasan hallinto-oikeuteen on jätetty yhdeksän valitusta Pohjois-Suomen aluehallintoviraston päätöksestä 19.6.2025 nro 83/2025 (Suhangon kaivoksen ja rikastamon ympäristö- ja vesitalouslupa sekä toiminnan aloittamislupa ja valmistelulupa, Ranua ja Tervola). Hakijana Suhanko Arctic Platinum Oy.

Valitusasiakirjojen nähtävilläpito

Tämä kuulutus ja valitukset pidetään nähtävillä 17.10.- 14.11.2025 Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla (<https://tuomioistuimet.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/index/hallinto-oikeudenkuulutukset/valituskuulutukset.html>). Hallinto-oikeuden verkkosivuilla valitukset ovat ilman liitteitä. Tieto kuulutuksesta on julkaistava Ranuan, Tervolan, Keminmaan ja Simon kunnissa.

Hallintolain 62 b §:n mukaan julkisen kuulutuksen ja kuulutettavan asiakirjan tiedot julkaistaan, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu. Henkilötiedoista julkaistaan kuitenkin ainoastaan tiedonsaannin kannalta välttämättömät henkilötiedot.

Mahdollisuus vastineen antamiseen

Vaasan hallinto-oikeus varaa asianosaisille, joita asia erityisesti koskee, tilaisuuden vastineen antamiseen. Mahdollinen vastine tulee toimittaa hallinto-oikeuteen **viimeistään 14.11.2025**. Luvan hakijalle ja viranomaisille varataan erikseen tilaisuus vastineen antamiseen.

Vastineeseen on merkittävä sen tekijän nimi, postiosoite, puhelinnumero ja mahdollinen sähköpostiosoite. Vastineessa on ilmoitettava asian diaarinumero 940/2025.

Kiinteistön osaomistajaa pyydetään antamaan tieto kuulutuksesta myös kiinteistön mahdollisille muille omistajille ja haltijoille.

Tiedoksianto järjestäytymättömien osakaskuntien osakkaille

Hakemuksessa tarkoitettulla hankkeella saattaa olla vaikutuksia myös seuraavilla yhteisillä maa- tai vesialueilla: 845-404-65-0 (Runkauksen voima, yht.vesialue), 683-404-876-2 (Särkilampi), 683-404-876-1 (Suhankojärvi ja Niittylampi), 683-404-878-5 (RN:ot 1:10, 2:26, 4:14 ym. saari), 683-404-876-6 (Tilojen RN:ot 3:1-3 vesialue Koukkujärvessä, Ruonanjärvi, Alajärvi, Vallolampi), 683-404-876-16 (RN:ot 5:1-2 vesialueet Yli-Portimojärvässä, Ylijoessa ym.), 683-404-876-14 (RN:ot 21:1-2 vesialue Yli-Portimojärvässä), 845-401-878-25 (Kiinteistöjen 14:25-28 venevalkama), 683-404-876-20 (Ruonakosken osakaskunta), 845-404-878-10 (RN:ot 1:2-8 yht. maapalstat), 845-404-878-11 (RN:ot 9:13-14 yht.maa-alueet), 845-404-878-18 (Kiinteistöjen 2:33-37 yhteinen pyykkiranta), 845-402-878-71 (Kiinteistöjen 5:26-29 venevalkama), 845-401-878-18 (RN:ot 8:8-9 myllypalsta), 845-401-878-14 (Tilojen RN:ot 8:17-21 maa-alue), 845-401-8-84 (Myllypalsta) ja 683-404-876-10 (RN:ot 209:3 ja 209:7 vesialue Ahmalammessa)

VAASAN HALLINTO-OIKEUS

Tuomioistuimen yhteystiedot

Vaasan hallinto-oikeus
Korsholmanpuistikko 43, 4 krs (PL 204), 65101 Vaasa
Sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi
Puh.: 029 56 42780

Hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelu:
<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet/#/>

Henkilötietojen käsittelyyn ja tietosuojaan liittyvät tiedot ovat saatavilla:
<https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/>

Valitus 1

11.7.2025

VAASAN HALLINTO-OIKEUDELLE

Asia

Valitus Pohjois-Suomen aluehallintoviraston (PSAVI) päätöksestä Suhangon kaivoksen ja rikastamon ympäristö- ja vesitalouslupa sekä toiminnan aloittamislupa ja valmistelulupa, Ranua ja Tervola

Päätös, johon haetaan muutosta

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston (PSAVI) päätös Suhangon kaivoksen ja rikastamon ympäristö- ja vesitalouslupa sekä toiminnan aloittamislupa ja valmistelulupa, Ranua ja Tervola

Päätösno

83/2025

Antopäivä

19.6.2025

Dnro

PSAVI/5695/2023

Valittaja

Tervolan kunta
Keskustie 1, 95300 TERVOLA
email. tervolan.kunta@tervola.fi
puh. 040 124 2411
jäljempänä myös ”valittaja”

Tiedoksisaannista

Valituksen kohteena oleva päätös on tehty 19.6.2025. Valittaja on saanut päätöksen tietoonsa seitsemän päivän kuluttua päätöksen antopäivästä. Päätöksessä annetussa valitusosoituksessa valitusaika päättyy 28.7.2025

Valitus on siten toimitettu hallinto-oikeudelle määräajassa.

11.7.2025

TÄYTÄNTÖÖNPANON KIELTÄMINEN

Tervolan kunta kunnioittavasti vaatii jäljempänä mainituin perustein, että hallinto-oikeus antaa asiassa täytäntöönpanoa koskevan määräyksen, jolla hallinto-oikeus kieltää laittamasta täytäntöön Pohjois-Suomen aluehallintoviraston 19.6.2025 tekemää päätöstä siihen saakka, kunnes asia on lainvoimaisesti ratkaistu.

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 48 §:n mukaan lupaviranomaisen on tutkittava ympäristöluvan myöntämisen edellytykset ja otettava huomioon asiassa annetut lausunnot ja tehdyt muistutukset ja mielipiteet. Lupaviranomaisen on muutoinkin otettava huomioon, mitä yleisen ja yksityisen edun turvaamiseksi säädetään. Lain 199 § perusteella lupaviranomainen voi perustellusta syystä ja edellyttäen, ettei täytäntöönpano tee muutoksenhakua hyödyttömäksi, luvan hakijan pyynnöstä lupapäätöksessä määrätä, että toiminta voidaan muutoksenhausta huolimatta aloittaa lupapäätöstä noudattaen, jos hakija asettaa hyväksyttävän vakuuden ympäristön saattamiseksi ennalleen lupapäätöksen kumoamisen tai lupamääräyksen muuttamisen varalle. Vakuus on asetettava ympäristöluvassa osoitetun valvontaviranomaisen eduksi ennen toiminnan aloittamista. Vaatimus vakuuden asettamisesta ei koske valtiota tai sen laitosta eikä kuntaa tai kuntayhtymää. Lupaviranomainen voi tarvittaessa määrätä täytäntöönpanon lupapäätöstä suppeammaksi sekä määrätä täytäntöönpanon aloitusajankohdasta.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston päätöstä ei voida panna täytäntöön, sillä siitä valittaminen käy täytäntöönpanon johdosta hyödyttömäksi. Jäljempänä tarkemmin yksilöidyllä perusteilla valittaja vaatii hallinto-oikeutta korjaamaan valituksenalaisen päätöksen.

Valittajan käsityksen mukaan jo purkuputken rakentamistöiden aloittaminen maaston raivauksen, puiden kaadon, teiden rakentamisen, kaivuutöiden yms., seikkojen vuoksi aiheuttaa ympäristölle sellaisia muutoksia, joita ei voida palauttaa ennalleen, mikäli Pohjois-Suomen aluehallintoviraston 19.6.2025 tekemää päätöstä muutettaisiin valitusten johdosta.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston päätöksessä on annettu lupa purkuputken rakentamiseen kaivosalueen ja Kemijoen välille muutoksenhausta huolimatta.

11.7.2025

Mikäli hankkeelle 19.6.2025 myönnetty ympäristö- ja vesitalouslupa kumoutuisi, ei purkuputkea tarvita.

Edellä todetun mukaisesti täytäntöönpanotoimiin ryhtyminen ennen asian lainvoimaista ratkaisemista on omiaan aiheuttamaan merkittävää vahinkoa alueen maanomistajille eikä päätöksen toimeenpanosta aiheutuvaa vahinkoa voida myöhemmässä vaiheessa enää korjata.

Edellä esitetyin perustein valittaja vaatii, että hallinto-oikeus antaa asiassa täytäntöönpanoa koskevan määräyksen, jolla hallinto-oikeus kieltää

laittamasta täytäntöön Pohjois-Suomen aluehallintoviraston 19.6.2025 tekemää päätöstä purkuputkea koskien siihen saakka, kunnes kaivospiirin laajentamista koskeva asia on lainvoimaisesti ratkaistu ja hankkeella on lainvoimaiset vesitalous- ja ympäristöluvat.

VALITUS

Valitusoikeudesta

Valittajalla on valitusoikeus asiassa, sillä osa kaivoksen alueista sijoittuu Tervolan kunnan alueelle.

Miltä osin päätökseen vaaditaan muutosta

Valittaja hakee muutosta 19.6.2025 annetun päätöksen lupamääräyksiin 38 ja 125 sekä lisäystä lupamääräyksiin koskien purkuputkea, tieyhteyttä ja Konttijärven tilanseurantaa.

Vaatimukset

Tervolan kunta kunnioittavasti vaatii, että hallinto-oikeus:

1. lisää purkuputkea koskeviin lupamääräyksiin määräyksen toiminnan päätyttyä purkuputken poistamisesta; ja
2. muuttaa lupamääräys 28:ta seuraavasti: Kemijoen hygieenistä ja ekologista tilaa ei saa heikentää; ja
3. muuttaa lupamääräys 38:ta seuraavasti: Kemijokeen johdettavan jäteveden tuntivirtaama saa olla enintään 0,5 % Kemijoen tuntivirtaamasta; ja
4. lisää lupamääräyksiin kohtaan ennaltavaraautuminen sekä häiriö- ja poikkeustilanteet tieyhteyden rakentamisen Suolijoen kautta kaivosalueelle mahdollisten onnettomuus- yms. häiriötilanteiden vuoksi; ja

11.7.2025

5. tarkentaa lupamääräysten kohdassa 125 asetettuja vakuuksia siten, että vakuuden määrät sidotaan indeksiin; ja
6. lisää lupamääräyksiin määräyksen hakijan vedenlaadun tarkkailuista kaivoksen apualueella.
7. lisää lupamääräyksiin kohtaan Raakavedenottamo ja keskivedenkorkeuden nosto Konttijärven ja Konttijoan vedenlaadun sekä ekologisen tilan tarkkailun.

PERUSTEET

Purkuputki

Lupamääräyksissä on lähtökohtana oltava, että alue ennallistetaan kaivostoiminnan päätyttyä. Tähän tulee sisältyä myös kaivoksen apualueiden maanalaisten rakenteiden poistaminen.

Apualue muodostaa noin 30 metriä leveän ja noin 45 kilometriä pitkän käytävän, jonka pinta-ala on lähes 137 ha. Hankkeella on siten negatiivisia vaikutuksia yleiseen ja yksityiseen etuun mahdollisen kaivostoiminnan päättymisen jälkeenkin, ellei purkuputkea poisteta.

Suhangon kaivoksen ja siten myös purkuputken käyttöajaksi on arvioitu yli 20 vuotta. Ympäristötietoisuuden lisääntymisen sekä ympäristövastuun tiukentuminen tulee huomioida lupamääräyksiä annettaessa. Lupamääräyksissä on sisällytettävä vaatimus purkuputken poistamisesta toiminnan päättyessä ja tätä vastaavan vakuuden asettaminen. Tämä lupamääräys on lisättävä.

Kemijoen hygieeninen ja ekologinen tila

Lupaviranomainen on soveltanut lupaa myöntäessään mm. ympäristönsuojelulakia (527/2014). Ympäristönsuojelulain tarkoituksena on mm. ehkäistä ympäristön pilaantumista ja sen vaaraa, ehkäistä ja vähentää päästöjä sekä poistaa pilaantumisesta aiheutuvia haittoja ja torjua ympäristövahinkoja sekä turvata terveellinen ja viihtyisä sekä luonnontaloudellisesti kestävä ja monimuotoinen ympäristö, tukea kestävää kehitystä sekä torjua ilmastonmuutosta. Kemijoen vedenlaadulla sekä joen ekologisella tilalla on erittäin suuri merkitys Kemijoen hyödyntämiseen niin virkistys- kuin elinkeinotoiminnassa. Lupaehdoissa on kiellettävä Kemijoen hygieenisen tilan heikentämisen lisäksi myös Kemijoen ekologisen tilan heikentäminen.

11.7.2025

Kemijokeen johdettavan jäteveden määrä

38. lupamääräys on tulkinnanvarainen. Lupamääräyksen mukaan ”Käyttösuunnitelmassa tulee esittää, kuinka jätevesien varastointi kaivosalueella toteutetaan ja Kemijokeen johdettavien jätevesien määrää voidaan rajoittaa alivirtaamakausina tai muina aikoina, kun jäteveden sekoittuminen Kemijoessa on tavanomaista heikompaa. Suunnittelun tavoitteena on oltava, että Kemijokeen johdettavan jäteveden tuntivirtaama on enintään 0,5 % Kemijoen tuntivirtaamasta. Määräystä tulee muuttaa yksiselitteiseksi siten, että Kemijokeen johdettavan jäteveden tuntivirtaama saa olla enintään 0,5 % Kemijoen tuntivirtaamasta.

Onnettomuus- ja häiriötilanteisiin varautuminen

Tervolan kunta on antamassaan lausunnossa koskien Suhangon kaivospiirin laajentamista edellyttänyt lupaehtoihin tieyhteyden rakentamista kaivosalueelle Suolijoen kautta. Vaatimustaan Tervolan kunta on lausunnossaan perustellut varautumisella erilaisiin onnettomuus- ja häiriötilanteisiin. Purkuputken mahdollinen rakentaminen Tervolan kunnan halki Kemijokeen edellyttää monenlaisia huollettavia rakenteita sekä niiden häiriötöntä toimintaa. Häiriöiden sattuessa ainoa kaivosalueelta johtava tieyhteys kulkee Ranuan Palovaaran kautta maantielle 78. Esim. kaivosalueelta Tervolaan purkuputkireitille matka olisi lähes 70 km ja matkaan kuluisi lähes 1,5 tuntia nykyisiä tieyhteyksiä hyödyntäen. Kaivosalueelta rakennettavan tieyhteyden kautta matkaa olisi vain noin 10 km, annettavalla määräyksellä on siten erittäin suuri merkitys kaivosturvallisuuteen. Luvan hakija antama vastine tieyhteyden selvittämiseksi ei takaa tieyhteyden toteuttamista, ellei sitä yksiselitteisesti lupahdoissa edellytetä. Lupamääräyksiin on siten lisättävä määräys lisätieyhteyden rakentamista Suolijoen kautta kaivosalueelle onnettomuus- ja häiriötilanteisiin varautumiseksi.

Vakuuden määrä

Ympäristönsuojelulain (527/2014) perusteella asetettavan vakuuden voi sitoa hintatason muutosta kuvaavaan indeksiin. Hakijan esittämä kaivoksen elinkaari on pitkä, joten lupahdoissa asetettavat euromääräiset vakuudet on perusteltua syytä sitoa indeksiin.

Pohjaveden vedenlaadun tarkkailu

Purkuputki on suunniteltu rakennettavaksi lähelle pohjavesialueita ja lähteitä. Tervolan kunta on aiemmin lausunnossaan todennut ”Reutuaavan vesiosuuskunnan pohjavedenottoaluetta ja sieltä tuleva runkovesiputkea ei ole huomioitu purkuputken rakentamisen suunnittelussa. (Reutuaapa).

11.7.2025

Pohjavesialue sijaitsee purkuputkeen nähden noin neljän kilometrin päässä purkuputken linjasta Korkiakivalon alueella. Lisäksi purkuputkilinjaus kulkee läheltä Anttilankankaan pohjavesialuetta, jolla sijaitsee Meri-Lapin Veden vedenottamo. Alueen vettä hyödynnetään Kemin ja Tornion vesihuollossa. ”

Pohjaveden suojelu perustuu Suomessa keskeisesti ympäristönsuojelulain (YSL, 527/2014) 17 §:n pohjaveden pilaamiskieltoon ja maaperän pilaamiskieltoon (YSL 16 §), joka turvaa pohjaveden laatua maaperän kautta tapahtuvalta pilaantumiselta.

Terveystensuojelun periaatteiden mukaisesti elinympäristöön vaikuttava toiminta on suunniteltava ja järjestettävä siten, että väestön ja yksilön terveyttä ylläpidetään ja edistetään. Elinympäristöön vaikuttavan toiminnan harjoittajan on tunnistettava toimintansa terveyshaittaa aiheuttavat riskit ja seurattava niihin vaikuttavia tekijöitä. Toimintaa on harjoitettava siten, että terveyshaittojen syntyminen mahdollisuuksien mukaan estyy (terveydensuojelulaki 763/1994, 2 §).

Toisin kuin Pohjois-Suomen aluehallintovirasto antamassaan lupapäätöksessä on todennut, valittajan näkemyksen mukaan purkuputken rakentamisella voi olla vaikutuksia alueella oleviin pohjavesiin, vedenottamoihin ja lähteisiin. Jotta mahdolliset vaikutukset voidaan havaita, on lupamääräyksiin lisättävä määräys hakijan vedenlaadun tarkkailuista kaivoksen apualueella.

Konttijoki ja Konttijärvivedenlaadun ja ekologisen tilan tarkkailu

Lupamääräyksessä on käsitelty raakavedenottoon Konttijärvestä sekä Konttijärven vedenkorkeuden nostamista. Lupahdoissa ei ole edellytetty Konttijärven eikä Konttijärvestä laskevan Konttijoen ekologisen tilan eikä vedenlaadun seurantaa, ainoastaan vedenkorkeutta sekä veden virtaamaa. Konttijärven läheisyyteen on suunniteltu sivukivikasaa, joka voi vaikuttaa Konttijärven ja Konttijoen tilaan. Lupamääräyksissä on edellytettävä myös Konttijärven ja Konttijoen ekologisen tilan seurantaa.

Oikeudenkäyntikuluista

Valittaja katsoo, että oikeudenkäyntikulut on määrättävä Pohjois-Suomen aluehallintoviraston korvattavaksi. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 10 luvun 95 §:n mukaan oikeudenkäynnin osapuoli on velvollinen korvaamaan toisen osapuolen oikeudenkäyntikulut kokonaan tai osaksi, jos

11.7.2025

erityisesti asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen on kohtuutonta, että tämä joutuu itse vastaamaan oikeudenkäyntikuluistaan.

Käsillä olevassa tapauksessa olisi kohtuutonta, että valittaja joutuisi vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan, sillä Pohjois-Suomen aluehallintoviraston antamissa lupamääräyksissä on selkeitä puutteita.

Liite

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston päätös 83/2025

Paikka ja päiväys

Tervolassa 11.7.2025

Valitus 2

LAUSUNTO - KUISTUTUS

VAASAN HALLINTO-OIKEUS
VASA FÖRVALTNINGSDOMSTOL

Saap.
Anl.

21. 07. 2025

Liitteet
Bilagor

kpl / st.
sivuja / sidor

SUHANGON KAIVOKSEEN PURKUPUTKEU
RAKEUTAMIS- JA KÄYTTÖKERTÄYS.

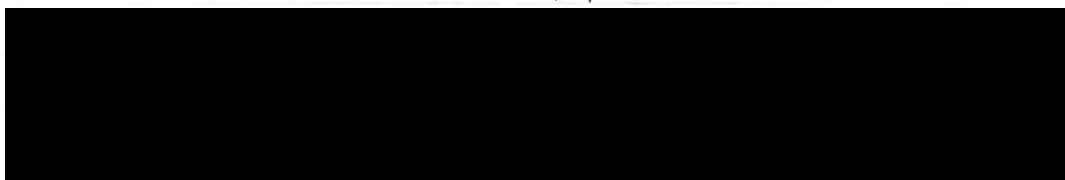
VAASAN HO, DNRO/5695/2023

ESITÄN JA VAADIN, ETTÄ SUHANGON KAIVOS-
YHTIÖ MOKSAA JA KORVAA PURKUPUTKEU RA-
KEUTAMIS- JA ASEVUUSKÄYTTÖÄSTÄ METSÄÄN
25 EURON METRILTÄ KÄYTTÖVUOKRAN -MAKSUN
KOKO TOIMIKUUNNAN AJAN, KOKO MATKALTA.
(44 km).

PURKUPUTKEU ALLE JÄTÄVÄ MAAPÄLVE, KÄY-
TTÖÄ HEIKKOUTTA OMASTA OSASTAN NORDA-
LIA METSÄTOHOUTTA, OMAISUUDEN HOITO JA
HÄYDÖNTÄMISTÄ. METSÄKATO-, LUONTOKATO-,
HIILINIEKUKATO LISÄÄNTYX. METSÄOMAISUUS
JA PALSTAT PIRSTOUTUVA, KÄYTTÖVAIKEUTU,
VAROISUUS LISÄÄNTYX, OVAAT REMLISTISIA
ASIOITA.

TOI SAALTA NÄMÄ RAKEUTELMAT MAHPOL-
LISTAUA KOKO KAIVOSTOIMIKUUNNAN,
TOIMIKUUNNAN JÄLKKEU PUTKILINJA-ALUEE
TULEE ENNALLISTAA, TASOITTA JA KYLWÄS-
JSTUTTA ALUEELLE SOPIVAUS TOIMIAINEK-
SELLA, KUNSI, MÄNTY, KOIVU,
JATKUVA KESKUSTELU YATEYK METSÄOMISTA-
LIEU KUUNSSA KOKO MATKALTA (44 km)
NIEU RAKEUTAMISEU KUIN KÄYTTÖKERTÄYS AJAN.
VORAAIN OIKENDUUN ESITTÄÄ AJATUKSIA, ASI-
OITA, VALOKUUIA, VASTAUSTA MYÖS JATKOSSA

TERNOWASSA 21. 7. 2025

Saap. 21. 07. 2025

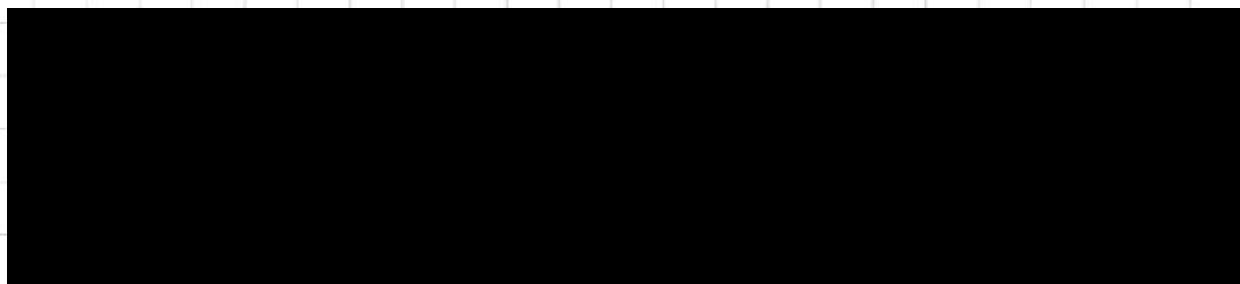
Ant. kol / st.
Liitteet sivuja / sidor
Bilagor

LAUSUNTO - KUISTUTUS SUHANGON PURKUPUTKI.

VAASAN HO, DNRO/5695/2023

SUHANGON KAIVOKSEN PURKUPUTKEU RA-
KEHTAMISEN JA HUOLTOAJOS VARTEN TAR-
VITTAAN HUOLTO-JA KÄYTTÖTIE, JOTA SUUN-
NITELLAAN KÄYTETTÄVÄKSI ESIM. NYKYI-
SEN KORTTIJOEN METSÄ-AUTOTIETÄ PITKIN.
TÄTÄ KÄYTTÖÄ JA KÄYTTÖOIKEUTTA VASTAAN
JA VUOKSI VAAJIN (-MME), ETTÄ SUHANGON
KAIVOSYHTIÖ SUORITTA 8500 EURON
VUOTUISEN KÄYTTÖMAKSUN KORTTIJOEN
METSÄAUTOTIEN TIEKUNNALLE, NÄIN TULEE
KANTOULLISESTI KORVUTUA TIEN KÄYTTÖSTÄ
JA SEN KÄYTTÖOIKEUDESTA.
KÄYTTÖ JA KÄYTTÖOIKEUS MAHDOLLISTAVAT
KAIVOSTOIMINNAN JA HAITTOJA KORPEL SIOIDA
JATKUNA KESKUSTELUYHTEYS KAIVOSYHTIÖN
JA TIEHOITOKUNNAN KAUSSA TULEE SÄILYT-
TÄÄ, NIIN RAKEUTAMISEN KUIN KÄYTTÖN
DILANA.
VAAJAN OIKEUDET ESITTÄÄ ASIOITA, AID-
TUKSIA, VAIKOKUJA, VAAJETA MYÖS JAT-
KOSSA

TERVOUSSA 20.7. 2025

Valitus 3

VAASAN HALLINTO-OIKEUS

Korsholman puistikko 46

PL 204, 65101 Vaasa

vaasa.hao@oikeus.fi

VALITUS

VALITUS VAASAN HALLINTO-OIKEUDELLE Dnro PSAVI5695/2023

Muutoksenhakija Keminmaan kunta
Kunnantie 3
94400 Keminmaa

Päätös, johon haetaan muutosta

Päätös nro 83/2025
Dnro PSAVI5695/2023
19.6.2025

Suhangon kaivoksen ja rikastamon ympäristö- ja vesitalouslupa
sekä toiminnan aloittamislupa ja valmistelulupa, Ranua ja Tervola.

Vaatimukset

Keminmaan kunta valittaa päätöksestä nro 83/2025 Dnro
PSAVI/5695/2023 siltä osin kuin se koskee purkuputken sijoittamista
vesistöön sekä päästörajoja ja vaikutuksia vesistöön.

Keminmaan kunta vaatii, että:

1. Purkuputkea ei saa sijoittaa nykyiselle suunnitellulle paikalle
ennen tarkkoja lisäselvityksiä vaikutuksista vesistöön, kalastoon
ja Natura-alueisiin.
2. Ympäristöluvassa asetettuja päästörajoja (esim. sulfaatit,
metallit, ravinteet, ksantaatti) kiristetään tai niitä ei sallita
ollenkaan, ennen kuin niiden haitattomuus voidaan osoittaa
riittäväillä tutkimuksilla.
3. Toiminnan aloittamislupaa ei tule sallia muutoksenhausta
johtuen
4. Vakuusmaksut ja kalatalousmaksu tulee tarkastella
päätöksenmukaista korkeammiksi
5. Aluehallintoviraston päätös kumotaan näiltä osin tai palautetaan
uudelleen käsiteltäväksi.

Valitusoikeuden peruste

Tieto päätöksestä on lähetetty Keminmaan kunnalle, joka sijaitsee päätöksen mukaisen toiminnan vaikutusalueella.

Perustelut päätöksen kumoamisvaatimukselle

Keminmaan kunta toistaa hankkeen eri vaiheissa antamansa muistutukset. Lisäksi todetaan seuraavaa:

1. Kemijoki on arvokas vesistö ja jo ennestään kuormittunut

Kemijoki on Suomen suurin vesistö, jolla on merkittävä ekologinen, taloudellinen ja kulttuurinen arvo. Jo nyt joki on kuormittunut mm. vesivoiman rakentamisen ja hajakuormituksen seurauksena, ja sen ekologinen tila ei kaikilta osin täytä vesipuitedirektiivin vaatimuksia. Uusien jätevesien johtaminen tähän vesistöön heikentäisi tilannetta entisestään.

Aluehallintoviraston päätöksessä ei ole riittävästi arvioitu sitä, kuinka purkuputken jätevedet vaikuttavat Kemijoen nykytilaan, eikä sitä miten eri toimijoiden jätevesimäärien yhteisvaikutus tulee muuttamaan Kemijoen ekologista tilaa. Jätevesien mukana jokeen johdetaan mm. sulfaatteja, alumiinia, nitraattia, hopeaa ja ksantaattia, jotka voivat vaikuttaa haitallisesti vesieliöstöön, kalastoon ja veden käyttöön (esim. virkistys, juomavesi, kalastus). Jätevesien johtaminen Kemijokeen vaarantaa vesistön ekologista tilaa ja on ristiriidassa vesienhoidon tavoitteiden kanssa.

2. Vesipuitedirektiivin ja vesienhoitolain velvoitteet eivät täyty

EU:n vesipuitedirektiivin (2000/60/EY) mukaan vesien tilaa ei saa heikentää. Ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaan lupaa ei saa myöntää toiminnalle, joka vaarantaa vesistön hyvän tilan saavuttamisen tai ylläpitämisen. Päätöksessä ei kuitenkaan ole osoitettu, ettei jätevesien purku aiheuta tilan heikkenemistä Kemijoessa – vaikutukset on arvioitu mallipohjaisesti ilman riittäviä pitkäaikaisia mittaustuloksia.

Tämän vuoksi päätös rikkoo sekä EU-oikeuden että kansallisen lainsäädännön keskeisiä tavoitteita.

3. Päästöjen vaikutukset voivat ulottua laajalle alueelle Kemijoessa

Kemijoki on pitkä ja virtaama vaihtelee huomattavasti vuodenaikojen mukaan. Kesäisin ja kuivina kausina virtaama voi olla pieni, mikä heikentää jätevesien laimenemiskykyä. Lisäksi putken purkualueen

alapuolella on useita tärkeitä kalojen lisääntymis- ja elinalueita, joiden ekologinen tila voi vaarantua.

Päätöksessä ei ole myöskään arvioitu kunnolla mahdollisia yhteenlaskettuja vaikutuksia muiden kuormittajien kanssa. Alueella on muitakin jätevesien tai ravinnekuormituksen lähteitä (esimerkiksi maa- ja metsätalous), ja kokonaiskuormitus voi nousta haitalliselle tasolle.

4. Vesiluonnon monimuotoisuus vaarantuu

Kemijoessa esiintyy edelleen vaelluskalakantoja, vaikka ne ovat vaellusesteiden vuoksi heikentyneet. Jätevesien kemiallinen kuormitus, erityisesti metallit ja orgaaniset prosessikemikaalit kuten ksantaatit, voivat olla haitallisia mm. lohelle ja taimenelle sekä niiden poikasille. Näiden lajien elvyttäminen on ollut yhteiskunnallisesti merkittävä tavoite, ja päätös on ristiriidassa tämän tavoitteen kanssa.

5. Yleinen etu ja vesien suojeluarvo eivät toteudu

Kemijoen suojeluarvo ylittää hankkeen hyödyt. Lupapäätöksessä ei ole riittävästi punnittu yleisen edun ja ympäristönsuojelun vaatimuksia suhteessa kaivosyhtiön taloudellisiin intresseihin. Päätös heikentää vesienhoidon tavoitteita ja vesistöillä on keskeinen rooli mm. matkailu- ja kalastuselinkeinossa.

6. Vakuusmaksut ovat liian alhaisia toiminnan laajuuteen nähden

Vakuusmaksut tulee arvioida suuremmiksi johtuen toiminnan laajuudesta. Esimerkiksi toiminnan lopettamisen johdosta määrätty vakuusmaksu ei kata luonnon ennallistamista eikä purkuputken poistoa kokonaisuudessaan. Vakuusmaksuja tulee myös nostaa vuosittain indeksin verran.

Keminmaan kunta vaatii, että Kemijokeen laskevan purkuputken jätevesien haittojen kompensoimiseksi tulee määrätä erillinen vuosittainen kalatalousmaksu, jonka tulee olla vähintään 50 000 euroa ja joka on käytettävä kalastolle ja kalastukselle sekä rapukannoille ja nahkiaiselle aiheutuvien vahinkojen ehkäisemiseksi ja / tai vähentämiseksi hankkeen vaikutusalueella Kemijoessa ja siihen laskevissa sivu-uomissa. Kalatalousmaksua tulee voida kerryttää usealta vuodelta ja käyttää esimerkiksi omarahoitusosuutena vaikutusalueella vahinkojen ehkäisemiseen ja / tai vähentämiseen tähtäävissä hankkeissa, kuten kalataloudellisen

kunnostustoimenpiteen, istutuksen tai muun kalataloudellisen hoitotoimenpiteen taikka näiden yhdistelmän toteuttamisessa.

7. Päätös nro 83/2025 tulee kumota tai palauttaa uudelleen käsiteltäväksi,

Päätös tulee kumota ja / tai palauttaa valmisteltavaksi

Keminmaassa 22.7.2025

Keminmaan kunta

Valitus 4

VAASAN HALLINTO-OIKEUDELLE

VIITE:

Suhangon kaivoksen ja rikastamon ympäristö- ja vesitalouslupa sekä toiminnan aloittamislupa ja valmistelulupa, Ranua, Tervola

VALITUKSENALAINEN PÄÄTÖS:

Aluehallintoviraston päätös 19.6.2025

Nro 83/2025

Dnro PSAVI/5695/2023

VALITTAJA:

Lapinniemen osakaskunta

SIAMIES JA PROSESSIOSOITE:

[REDACTED]

[REDACTED]

Puhelin: [REDACTED]

Sähköposti: [REDACTED]

Vastine / Valitus Suhangon kaivoksen purkuputken rakentamissuunnitelmaan

Kunnioitetut viranomaiset,

Lapinniemen osakaskunta vastustaa Suhangon kaivoksen suunnitelmaa johtaa kaivoksen jätevesiä

purkuputkea pitkin Kemijokeen.

Ensisijainen vaatimus on, että kaivostoiminnan vesienhallinta järjestetään suljetun kierron järjestelmällä (ns. closed-loop system). Tämä on ainoa ympäristön kannalta kestävä ratkaisu, joka suojaa Kemijoen ekosysteemiä ja alueen elinolosuhteita.

Mikäli purkuputki kaikesta huolimatta rakennetaan, esitämme seuraavat ehdot ja rajoitukset:

1. Sitovat numeeriset tavoitteet kierrätysvedelle

Vuosittain on asetettava konkreettiset tavoitteet jäteveden määrän vähentämiseksi ja veden kierrätysasteen parantamiseksi, tavoitteenaan siirtyminen suljetun kierron järjestelmään.

2. Kalakantojen turvaaminen

Kaivostoiminta ei saa heikentää alueen kalakantoja eikä estää kalojen liikkumista tai lisääntymistä. Vähentyneiden kalakantojen kompensoimiseksi Lapinniemen osakaskunta vaatii, että kaivos istuttaa vuosittain 1 500 kappaletta pyyntikokoisia kirjolohia Lapinniemen osakaskunnan alueelle Kemijokeen tai sen sivuvesiin. Istutusten on jatkuttava vähintään kymmenen (10) vuotta kaivostoiminnan päättymisen jälkeen.

3. Korvaus ympäristö- ja käyttöhaitoista

Kemijoen virkistyskäyttö (uinti, veneily, kalastus), kotitalouskäyttö (esim. löylyvesi) sekä mahdollinen kiinteistöjen arvon aleneminen edellyttävät vuosittaista haittakorvausta. Kaivostoimijan on maksettava Lapinniemen osakaskunnalle vähintään 10 000 euroa vuodessa (sidottuna elinkustannusindeksiin) näiden haittojen lieventämiseksi. Korvauksen maksaminen on voimassa koko kaivostoiminnan ajan ja vähintään kymmenen (10) vuotta sen päättymisen jälkeen.

4. Oikeus lisävaatimuksiin

Pidätämme oikeuden esittää myöhemmin uusia vaatimuksia, korvausvaateita tai vastustuksia, mikäli lisäselvitykset tai käytännön kokemukset antavat siihen aiheita.

Yhteenveto

Pidämme suljetun kierron järjestelmää ainoana ympäristön ja paikallisten asukkaiden kannalta hyväksyttävänä ratkaisuna. Mikäli purkuputki sallitaan, sen käyttöön on liitettävä tiukat ehdot, korvausvelvoitteet ja vuosittain seurattavat tavoitteet, joiden lopullisena päämääränä on siirtyminen kokonaan ilman purkuputkea toimivaan kierrätysjärjestelmään.

Valitus 5

VAASAN HALLINTO-OIKEUS**VALITUS**

Korsholman puistikko 43

PL 204, 65101 Vaasa

Vaasa.hao@oikeus.fi

Asia

Valitus Pohjois-Suomen aluehallintoviraston (PSAVI) päätöksestä Suhangon kaivoksen ja rikastamon ympäristö- ja vesitalouslupa sekä toiminnan aloittamislupa ja valmistelulupa, Ranua ja Tervola

Päätös, johon haetaan muutosta

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston (PSAVI) päätös Suhangon kaivoksen ja rikastamon ympäristö- ja vesitalouslupa sekä toiminnan aloittamislupa ja valmistelulupa, Ranua ja Tervola

Päätösno

83/2025

Antopäivä

19.6.2025

Dnro

PSAVI/5695/2023

Valittaja

Simon kunta

Ratatie 6, 95200 SIMO

email. simon.kunta@simo.fi

puh. (016) 269 111

Valitusoikeudesta

Valittajalla on valitusoikeus asiassa, sillä Simon kunta sijoittuu kaivoksen vaikutusalueelle.

Miltä osin päätökseen vaaditaan muutosta

Simon kunta valittaa aluehallintoviraston päätöksestä nro 83/2025 (Dnro PSAVI/5695/2023) siltä osin kuin se koskee hankkeen vaikutuksia Ruonajoen ja Simojoen vesistöihin. Kunnan näkemyksen mukaan päätöksessä ei ole riittävästi huomioitu Simojoen ja sen sivu-uomien erityistä ekologista merkitystä, Natura 2000 -verkoston suojelutavoitteita eikä vesipuitedirektiivin ja vesilain vaatimuksia vesistöjen hyvän tilan turvaamisesta. Päätös sallii päästötasoja ja vesien johtamista, jotka vaarantavat Simojoen luonnontilan sekä erityisesti sen aseman Itämeren lohen merkittävänä kutujokena.

Vaatimukset

Simon kunta vaatii, että hallinto-oikeus:

1. Muuttaa lupamääräys 14:ta siten, että Ruonajokeen johdettavien vesien kiintoainepitoisuus pienennetään vastaamaan joen kantokykyä vastaavaa määrää, esim. 5 mg/l.
2. Kiristää kaivosalueelta Ruonajokeen ja Simojokeen valuvien vesien päästörajat niin alhaiseksi, että niistä ei synny haittaa ollenkaan, ennen kuin päästöjen haittattomuus voidaan luotettavasti tutkimuksilla osoittaa.
3. Kumoo aluehallintoviraston päätöksen virheellisenä hankkeesta saatavan hyödyn ollessa haittaa pienempi.
4. Kumoo aluehallintoviraston päätöksen näiltä osin tai palauttaa sen uudelleen käsittelyyn

Valituksen peruste

1. Ruonajoen keskivirtaama on hankeasiakirjojen mukaan noin 0,95 m³/s ja joen keskimääräinen kiintoainepitoisuus on ollut noin 4,8 mg/l. Nyt lupaehdoissa ollaan sallimassa jopa 4-kertainen lisäys jokeen päästettävään kiintoaineeseen. Tällaisessa pienessä virtaamassa jopa vähäiset lisäkuormitukset voivat merkittävästi heikentää vedenlaatua ja aiheuttaa kiintoaineen kertymistä pohjalle. Tämä puolestaan uhkaa pohjaeläimistöä, kalojen lisääntymisalueita sekä joen hyvän ekologisen tilan säilymistä, mikä on ristiriidassa EU:n vesipuitedirektiivin (2000/60/EY) tavoitteiden kanssa. Lisäksi muissa vastaavissa tapauksissa pienvesistöille on asetettu selvästi alemmat kiintoainepitoisuusrajat, usein 5 mg/l tasolle. Koska nykytila

on luonnostaan puhdas ja herkkyys korkea, ei 20 mg/l raja ole hyväksyttävä, vaan Ruonajokeen johdettavan veden kiintoainepitoisuuden tulee olla huomattavasti alhaisempi, jotta joen nykyinen hyvä tila säilyy.

2. Lupahakemuksessa esitetyt päästörajat, jotka mahdollistavat kaivosalueelta Ruonajokeen ja Simojokeen johdettavat vesipäästöt ilman varmuutta niiden haitattomuudesta, ovat vesilain (587/2011) ja Euroopan unionin vesipuitedirektiivin (2000/60/EY) vastaisia. Vesilain 3 luvun 4 §:n mukaan toiminnalle ei saa myöntää lupaa, mikäli vesitaloushanke vaarantaa yleistä terveydentilaa tai turvallisuutta, aiheuttaa huomattavia vahingollisia muutoksia ympäristön luonnonolosuhteissa tai vesiluonnossa ja sen toiminnassa taikka suuresti huonontaa paikkakunnan asutus- tai elinkeino-oloja.

Simon kunnan näkemyksen mukaan lupahakemuksessa ja päätöksessä ei ole riittävästi selvitetty Simojokeen kohdistuvia vaikutuksia. Hakemuksessa on esitetty, että vaikutukset Simojokeen olisivat vain vähäisiä, mutta useat asiantuntijat ovat lausunnoissaan tuoneet esille, että vaikutusten arviointi on puutteellista ja riittämättömästi tutkittua. Näin ollen lupa on myönnetty ilman vesilain edellyttämää riittävää selvityspohjaa ja vaikutusarviointia, mikä tekee lupapäätöksestä lainvastaisen.

Lisäksi vesipuitedirektiivin keskeinen periaate on vesien tilan heikkenemiskielto (artikla 4), jonka mukaan vesimuodostuman tila ei saa heikentyä lupapäätöksillä. Simojoki kuuluu Natura 2000 -verkostoon (SCI- ja SPA-alue), jonka suojelutavoitteisiin kuuluu erityisesti lohen ja muiden vaelluskalojen elinolosuhteiden turvaaminen. Simojoki on yksi harvoista Itämeren lohen luonnollisista kutujoista Suomessa, ja lohikanta on valtakunnallisesti taantunut. Tämän vuoksi Simojoen ekologinen tila on erityisen haavoittuva, ja vesipuitedirektiivin sekä Natura 2000 -suojelutavoitteiden mukaisesti viranomaisella on velvollisuus varmistaa, ettei toiminta aiheuta suojeluarvojen heikentymistä tai vesimuodostuman tilan huononemista.

Lupahakemuksessa esitetyt päästörajat on asetettu ilman luotettavaa ja kattavaa näyttöä päästöjen haitattomuudesta. Tämä rikkoo sekä vesilain että vesipuitedirektiivin ennaltaehkäisyn ja varovaisuusperiaatetta, ja vaarantaa suoraan Simojoen Natura 2000 -alueen suojelutavoitteet. Tämän vuoksi päästörajat tulee asettaa niin alhaisiksi, ettei haittaa synny ennen kuin päästöjen haittamuus voidaan luotettavasti ja kattavasti tutkimuksin osoittaa.

Kaivosalueen patoaltaiden mahdollinen vuoto tai sortuma aiheuttaa erittäin vakavan riskin koko Simojoen vesiekosysteemille, koska kaivosalue sijaitsee Simojoen valuma-alueella. Mikäli jokin pato rikkoontuu tai vuotaa, hallitsemattomat jätevesi- ja kiintoainevirrat ohjautuvat nopeasti Ruonajokeen ja edelleen Simojokeen. Tämä voisi johtaa äkilliseen vedenlaadun romahtamiseen, pohjan samentumiseen sekä elinympäristöjen tuhoutumiseen.

Simojoki on jo ennestään kuormitusherkkä ja ekologisesti haavoittuva jokiekosysteemi, jossa tällainen onnettomuus voisi aiheuttaa pysyviä ja laajamittaisia vaurioita erityisesti lohikannalle sekä Natura 2000 -alueen suojeluarvoille. Tällaisen vakavan riskin huomiotta jättäminen lupaharkinnassa on vastoin vesilain 3 luvun 4 §:ää, jonka mukaan luvan edellytyksenä on, ettei toiminnasta aiheudu merkittävää ympäristön pilaantumista tai vesistön tilan heikkenemistä.

Lisäksi ympäristönsuojelulain 7 §:n mukaisesti toiminnanharjoittajalla on velvollisuus järjestää toimintansa niin, että ympäristön pilaantuminen estetään ennakolta. Simon kunnan näkemyksen mukaan näitä lainsäädännön vaatimuksia ei ole lupaharkinnassa riittävästi huomioitu, erityisesti rikastushiekka-altaan sijoittamisessa Simojoen valuma-alueelle ja Ruonajoen välittömään läheisyyteen.

Näillä perusteilla Simon kunta katsoo, että lupapäätös on ristiriidassa sekä kansallisen vesilain että EU:n vesipuitedirektiivin kanssa ja aiheuttaa merkittävän riskin Simojoen ja Ruonajoen vesiekosysteemille.

3. Aluehallintoviraston arvio hankkeesta saatavan hyödyn merkittävydestä vesilain 3 luvun 4 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti ei ole hyväksyttävä, kun otetaan huomioon Simojoen poikkeuksellinen suojelustatus ja merkitys. Simojoki on yksi harvoista jäljellä olevista luonnontilaisista lohijoista Suomessa ja kuuluu Natura 2000 -verkostoon SCI- ja SPA-alueena. Joen hyvä ekologinen tila ja lohen kutu- ja vaellusmahdollisuudet ovat koko Perämeren luonnon ja kalakantojen elvyttämisen kannalta korvaamattoman arvokkaita. Mikäli Simojoen vesistön laatu heikentyy kaivosalueen päästöjen, valumavesien tai onnettomuusriskien seurauksena, menetetään peruuttamattomasti koko vesistön kalataloudellinen ja ekologinen arvo, joka ylittää yksittäisestä kaivoshankkeesta saatavan taloudellisen hyödyn moninkertaisesti. Tällainen peruuttamaton vahinko muodostaisi vesilain tarkoittaman huomattavan vahingon luonnonolosuhteille ja erityisesti suojeluarvoille. Näin ollen hyödyn ja haittojen vertailussa hyödyn painoarvo ei ylitä haittoja, vaan vesilain mukaista lupaa ei tulisi myöntää.
4. Simon kunta vaatii, että päätös tulee kumota edellä esitettyjen seikkojen osalta ja palauttaa uudelleen käsiteltäväksi, koska päätöksessä on ilmennyt merkittäviä lainvastaisuuksia muun muassa vesilain (587/2011), ympäristönsuojelulain (527/2014) sekä EU:n vesipuitedirektiivin (2000/60/EY) säännösten näkökulmasta. Lupapäätös ei täytä sille asetettuja vaatimuksia vaikutusten riittävästä selvittämisestä, vesien tilan heikkenemiskiellosta eikä Natura 2000 -alueen suojelutavoitteiden turvaamisesta. Näin ollen asia tulee palauttaa aluehallintovirastolle uudelleen käsiteltäväksi laillisuus- ja selvitysvaatimukset täyttävällä tavalla.

Simossa 23.7.2025

SIMON KUNTA
Kunnanhallitus

Valitus 6

24.7.2025

VAASAN HALLINTO-OIKEUDELLE

VIITE SUHANGON KAIVOKSEN JA RIKASTAMON YMPÄRISTÖ- JA VESITALOUSLUPA SEKÄ TOIMINNAN ALOITTAMISLUPA JA VALMISTELULUPA, RANUA, TERVOLA

VALITUKSEN-ALAINEN PÄÄTÖS Aluehallintoviraston päätös 19.6.2025
Nro 83/2025
Dnro PSAVI/5695/2023

VALITTAJA Ala-Kemijoen ja Perämeren kalatalousalue

ASIAMIES JA PROSESSIOSOITE

Puhelin:

Sähköposti:

ASIANOSAISUUS Kalatalousalue on kalastuslain (379/2015) 23 §:ssä määritelty julkisoikeudellinen yhdistys, jonka tarkoituksena on kehittää toimialueensa kalataloutta ja edistää jäsentensä yhteistoimintaa kalavarojen kestävän käytön ja hoidon järjestämiseksi sekä toimia toimialueensa kalatalousedun valvojana. Kalatalousalueen jäseniä ovat alueen kalastusoikeuden haltijat, sekä valtakunnalliset kalastusalan järjestöt.

Kalatalousalueen toimielimiä ovat yleiskokous, hallitus ja toiminnanjohtaja. Kalatalousalueen toimielinten jäsenet ja toimihenkilöt hoitavat julkisia hallintotehtäviä kalastuslain 29 §:n nojalla virkavastuulla. Kalatalousalueen toimintaa ohjaava asiakirja on käyttö- ja hoitosuunnitelma, jossa muun muassa linjataan kalastuksen järjestäminen ja kalaveden hoitotoimenpiteet kalatalousalueen toimialueella. Kalatalousalueen tulee järjestää kalavarojen käyttö ja hoito ELY-keskuksen hallintopäätöksellä (voimassa oleva päätös

24.7.2025

6.9.2023 LAPELY/5458/2021) hyväksymän käyttö- ja hoitosuunnitelman mukaisesti. Käyttö- ja hoitosuunnitelman toimeenpanoa valvoo ELY-keskus.

Kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelma (liite 2) sisältää kirjauksen Suhangon kaivoshankkeesta ja purkuputkesta (s. 65 kappale 14.1.1. *Suhangon kaivoshanke ja purkuputki*) ja hanke on yksi painopiste kalatalousalueen alueellisessa edunvalvonnassa.

Kalatalousalueen asianosaisuus syntyy hallintolain (6.6.2003/434) 11 §:n nojalla. Kalatalousalue kalastuslain mukaisia julkisia hallintotehtäviä suorittaessaan valvoo toimialueensa yleistä kalataloutta.

Valituksenalaisessa päätöksessä tarkoitettu kaivoksen purkuputki (viemäriputki) Kemijoen valuma-alueen osalta sijaitsee Ala-Kemijoen ja Perämeren kalatalousalueen toimialueella, millä perusteella valituksen kohteena oleva päätös kohdistuu kalatalousalueeseen ja sen valvomaan yleiseen kalatalousetuun. Kalatalousalueen kartta on esitetty Ala-Kemijoen ja Perämeren kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmassa (liite 2) ja sähköisessä muodossa Maanmittauslaitoksen kalatalousalueiden raja-aineiston karttapalvelussa¹.

VAATIMUKSET

Ala-Kemijoen ja Perämeren kalatalousalue vaatii esisijaisesti, että hallinto-oikeus:

1. Kumoo valituksenalaisen päätöksen **ympäristöluparatkaisun ja vesitalousluparatkaisun** siltä osin kuin se koskee kaivoksen purkuputken (viemäriputken) asentamista Kemijokeen ja palauttaa asian Aluehallintovirastoon uudelleen käsittelyyn.

Mikäli hallinto-oikeus ei kumoa lupaa kaivoksen purkuputken asentamisesta Kemijokeen, kalatalousalue vaatii, että hallinto-oikeus:

2. Kumoo valituksenalaisen päätöksen kohdan **Vahinkoa estävät toimenpitevelvoitteet ja kalatalousmaksu** lupamääräyksen 124 purkuputken käyttöönottovuodesta lähtien kalatalousmaksuun lisättävän euromäärän osalta ja palauttaa asian Aluehallintovirastoon uudelleen käsittelyyn.

¹ Maanmittauslaitoksen kalatalousalueiden raja-aineiston karttapalvelu: (<https://hkp.maanmittauslaitos.fi/hkp/published/fi/19522056-1d07-4841-b9f0-4398367311dd>; luettu 18.7.2025)

24.7.2025

3. Kumooa valituksenalaisen päätöksen kohdan **Toimintavaiheen vesienhallinta** lupamääräyksen **27** jäännöksantaatin tavoitteellisen näytekohtaisen pitoisuusraja-arvon osalta ja palauttaa asian Aluehallintovirastoon uudelleen käsittelyyn.
4. Kumooa valituksenalaisen päätöksen kohdan **Toimintavaiheen vesienhallinta** lupamääräyksen **38** Kemijokeen johdettavan jäteveden tavoitteellisen tuntivirtaaman osalta ja palauttaa asian Aluehallintovirastoon uudelleen käsittelyyn.
5. Kumooa valituksenalaisen päätöksen kohdan **Kaivosalueen sisäisten vesien tarkkailu** lupamääräyksen **179** ja palauttaa asian Aluehallintovirastoon uudelleen käsittelyyn.
6. Kumooa valituksenalaisen päätöksen kohdan **Vesistöön johdettavien päästöjen tarkkailu** lupamääräyksen **181** siltä osin kuin se koskee purkuputkeen johdettavan veden jäännöksantaatin ja toksisuustestien tarkkailuväliä ja palauttaa asian Aluehallintovirastoon uudelleen käsittelyyn.
7. Velvoittaa Suhanko Arctic Platinum Oy:n korvaamaan Ala-Kemijoen ja Perämeren kalatalousalueen oikeudenkäyntikulut asiassa laillisine korkoineen kuukauden kuluttua ratkaisun antamisesta lukien.

PERUSTEET

Kalatalousalue katsoo, etteivät ympäristönsuojelulain, vesilain ja kalastuslain mukaiset edellytykset luvan myöntämiselle täyty. Aluehallintovirasto ei ole kaivoksen ympäristölupaa ja vesilupaa myöntäessään ottanut riittävällä tavalla huomioon:

- 1) vesilakia (587/2011), erityisesti lain 2. luvun 7 §:ssä tarkoitettua vältettävissä olevaa yksityisen tai yleisen edun loukkausta
- 2) kalastuslain (379/2015) 40 §:ssä tarkoitettua viranomaisen velvollisuutta ottaa toiminnassaan huomioon kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelman kalavarojen käyttöä ja hoitoa koskevat yleiset suuntaviivat
- 3) ympäristönsuojelulakia (524/2014), erityisesti lain 2. luvun 6 §:ssä tarkoitettua toiminnanharjoittajan selvilläolovelvollisuutta sekä 20 §:ssä tarkoitettua varovaisuus- ja huolellisuusperiaatetta ja ympäristön kannalta parhaan käytännön periaatetta

24.7.2025

Perusteinaan kalatalousalue esittää seuraavaa:

Yleistä hankkeesta

Kalatalousalueen lähtökohtana on ollut hankkeen tultua tietoon, että kaivoksen jätevedet tulee käsitellä suljetussa kierrossa itse kaivosalueella, mikä on kirjattu myös kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmaan alueellisena edunvalvonta-asiana. Kalatalousalue korostaa, että kaivosympäristössä muodostuvat vedet, mukaan lukien mm. alueelle sateesta kertyneet vedet, ovat jätevettä, johon on liennut enemmän tai vähemmän mm. maa- ja kallioperästä sekä louhituista kiviaineksista raskasmetalleja ja muita haitta-aineita. Puhdistettunakin tällaisten vesien johtaminen Kemijokeen sisältää riskejä, joita voitaisiin välttää kierrättämällä jätevedet kokonaisuudessaan kaivosalueella.

Suhangossa on suunniteltu valtava happoa muodostava rikastushiekka-allas asetuksenkin vastaisesti luontoon ja vesistöön suotavana (sekä pohja-, pato- että pintarakenne). Se tulee muodostamaan satojen vuosien raskasmetallien päästölähteen ympäristölle. Asetuksen (190/2013) mukaisesti kaivannaisjätealueesta ei saa aiheutua ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa.

Kalatalousalueen keskeinen huoli liittyy Kemijoen vaelluskaloihin. Kemijoki on kansallisen kalatiestrategian yksi kärkikohteista ja alueella on käynnissä useita eri toimijoiden toteuttamia vaelluskalojen palauttamiseen tähtääviä hankkeita. Kalatalousalueella on perusteltu huoli siitä, että suunnitellun kaivoksen jätevedet voivat aiheuttaa ennalta-arvaamattomia haittoja vaelluskalojen palauttamiselle. Vähintään yhtä suuri merkitys on paikalliskaloilla ja niiden määrällä ja laadulla. On tärkeää tiedostaa, että kaloja käytetään alueella kalastavissa talouksissa ravintona. Mitä tapahtuu ja kuka ottaa vastuun, jos kaivostoiminnan seurauksena jätevesien purkualueella todetaan kaloista ja ravuista myrkyllisiä raskasmetalli- ja kemikaalipitoisuuksia?

24.7.2025

Kalatalousalue on myös huolestunut kaivoksen purkuputkihankkeen vaikutukseen voimakkaasti muutetun Ala-Kemijoen hyvän ekologisen potentiaalin saavuttamiseksi voimassa olevan Kemijoen vesienhoitosuunnitelman² mukaisesti. Ala-Kemijoelle rakennetut ja suunnitteilla olevien kalatieratkaisujen myönteinen painoarvo ekologisen tilan kohentamiseksi voi vaarantua purkuputkesta aiheutuvan haitta-ainekuormituksen vuoksi. Kalatalousalue huomauttaa, että vesienhoitosuunnitelmassa (s. 119) esitetty kuvaus hankkeista, jotka voivat johtaa tilatavoitteesta poikkeamiseen, ei ole ajan tasalla Suhangon kaivoshankkeen osalta.

Purkuputken kautta johdettavien jätevesien seurauksena Kemijoen ekologinen tila tulee heikkenemään. Vastaavia asioita on jo käsitelty mm. Sokli-hankkeessa, josta KHO (KHO:2022:38) totesi, että *erityisesti kutusoraikkojen mahdollinen liettyminen ja hapettomuus vaarantaisivat Nuorttijoan järvitaimenkannan elinolosuhteita merkittävästi. Tähän nähden oli mahdollista, että hankkeesta aiheutuisi Sokliojan ja Nuorttijoan ekologisen tilan heikentymistä erinomaisesta hyvään tai Nuorttijoan osalta ainakin tilan heikentymistä tilaluokan sisällä yhden laatutekijän eli kalaston osalta.*

Lisäksi kalatalousalue katsoo lupamenettelyn oikeellisuuden kannalta tärkeäksi, että purkuputkilupa käsitellään oikeassa viranomaisessa ja vesilain ja ympäristönsuojelulait huomioiden. Purkuputki kulkee Vähäjoen välittömässä läheisyydessä ja kaivuutyöt vaikuttavat useisiin pienvesiin, jotka laskevat Vähäjokeen. Rakennustyöt aiheuttavat vedenlaadun vaikutuksia Vähäjokeen ja sitä myöten Kemijokeen. Vähäjokeen laskee useita puroja, joiden valuma-alue on yli 10 neliökilometriä, jolloin vesilaki koskee myös niitä. Purkuputkisuunnitelmasta ei käy selville, kuinka paljon maata kaivetaan purojen kohdilta, esimerkiksi ylittyykö lupaa edellyttävä 500 kuution raja jollakin kohteella tai purojen kaivuutöiden osalta yhteensä. Samoin purkuputken sijoittaminen Kemijokeen vaatineen rantavyöhykkeen ja pohjan ruoppauksia, jolloin 500 kuution raja saattaa ylittyä.

² Saatavilla osoitteessa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-398-033-4> (luettu 18.7.2025).

24.7.2025

Vältettävissä oleva yksityisen tai yleisen edun loukkaus

Kalatalousalue katsoo, että kaivoksen apualueesta purkuputken rakentamista varten aiheutuu vesilain 2. luvun 7 §:ssä tarkoitettu yleisen tai yksityisen edun loukkaus. Kysymyksessä on tässä tapauksessa kaivoksen jätevesien purkamisesta purkuputkella Kemijokeen aiheutuva yleisen kalatalousedun loukkaus. Purkuputkesta aiheutuva yleisen kalatalousedun loukkaus voidaan välttää jättämällä purkuputki rakentamatta ja käsittelemällä kaivoksen prosessi- ja jätevedet kokonaisuudessaan itse kaivosalueella. Lisäksi kalatalousalue katsoo, ettei esimerkiksi edes ympäristö- ja vesitalouslupan määräyksillä voitaisi ehkäistä tai lieventää kaivoksen purkuputkesta aiheutuvia haitallisia kalasto- ja kalastusvaikutuksia riittävästi eikä samassa määrin kuin jos kaivoksen prosessi- ja jätevedet käsiteltäisiin suljetussa kierrossa itse kaivosalueella.

Lupaa haettaessa ja myönnettäessä kaivoksen prosessi- ja jätevesien käsittelyn sijoittamista ja kustannuksia suljetussa kierrossa itse kaivosalueella ei ole tutkittu eikä selvitetty sellaisella tavalla, että voitaisiin vesilain 2. luvun 7 §:n tarkoittamalla tavalla arvioida, onko kalatalousalueen valvoman yleisen kalatalousedun loukkaus vältettävissä ilman kustannusten kohtuutonta lisääntymistä kokonaiskustannuksiin ja aiheutettavaan vahingolliseen seuraukseen verrattuna käsittelemällä kaivoksen prosessi- ja jätevedet kokonaisuudessaan itse kaivosalueella, esimerkiksi suljetun kierron vesienkäsittelyllä. Purkuputken rakentamis- ja käyttökustannusten voidaan olettaa olevan vähintään useita kymmeniä miljoonia euroja, jota vasten muiden vesienkäsittelyn vaihtoehtojen kustannuksia tulisi verrata.

Näin ollen vesilain 2. luvun 7 §:n edellytys siitä, ettei purkuputken asentamisesta ja käytöstä aiheudu vältettävissä olevaa yleisen tai yksityisen edun loukkausta, ei täyty. Tämän vuoksi ympäristö- ja vesitalouslupa on purkuputken asentamisen osalta kumottava ja palautettava asia Aluehallintovirastoon uudelleen käsittelyyn.

24.7.2025

Kalatalousmaksu (lupamääräys 124)

Aluehallintovirasto on määrännyt kalatalousmaksun kalatalousviranomaisen vaatimuksen mukaisena.

Kalatalousalue katsoo, että kalatalousmaksua määrättäessä olisi tullut ottaa huomioon kalastuslain (379/2015) 40 §:ssä säädetty viranomaisen velvollisuus ottaa toiminnassaan huomioon kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelman kalavarojen käyttöä ja hoitoa koskevat yleiset suuntaviivat. Kalastuslain esitöissä (HE 192/2014) todetaan lain 40 §:n perusteluissa, että

*[...] Pykälän 1 momenttiin sisältyisi lisäksi **kaikkia viranomaisia** koskeva velvollisuus ottaa käyttö- ja hoitosuunnitelmien yleiset kalavarojen käyttöä ja hoitoa koskevat suuntaviivat toiminnassaan huomioon. Käytännössä säännös velvoittaisi viranomaista ottamaan suunnitelmat huomioon muun muassa **vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaisten kalatalousvelvoitteiden määrittämisessä** ja toimeenpanossa, YVA-hankkeissa sekä muussa vesien - ja alueiden käytön suunnitteluun liittyvässä päätöksenteossa. [...]*

Ala-Kemijoen ja Perämeren kalatalousalue (yhdessä Keski-Kemijoen kalatalousalueen kanssa) esitti Aluehallintovirastoon lupahakemusvaiheessa osoitetussa muistutuksessaan (29.1.2024) seuraavan laskelman kalatalousmaksun suuruuden arvioimiseksi:

Kalatalousmaksun suuruuden arvioinnissa huomioon otettavia seikkoja

Kaivostoiminnan arvioidun keston (14 v) aikana kalatalousmaksua kertyisi hakijan ehdotuksen (5 000 euroa/v) mukaisesti 70 000 euroa. Summa vastaa yhden purokunnostuksen³ tai yksittäisen koskikunnostuksen⁴ kustannuksia (ilman suunnittelukustannuksia). Virtavesikunnostuksilla pyritään vähentämään vesistö rakentamisesta tai muusta maankäytöstä kohdistuneiden haittojen vaikutuksia kalakannoille ja kalastukselle. Kalatalousalueiden näkemyksen mukaan vesilain 3 luvun 14 §:ssä tarkoitetun kalakannoille ja kalastukselle aiheutuneen vahingon euromääräisessä arvioimisessa voidaan käyttää yhtenä lähtökohtana vahingon

³ Esimerkiksi purokunnostusten kustannukset metsäpurojen kunnostushankkeissa vuosina 2006–2008 olivat kohteesta riippuen keskimäärin 60 000–84 000 euroa. (<http://hdl.handle.net/10138/38835>; viitattu 22.1.2024)

⁴ Esimerkiksi Lounais-Suomessa sijaitsevan Joutsijoen koskien kunnostamisen kustannusarvio vuonna 2023 oli 100 000 euroa (alv 0 %) (<https://paatos.ulvila.fi/kokous/2023208-15-10994.PDF>; viitattu 22.1.2024)

24.7.2025

vähentämiseksi tarvittavien toimenpiteiden, kuten vesistökunnostusten, kustannuksia. Vesistökunnostusten tavoite on paitsi elvyttää kalakannan tilaa myös palauttaa kantoihin sisältyvää kalastuspotentiaalia elinympäristön kantokykyä vastaavaksi.

Taimen ja harjuskantojen arvo

Toisaalta kaivosyhtiön esittämän kalatalousmaksun kertymä (70 000 euroa) vastaa pienen, kutukannaltaan vain 25 yksilön suuruisen, taimenkannan laskennallista arvoa (taulukko 1), kun perusteena käytetään maa- ja metsätalousministeriön uhanalaisten ja taantuneiden kalojen arvoista antaman asetuksen (614/2019) mukaisia korvausarvoja. Korvausarvot perustuvat lajien uhanlaisuuteen ja suojeluarvoon.⁵ Kalatalousalueiden näkemyksen mukaan asetuksessa määrätyt lajikohtaiset korvausarvot soveltuvat lähtökohdaksi taimen- ja harjuskantojen kalataloudellisen arvon määrittämisessä tilanteissa, joissa vesistön valuma-alueella harjoitetaan merkittävästi vesistö- ja kalastovaikutuksia aiheuttavaa toimintaa, kuten kaivostoimintaa, ja joissa riski kannan elinympäristöjen ja sen myötä itse kannan heikentymiseen tai tuhoutumiseen on toiminnan seurauksena olemassa. Kalataloudellinen arvo tarkoittaa paitsi kantojen suojeluarvoa myös niiden kestävän kalastuksen saalispotentiaalin arvoa.

Taulukko 1. Pienen (100 yksilöä) taimen- ja harjuskannan laskennallinen arvo maa- ja metsätalousministeriön uhanalaisten ja taantuneiden kalojen arvoista antaman asetuksen (614/2019) mukaisin korvausarvoin. (kutukanta=aikuiset kalat; muu kanta=nuoret kala ja poikaset; (>25 cm)=kalan pituus yli 25 cm; (<25 cm)=kalan pituus alle 25 cm.)

TAIMEN	yksilö-määrä (kpl)	korvaus-arvo (€/kpl)	kannan arvo (€)
kutukanta (>25 cm)	25	2 440 €	61 000 €
muu kanta (<25 cm)	75	244 €	18 300 €
yhteensä	100		79 300 €
HARJUS	yksilö-määrä (kpl)	korvaus-arvo (€/kpl)	kannan arvo (€)
kutukanta (>25 cm)	25	300 €	7 500 €
muu kanta (<25 cm)	75	30 €	2 250 €
yhteensä	100		9 750 €

Kaivoksen vaikutusalueen puroissa voidaan olettaa mm. hankkeessa tehtyjen sähkökoekalastusten tulosten nojalla esiintyvän edellä esitetyn esimerkin omaisia paikallisia taimen- tai harjuskantoja, joiden kannan koko on muutamia kymmeniä tai korkeintaan satoja yksilöitä. Lisäksi purkuputken vaikutusalueella Kemijokeen laskevissa sivujoissa, kuten Runkausjoessa sekä myös Louejoen vesistössä (Louejoki, Vaajoki, Pisajoki), esiintyy elinvoimaisia taimen- tai harjuskantoja, joiden kunkin arvo asetuksen mukaisella korvausarvolla määritettynä on vähintään monikymmenkertainen edellä esimerkissä esitetyn pienen kannan arvoon verrattuna.

⁵ Koljonen, M-L., Eskelinen, P., Piironen, J., Urho, L., Saura, A., Artell, J. & Venesjärvi, R. 2019. Talouskalojen arvojen määrittäminen ja ehdotus laittomasti pyydettyjen kalojen korvausarvoiksi. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 61/2019. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 43 s. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-818-0> (luettu 18.7.2025).

24.7.2025

Kalatalousalue kysyy, voidaanko kalanviljelylaitoksessa viljellyllä taimen- tai harjuskannalla korvata alkuperäiselle, perinnöllisesti omalaatuiselle taimen- tai harjuskannalle aiheutuva haitta. Kalastuksellisesti ehkä, mutta entä suojelullisesti?

Saalispotentiaalin arvo

Ala-Kemijoen ja Perämeren kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmassa esitetyn laskelman mukaan kalatalousalueen vesistöjen kestävä saalistaso on vähintään 9–13 kg/ha/vuosi, eli keskimäärin 11 kg/ha/vuosi. Kaivoshankkeen purkuputken vaikutusalueella sijaitsevan Taivalkosken (1706 ha) patoaltaan vuotuinen saalispotentiaali on kalatalousalueen laskelman mukaisesti keskimäärin noin 19 tonnia (15–22 tn). Oletuksella, että patoaltaan saalisjakauma on vuonna 2018 Kemijoessa välillä Tervolan silta-Ossauskosken voimalaitos tehdyn kalastustiedustelun mukainen, Taivalkosken altaalla vuotuisen saalispotentiaalin arvo olisi pelkästään kalan keskimääräisillä tuottajahinnoilla vuosilta 2013–2022 ja em. saalisjakaumalla⁶ keskimäärin noin 60 000 euroa. Saalispotentiaalin virkistyskalastusarvon voidaan olettaa olevan tuottajahinnalla laskettua suurempi.

Tietoisuus kaivoksen purkuputken jätevesipäästöistä aiheuttaa odotettavasti kalastushalukkuuden ja kalojen kotitalous- ja kaupallisen käytön vähentymistä. Kaivoksen toiminnan ensimmäisinä vuosina kalastus purkuputken ympäristössä voi loppua kokonaan mainehaitan vuoksi. Oletuksella, että kalastushalukkuuden suhteellinen väheneminen vastaa käyttämättä jäävän saalispotentiaalin suhteellista osuutta, kompensoitavalle haitalle ja sen mukaiselle vuotuiselle kalatalousmaksulle voidaan esittää euromääräinen arvio (taulukko 2).

⁶ Saalisjakauman mukainen arvonlisäveroton tuottajahinta 3,21 €/kg. Saalisjakauma: kirjolohi 40 %, hauki 35 %, ahven 15 %, muut lajit 10 %. Tuottajahinnat: Luonnonvarakeskus <https://www.luke.fi/fi/tilastot/kalan-tuottajahinta> (viitattu 24.1.2024).

24.7.2025

Taulukko 2. Kalastushalukkuuden suhteellinen väheneminen ja sen johdosta aiheutuva käyttämättä jäävän saalispotentialin arvo ja sitä vastaavan vuotuisen kalatalousmaksun suuruus (€).

Saalispotentialin arvo		Kalastushalukkuuden suhteellinen väheneminen ja sitä vastaava käyttämättä jääneen saalispotentialin osuus (%) / haittaa vastaava kalatalousmaksu (€)				
		10 %	15 %	20 %	25 %	50 %
Taivalkoski	60 000 €	6 000 €	9 000 €	12 000 €	15 000 €	30 000 €

Raputalouden arvo

Ruokavirastolta saatujen alustavien tietojen mukaan Ala-Kemijoen rapukannassa ei esiinny selviä merkkejä rapurutosta. Edellytykset rapukannan vahvistumiselle ja rapujen hyödyntämiselle ovat siis olemassa. Elinvoimaisen rapukannan kestävä hyödyntäminen saattaa estyä esimerkiksi jätevesien purkamisesta aiheutuvan, rapujen käyttökelpoisuuteen liittyvän mainehaitan vuoksi, vaikka vierasainepitoisuudet ravuissa olisivatkin mittauksissa normit alittavia. Ravustuksen kannalta kaivoksen purkupuutken jätevesien vaikutusalueena on Taivalkosken patoallas.

Kemijoen ravustusta ennen rapuruton leviämistä alueella on selvitetty viimeksi vuonna 2005.⁷ Tuolloin Taivalkosken altaan mittarapujen (pituus vähintään 10 cm) saalis oli 65 493 kappaletta. Vuosien 2021 ja 2022 keskimääräisellä jokiravun arvonlisäverottomalla tuottajahinnalla (2,6 euroa/kpl)⁸ Taivalkosken altaan rapusaaliin arvo olisi ollut n. 170 000 euroa. Saalispotentialin virkistysravustusarvon voidaan olettaa olevan tuottajahinnalla laskettua suurempi.

Lisäksi on huomioitava, että kalastustiedusteluissa rapusaaliit tulevat helposti aliarvioituiksi, koska ravustukseen liittyy perinteisesti paljon salamyhkäisyyttä, eivätkä ravustajat mielellään paljasta rapuapajiaan tai todellisia saaliitaan.

Taivalkosken ravustuspotentialin vähimmäistasona voidaan pitää vuoden 2005 kalastustiedustelussa raportoitua rapusaalista. Oletuksella, että ravustushalukkuuden suhteellinen väheneminen vastaa käyttämättä jäävän saalispotentialin suhteellista osuutta, kompensoitavalle haitalle ja sen mukaiselle vuotuiselle kalatalousmaksulle voidaan esittää euromääräinen arvio (taulukko 3).

⁷ Huttula, E. & Autti, J. 2006. Selvitys kalastuksesta Kemijoessa välillä Seitakorva - Isohaara vuonna 2005. *Tutkimusraportti 9 – Rovaniemi 2006*. Kemijoki Oy. 40 s. + liitteet.

⁸ Tuottajahinta on arvioitu Luonnonvarakeskuksen tilastoiman kaupallisen jokirapusaaliin ja sen arvon perusteella vuosina 2021 ja 2022. Saalistilastot ja saaliin arvo, ks. <https://www.luke.fi/fi/tilastot> (viitattu 24.1.2024).

24.7.2025

Taulukko 3. Ravustushalukkuuden suhteellinen väheneminen ja sen johdosta aiheutuva käyttämättä jäävän saalispotentialin arvo ja sitä vastaavan vuotuisen kalatalousmaksun suuruus (€).

Saalispotentialin arvo		Ravustushalukkuuden suhteellinen väheneminen ja sitä vastaava käyttämättä jääneen saalispotentialin osuus (%) / haittaa vastaava kalatalousmaksu (€)				
		10 %	15 %	20 %	25 %	50 %
Taivalkoski	170 000 €	17 000 €	25 500 €	34 000 €	42 500 €	85 000 €

Kalatalousmaksun suuruus

Kalatalousmaksun tulee olla riittävä Kemijokeen laskevan purkuputken jätevesien haittojen kompensoimiseksi. Kalatalousalueiden esittämä kalatalousmaksu on perusteltu, kun otetaan huomioon 1) kala- ja rapukantojen sekä niiden saalispotentialin arvo, 2) se, että vaelluskalojen palauttamisen kannalta hankkeen kalastovaikutukset voivat ulottua esitettyä vaikutusaluetta pidemmälle Kemijoessa ja sen sivujoissa ja 3) se, että Kemijoessa on käynnissä vaelluskalojen luontaisen lisääntymisen parantamista koskevia hankkeita, joiden onnistumiseen kaivoksesta laskettavilla jätevesillä voi olla suoria tai epäsuoria vaikutuksia.

Kaivoksen purkuputken jätevesien vaikutusalueella olevan Taivalkosken patoaltaan vuotuisen kalastus- ja ravustuspotentialin arvo on vähintään 230 000 euroa, ilman Kemijoen pääuoman ja sivujokien taimen- ja harjuskantojen arvoa tai vaelluskalojen palauttamisarvoa⁹.

Kaivosyhtiön esittämä kalatalousmaksu (5 000 euroa/v) koko hankkeen kalataloudellisten haittojen kompensoimiseksi sekä Kemijoen että Simojoen vesistöissä vastaisi ainoastaan sitä euromääräistä haittaa, mikä aiheutuisi kalastus- ja ravustushalukkuuden ja sen mukainen saalispotentialin suhteellisesta vähenemisestä vajaalla kahdella prosentilla pelkästään Kemijoessa. Kalatalousalueiden näkemyksen mukaan esitetty kalatalousmaksu on alimitoitettu, eikä vastaa kalataloudellisesta haitasta aiheutuvia kohtuullisia kustannuksia, joilla haittaa voitaisiin kompensoida.

Edellä esitetyn perusteiden kalatalousmaksun tulee olla Kemijoen osalta vähintään 50 000 euroa.

⁹ Vaelluskalojen palauttamisarvon lähtökohtana voidaan käyttää Taivalkosken ja Ossauskosken kalan kulkua edistävien hankkeiden vaatimien investointien euromäärää, jonka suuruus on vähintään useita miljoonia euroja.

24.7.2025

Lupamääräyksen 124 sanamuodon perusteella Aluehallintovirasto jätti kokonaan huomioon ottamatta kalatalousalueen kannan kalatalousmaksua määritessään. Aluehallintovirasto ei soveltanut päätöstä tehdessään kalastuslain (379/2015) säännöksiä, vaikka se oli velvollinen lain mukaan niin tekemään.

Näin ollen kalatalousmaksun määrittämisessä ei täyty kalastuslain 40 §:n tarkoittama lupaviranomaisen velvollisuus ottaa huomioon kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelma laissa edellytetyllä tavalla. Tämän vuoksi lupamääräys on kumottava ja palautettava asia Aluehallintovirastoon uudelleen käsittelyyn.

Kalatalousalue vaatii edellä esitetyn laskelman perusteella, että vuotuisen kalatalousmaksuun tulee lisätä vähintään 50 000 euroa purkuputken käyttöönottovuodesta lähtien. Lisäksi kalatalousalue vaatii, että kalatalousmaksu sidotaan vuotuisen elinkustannusindeksiin.

Käyttösuunnitelman tavoitteellinen tuntivirtaama (lupamääräys 38)

Aluehallintovirasto on asettanut luvanhaltijalle vesien varastointia ja johtamista koskevan käyttösuunnitelman suunnittelun tavoitteeksi sen, että Kemijokeen johdettavan jäteveden tuntivirtaama on enintään 0,5 %

Kemijoen tuntivirtaamasta. Tuntivirtaamaprosentti asetettu hakemuksen mukaisesti Ossauskoskessa 4.8.2018 mitatun pienimmän **päivävirtaaman** ($66 \text{ m}^3/\text{s}$) mukaisesti. Lyhytaikaissäännöstelyn takia Ossauskosken virtaama on suurempi päivällä ja **pienempi yöllä**, mikä olisi tullut ottaa huomioon jäteveden tuntivirtaamaa asetettaessa. Lisäksi lupamääräyksessä ei ole otettu huomioon tilannetta, jossa virtaus pysähtyy lähes kokonaan, mikä on mahdollista lyhytaikaissäännöstelyssä vähintään tilapäisesti.

Näin ollen ympäristönsuojelulain 20 §:n tarkoittama varovaisuus- ja huolellisuusperiaate ei täyty Kemijokeen johdettavan jäteveden tuntivirtaaman asettamisessa. Tämän vuoksi lupamääräys on kumottava ja palautettava asia Aluehallintovirastoon uudelleen käsittelyyn.

24.7.2025

Kalatalousalue vaatii, että luvanhaltijalle vesien varastointia ja johtamista koskevan käyttösuunnitelman suunnittelun tavoitteeksi tulee määrätä se, että Kemijokeen purettavien jätevesien tuntivirtaamaksi asetetaan enintään 0,5 % Ossauskosken **yövirtaamasta**. Lisäksi käyttösuunnitelmassa tulee edellyttää, miten jätevesien purkaminen Kemijokeen keskeytetään ja miten jätevesi varastoidaan tilanteessa, jossa Ossauskosken virtaama pysähtyy lähes kokonaan.

Jätevesien purkamisen rajoittamiselle ja keskeyttämiselle tulisi asettaa ehdottomat raja-arvot (m^3/s) sen varalle, että jäteveden sekoittuminen Kemijoessa on tavanomaista heikompaa, kuten alivirtaamakausina, tai sekoittumista ei juuri tapahdu, kuten lyhytaikaissäätönsäätelyn pienillä yövirtaamilla. Jätevesien virtaamaa tulee mittauksin seurata ja se tulee dokumentoida niin, että virtausten tarkat määrät ja ajankohdat on mahdollista jälkeenpäin todentaa.

Ksantaatti (lupamääräykset 27, 179 ja 181)

Kalatalousalue on erityisen huolestunut Suhangon kaivoksen jätevesien mukana Kemijokeen mahdollisesti päätyvistä ksantaattijäämistä. Ksantaattien tiedetään olevan haitallisia vesieliöille, mutta yhdisteiden hajoamisesta kylmässä ilmastossa ei ole riittävästi tietoa. Tietoisuus ksantaattien käytöstä ja mahdollisesta päätymisestä vesistöön on kalatalousalueen mielestä oleellinen tekijä kalataloudellisen mainehaitan kannalta. Tämän vuoksi ksantaattijäämien tarkkailun ja seurannan tulee olla riittävällä tasolla Suhangon kaivoksen koko toiminnan ajan sekä lopettamistoimien loppuunsaattamiseen saakka.

Jäännöksantaatin näytekohtainen pitoisuusraja-arvo (lupamääräys 27)

Aluehallintovirasto on asettanut Kemijokeen johdettavan veden jäännöksantaatin näytekohtaisen pitoisuusraja-arvon (0,1 mg/l) **tavoitteellisena**. Pitoisuusraja-arvo on lisäksi asetettu hakemuksen mukaisen mittaustekniikan alhaisimmalle tarkkuustasolle ($<0,1 \text{ mg/l}$), mikä ei tarkoita, että mainitun tarkkuustason juuri alittava jäännöksantaattipitoisuus

24.7.2025

olisi kaloille tai muulle vesieliöstölle haitatonta. Hakemuksessa esitettyjen haitattomien ksantaattipitoisuuksien (PNEC-arvojen) taso vaihteli välillä 0,47–20 µg/l ksantaattiyhdisteestä riippuen, eli taso oli huomattavasti alle Aluehallintoviraston asettaman raja-arvon (0,1 mg/l = 100 µg/l).

Kalatalousalueen näkemyksen mukaan tavoitteellinen raja-arvo antaa luvanhaltijalle mahdollisuuden ilman seuraamuksia ilmoittaa, että tavoitteellisen raja-arvon alitukseen pyrittiin, muttei siinä onnistuttu. Tällöin ympäristönsuojelulain 20 §:n mukainen varovaisuus- ja huolellisuusperiaate ei toteudu lain edellyttämällä tavalla. Ksantaattien analytiikkaan ja haitallisiin pitoisuuksiin liittyvä ”epävarmuus” ei myöskään ole peruste asettaa raja-arvoa tavoitteellisena, samoin kuin ei sekään, että ksantaatin määritykseen liittyvä analytiikka on ”vasta tarkentumassa”. Lisäksi raja-arvon asettaminen tavoitteellisena ei ole tarpeellista, koska raja-arvoa voidaan tarvittaessa tarkistaa lupamääräyksen 31 nojalla.

Näin ollen ympäristönsuojelulain 20 §:n tarkoittama varovaisuus- ja huolellisuusperiaate ei täyty jäännöksantaatin näytekohtaisen raja-arvon asettamisessa. Tämän vuoksi lupamääräys on kumottava ja palautettava asia Aluehallintovirastoon uudelleen käsittelyyn.

Kalatalousalue vaatii, että näytekohtainen pitoisuusraja-arvo, jonka Kemijokeen johdettavan veden on alitettava, määrätään muiden lupamääräyksessä asetettujen alkuaineiden tai yhdisteiden raja-arvojen tapaan **ehdottomana** raja-arvona tavoitteellisen raja-arvon sijaan.

Näytekohtainen pitoisuusraja-arvo tulee asettaa ympäristönsuojelulain 20 §:n varovaisuus- ja huolellisuusperiaatetta noudattaen alhaisemmaksi kuin hakemuksessa esitetty tekninen mittaustarkkuus (0,1 mg/l).

Kalatalousalue vaatii, että näytekohtainen pitoisuusraja-arvo tulee aluksi asettaa hakemuksessa esitetyn natriumetyyliksantaatin PNEC-arvon mukaisesti tasolle <1 µg/l. Raja-arvoa voidaan tarkistaa suomalaisilla (mieluiten Kemijoen vesistössä tavattavilla) testieliöillä ja paikallisissa olosuhteissa tehtyjen toksisuustestien tulosten perusteella.

24.7.2025

Luvanhaltija tulee velvoittaa ympäristösuojelulain 6 §:n, 7 §:n ja 8 §:n nojalla käyttämään tarpeeksi alhaisen määritysrajan omaavaa ksantaattianalytiikkaa kaivoksen jätevesien jäännöksantaatin määrittämisessä. Riittävä määrittystarkkuus on tarkkuustasolla mikrogrammaa litrassa ($\mu\text{g/l}$). Tällaiseen tarkkuuteen päästään esimerkiksi kaasukromatografia-massaspektrometrialalla (GC-MS), joka menetelmänä soveltuu vesinäytteiden analysointiin.

Ksantaattien hajotuksen tehon tarkkailu (lupamääräys 179)

Aluehallintovirasto on asettanut ksantaattien hajotuksen tehon tarkkailuväliksi kaksi viikkoa. Tarkkailu tehdään mittaamalla ksantaattipitoisuus käsittelyyn ja sieltä pois johdettavassa vedessä.

Kalatalousalueen näkemyksen mukaan Aluehallintoviraston asettama kahden viikon tarkkailuväli ei ole kyllin tiheä, jotta sen avulla voitaisiin olla riittävästi selvillä ksantaattien hajotuksen tehosta ja tehon mahdollisesta vaihtelusta muuttuvissa olosuhteissa kaivosalueella ja kaivoksen prosesseissa.

Jätevesiä puretaan purkuputken kautta Kemijokeen lähes poikkeuksetta kaivoksen koko toiminnan ajan, ja jätevesiputki on mitoitettu noin 29 000 kuutiometrin purkumäärään (virtaamaan) vuorokaudessa. Toimintahäiriö tai vika ksantaattien hajotusprosessissa voi johtaa pitoisuuksiltaan ennalta arvaamattomiin ksantaattipäästöihin Kemijokeen purettavissa jätevesissä. Kahden viikon tarkkailuvälin myötä vikaantuneen laitoksen päästöjen havaitsemiseen voi kulua periaatteessa kaksi viikkoa, jollei muussa tarkkailussa tai seurannassa havaita epätavallisesti kohonneita jäteveden ksantaattipitoisuuksia. Tietoisuus ksantaattien hajotuksen tehon epäonnistumisesta ja mahdollisesta ksantaattien päästymisestä Kemijokeen puhdistamattomina tai puutteellisesti puhdistettuina saattaa aiheuttaa mittavaa kalataloudellista vahinkoa etenkin mainehaitan vuoksi. Pahimmillaan kalastus voi estyä kokonaan purkuputken vaikutusalueella.

Näin ollen ympäristösuojelulain 6 §:n tarkoittama toiminnanharjoittajan selvilläolovelvollisuus toimintansa ympäristövaikutuksista, ympäristöriskeistä

24.7.2025

ja niiden hallinnasta sekä haitallisten vaikutusten vähentämismahdollisuuksista ei täyty riittävällä tavalla Aluehallintoviraston asettamalla kahden viikon tarkkailuvälin taajuudella. Tämän vuoksi lupamääräys on kumottava ja palautettava asia Aluehallintovirastoon uudelleen käsittelyyn.

Kalatalousalue vaatii, että ksantaattien hajotuksen tehon tarkkailuväliksi määrätään korkeintaan yksi viikko. Tarkkailu tulee tehdä mittaamalla ksantaattipitoisuus käsittelyyn ja sieltä pois johdettavassa vedessä.

Jäännöksantaatin ja toksisuustestien tarkkailuväli (lupamääräys 181, taulukko)

Aluehallintovirasto on asettanut purkuputkeen johdettavan veden jäännöksantaatin ja toksisuustestien tarkkailuväliksi yhden kuukauden välein ensimmäisenä vuonna ja toksisuustestien osalta kolmen kuukauden välein toisesta tuotantovuodesta lähtien.

Kalatalousalueen näkemyksen mukaan Aluehallintoviraston asettama tarkkailuväli ei ole kyllin tiheä, jotta sen avulla voitaisiin olla riittävästi selvillä jäännöksantaatin pitoisuudesta ja toksisuudesta jätevesien syntyyn ja purkamiseen liittyvissä muuttuvissa olosuhteissa kaivoksen toimintaprosesseissa ja vesistöön laskettujen jätevesien vaikutusalueella Kemijoessa. Kuukauden tai kolmen kuukauden välein tehtävällä näytteenotolla ei välttämättä saada kyllin tarkkaa kuvaa esimerkiksi jätevesien purkualtaan lyhytaikaissäännöstelyn vaikutuksesta jäännöksantaatin pitoisuuteen ja toksisuuteen purkualueella.

Näin ollen ympäristönsuojelulain 6 §:n tarkoittama toiminnanharjoittajan selvilläolovelvollisuus toimintansa ympäristövaikutuksista, ympäristöriskeistä ja niiden hallinnasta sekä haitallisten vaikutusten vähentämismahdollisuuksista ei täyty riittävällä tavalla Aluehallintoviraston asettamalla tarkkailuvälin taajuudella. Tämän vuoksi lupamääräys on jäännöksantaatin ja toksisuustestien tarkkailuvälin osalta kumottava ja palautettava asia Aluehallintovirastoon uudelleen käsittelyyn.

24.7.2025

Kalatalousalue vaatii, että purkuputkeen johdettavasta vedestä analysoidaan jäännöskantaatti viikon välein ensimmäisenä tuotantovuotena ja yhden kuukauden välein toisesta tuotantovuodesta lähtien. Toksisuustestit tulee tehdä niin ikään viikon välein ensimmäisenä tuotantovuotena ja yhden kuukauden välein toisesta tuotantovuodesta lähtien. Näytteenoton ja analyysien tekemisen tiheyttä voidaan tarvittaessa tarkentaa tarkkailutulosten ja toiminnasta saatavan tiedon perusteella.

LIITTEET

Valituksenalainen päätös (liite 1)

Kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelma (liite 2)

Valtakirja asiamiehen toimivallasta (liite 3)

Valitus 7

24.7.2025

VAASAN HALLINTO-OIKEUDELLE

VIITE SUHANGON KAIVOKSEN JA RIKASTAMON YMPÄRISTÖ- JA
VESITALOUSLUPA SEKÄ TOIMINNAN ALOITTAMISLUPA JA
VALMISTELULUPA, RANUA, TERVOLA

VALITUKSEN-ALAINEN PÄÄTÖS Aluehallintoviraston päätös 19.6.2025
Nro 83/2025
Dnro PSAVI/5695/2023

VALITTAJA Simojoen ja Kuivaniemen kalatalousalue

**ASIAMIES JA
PROSESSIOSOITE**

[REDACTED]

Lapin Kalatalouskeskus ry

[REDACTED]

Puhelin: [REDACTED]

Sähköposti: [REDACTED]

ASIANOSAISUUS Kalatalousalue on kalastuslain (379/2015) 23 §:ssä määritelty
julkisoikeudellinen yhdistys, jonka tarkoituksena on kehittää toimialueensa
kalataloutta ja edistää jäsentensä yhteistoimintaa kalavarojen kestävän
käytön ja hoidon järjestämiseksi sekä toimia toimialueensa kalatalousedun
valvojana. Kalatalousalueen jäseniä ovat alueen kalastusoikeuden haltijat,
sekä valtakunnalliset kalastusalan järjestöt.

Kalatalousalueen toimielimiä ovat yleiskokous, hallitus ja toiminnanjohtaja.
Kalatalousalueen toimielinten jäsenet ja toimihenkilöt hoitavat julkisia
hallintotehtäviä kalastuslain 29 §:n nojalla virkavastuulla. Kalatalousalueen
toimintaa ohjaava asiakirja on käyttö- ja hoitosuunnitelma, jossa muun
muassa linjataan kalastuksen järjestäminen ja kalaveden hoitotoimenpiteet
kalatalousalueen toimialueella. Kalatalousalueen tulee järjestää kalavarojen

24.7.2025

käyttö ja hoito ELY-keskuksen hallintopäätöksellä (voimassa oleva päätös 28.3.2023 LAPELY/71/2022) hyväksymän käyttö- ja hoitosuunnitelman mukaisesti. Käyttö- ja hoitosuunnitelman toimeenpanoa valvoo ELY-keskus.

Kalatalousalueen asianosaisuus syntyy hallintolain (6.6.2003/434) 11 §:n nojalla. Kalatalousalue kalastuslain mukaisia julkisia hallintotehtäviä suorittaessaan valvoo toimialueensa yleistä kalatalousetua.

Valituksenalaisessa päätöksessä tarkoitettu kaivos Simojoen valuma-alueen osalta sijaitsee Simojoen ja Kuivaniemen kalatalousalueen toimialueella, millä perusteella valituksen kohteena oleva päätös kohdistuu kalatalousalueeseen ja sen valvomaan yleiseen kalatalousetuun. Kalatalousalueen kartta on esitetty Simojoen ja Kuivaniemen kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmassa (liite 2) ja sähköisessä muodossa Maanmittauslaitoksen kalatalousalueiden raja-aineiston karttapalvelussa¹.

VAATIMUKSET

Simojoen ja Kuivaniemen kalatalousalue vaatii, että hallinto-oikeus:

1. Kumoo valituksenalaisen päätöksen **ympäristöluparatkaisun ja vesitalousluparatkaisun Ruonajoen uomaosuuden siirron osalta** ja palauttaa asian Aluehallintovirastoon uudelleen käsittelyyn
2. Kumoo valituksenalaisen päätöksen kohdan **Vahinkoa estävät toimenpidevelvoitteet ja kalatalousmaksu** lupamääräyksen **124** kaivoalueen rakennustöiden aloitusvuodesta alkaen vuosittain maksettavan euromäärän osalta ja palauttaa asian Aluehallintovirastoon uudelleen käsittelyyn.
3. Velvoittaa Suhanko Arctic Platinum Oy:n korvaamaan Simojoen ja Kuivaniemen kalatalousalueen oikeudenkäyntikulut asiassa laillisine korkoineen kuukauden kuluttua ratkaisun antamisesta lukien.

PERUSTEET

Kalatalousalue katsoo, etteivät ympäristönsuojelulain, vesilain ja kalastuslain mukaiset edellytykset luvan myöntämiselle täyty. Aluehallintovirasto ei ole kaivoksen ympäristölupaa ja vesitalouslupaa myöntäessään ottanut riittävällä tavalla huomioon:

¹ Maanmittauslaitoksen kalatalousalueiden raja-aineiston karttapalvelu:
(<https://hkp.maanmittauslaitos.fi/hkp/published/fi/19522056-1d07-4841-b9f0-4398367311dd>; luettu 21.7.2025)

24.7.2025

- 1) kalastuslain (379/2015) 40 §:ssä tarkoitettua viranomaisen velvollisuutta ottaa toiminnassaan huomioon kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelman kalavarojen käyttöä ja hoitoa koskevat yleiset suuntaviivat
- 2) ympäristönsuojelulakia (524/2014), erityisesti lain 2. luvun 6 §:ssä tarkoitettua toiminnanharjoittajan selvilläolovelvollisuutta sekä 20 §:ssä tarkoitettua varovaisuus- ja huolellisuusperiaatetta ja ympäristön kannalta parhaan käytännön periaatetta
- 3) vesilakia (587/2011), erityisesti lain 1. luvun 2 §:ää

Perusteinaan kalatalousalue esittää seuraavaa:

Kalatalousmaksu (lupamääräys 124)

Aluehallintovirasto on määrännyt kalatalousmaksun kalatalousviranomaisen vaatimuksen mukaisena.

Kalatalousalue katsoo, että kalatalousmaksua määrättäessä olisi tullut ottaa huomioon kalastuslain (379/2015) 40 §:ssä säädetty viranomaisen velvollisuus ottaa toiminnassaan huomioon kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelman kalavarojen käyttöä ja hoitoa koskevat yleiset suuntaviivat. Kalastuslain esitöissä (HE 192/2014) todetaan lain 40 §:n perusteluissa, että

*[...] Pykälän 1 momenttiin sisältyisi lisäksi **kaikkia viranomaisia** koskeva velvollisuus ottaa käyttö- ja hoitosuunnitelmien yleiset kalavarojen käyttöä ja hoitoa koskevat suuntaviivat toiminnassaan huomioon. Käytännössä säännös velvoittaisi viranomaista ottamaan suunnitelmat huomioon muun muassa **vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaisten kalatalousvelvoitteiden määrittämisessä** ja toimeenpanossa, YVA-hankkeissa sekä muussa vesien - ja alueiden käytön suunnitteluun liittyvässä päätöksenteossa. [...]*

Lupamääräyksen 124 sanamuodon perusteella Aluehallintovirasto jätti kokonaan huomioon ottamatta kalatalousalueen kannan kalatalousmaksua

24.7.2025

määrätessään. Aluehallintovirasto ei soveltanut päätöstä tehdessään kalastuslain (379/2015) säännöksiä, vaikka se oli velvollinen lain mukaan niin tekemään.

Näin ollen kalatalousmaksun määrittämisessä ei täyty kalastuslain 40 §:n tarkoittama lupaviranomaisen velvollisuus ottaa huomioon kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelma laissa edellytetyllä tavalla. Tämän vuoksi lupamääräys on kumottava ja palautettava asia Aluehallintovirastoon uudelleen käsittelyyn.

Kalatalousalue vaatii, että vuosittaisen kalatalousmaksun tulee olla vähintään 100 000 euroa kaivosalueen rakennustöiden aloitusvuodesta alkaen.

Kalatalousvelvoitteen määrittämisessä ja toimeenpanossa tulee ottaa huomioon Simojoen ja Kuivaniemen kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelman (liite 2) kirjaukset ja tavoitetilat kalakannoille ja kalastukselle, erityisesti kirjaukset lohi- ja meritaimenkantojen ja muiden kalastukselle keskeisten lajien elinvoimaisuuden säilyttämisestä sekä myös raakkupopulaatioiden tilatutkimusten priorisoinnista Simojoella.

Vesitalousluparatkaisu (Ruonajoen uomaosuuden siirto)

Aluehallintovirasto on myöntänyt Suhanko Arctic Platinum Oy:lle vesilainojalla luvan Ruonajoen uomaosuuden siirtoon.

Kalatalousalue katsoo, ettei lupaa Ruonajoen uoman siirtoon olisi tullut myöntää, ennen kuin mahdollinen raakun esiintyminen tai sen puuttuminen joessa on riittävällä tavalla selvitetty. Toiminnanharjoittaja teki vuonna 2024 muiden alueiden ohella Ruonajoen varrella neljällä koepisteellä eDNA-analyysiin perustuvan selvityksen uhanalaisen lajin esiintymisestä Ruonajoen latvaosalla. Analyysin tulokset olivat negatiivisia, mistä toiminnanharjoittaja päätteli, ettei Ruonajoki ole uhanalaisen lajin elinaluetta. Negatiivinen tulos ei kuitenkaan välttämättä tarkoita, ettei lajia esiinny alueella, vaan että DNA:ta ei havaittu näytteissä. Simojoen ja Kuivaniemen kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmassa raakkupopulaatioiden

24.7.2025

tilatutkimukset on priorisoitu Simojoella ja Korvajoella. Kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelman kirjausta ei kuitenkaan ole otettu huomioon lupapäätöstä tehtäessä. Kalatalousalueen näkemys on, että pelkkä eDNA-selvitys ei korvaa laajempaa tilatutkimusta ja käyttö- ja hoitosuunnitelman mukaista arviointia.

Näin ollen vesilain 1. luvun 2 § huomioon ottaen ympäristönsuojelulain 6 §:n tarkoittama toiminnanharjoittajan selvilläolovelvollisuus toimintansa ympäristövaikutuksista, ympäristöriskeistä ja niiden hallinnasta sekä haitallisten vaikutusten vähentämismahdollisuuksista ja 20 §:n tarkoittama varovaisuus- ja huolellisuusperiaate eivät täyty riittävällä tavalla Aluehallintoviraston vesitalousluparatkaisussa Ruonajoen uomaosuuden siirron osalta. Lisäksi kalastuslain 40 §:ssä säädettyä viranomaisen velvollisuutta ottaa huomioon kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelma toiminnassaan ei ole sovellettu lainkaan luvan myönnössä. Tämän vuoksi lupa on kumottava ja palautettava asia Aluehallintovirastoon uudelleen käsittelyyn.

Kalatalousalue vaatii että ennen kuin Ruonajoen uomaosuuden siirrolle ylipäätään voidaan myöntää lupa, raakun esiintyminen tai puuttuminen Ruonajoen latvaosalla ja uomansiirron vaikutusalueella Simojokeen saakka on selvitettävä kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelman kirjauksen mukaisesti riittävän kattavalla tilatutkimuksella, mukaan lukien maastokartoitukset sekä mahdollisten raakun toukkien etsintä sähkökalastamalla pyydystettyjen kalanpoikasten kiduksista.

LIITTEET

Valituksenalainen päätös (liite 1)

Kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelma (liite 2)

Selvitys asiamiehen toimivallasta (liite 3)

Kalatalousalueen säännöt (liite 4)

Valitus 8

toimitettu asiointipalvelun kautta

Vaasan hallinto-oikeudelle

Asia: Valitus Pohjois-Suomen aluehallintoviraston päätöksestä 19.6.2025 nro 83/2025 PSAVI/5695/2023 koskien Suhangon kaivoksen ja rikastamon ympäristö- ja vesitalouslupaa sekä toiminnan aloittamislupaa ja valmistelulupaa, Suhanko Arctic Platinum Oy, Ranua ja Tervola

Muutoksenhakija:

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry

Asiamies ja prosessiosoite:

[REDACTED]

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry

[REDACTED]

Selvitys valitusoikeudesta

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry:llä on valitusoikeus vesitalous- ja ympäristölupapäätöksessä perustuen ympäristönsuojelulain 191 § ja vesilain 15 luvun 2 §:ään. Lapin piirin säännöissä on todettu, että yhdistyksen tavoitteena on luonnon- ja ympäristön

suojeleminen (Liite 2, yhdistyksen säännöt). Yhdistyksen toimialueena on Lappi. Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piirillä on siten valitusoikeus nyt kyseessä olevaan päätökseen.

Valitus

I Vaatimukset

Vaadimme jäljempänä esitettävin perustein, että

- 1) yllä mainittu Pohjois-Suomen aluehallintoviraston päätös 19.6.2025 nro 83/2025 ja sillä myönnetyt luvat kumotaan,
- 2) toissijaisesti yllä mainittu päätös ja sillä myönnetyt luvat kumotaan ja asia palautetaan aluehallintovirastolle uudelleen käsiteltäväksi,
- 3) Aluehallintovirasto veloitetaan korvaamaan meille tästä valitusasiasta aiheutuneet oikeudenkäyntikulumme täysimääräisesti laillisine korkoineen lain oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 95 §:n nojalla. Erittely kustannuksista esitetään vastaselitysvaiheessa ja
- 4) myös edellä mainitut toiminnan aloittamislupa ja valmistelulupa kumotaan.

II Perustelut

1 Yleistä

Suhangon kaivoksen ja rikastamon ympäristö- ja vesitalouslupahakemus on käsitelty ympäristönsuojelulain 47 §:n mukaisessa lupien yhteiskäsittelyssä. Lupahakemus on ratkaistu ja lupaharkinta tehty koko kaivoshanketta koskien.

Valituksenalainen ympäristölupa kattaa malmin louhinnan kahdesta avolouhoksesta (Konttijärvi ja Ahmavaara), malmin ja sivukiven murskauksen, rikastuksen, kaivannaisjätteiden käsittelyn ja sijoittamisen jätealueille sekä näihin liittyvät aputoiminnot. Lisäksi lupa sisältää marginaalimalmin varastoinnin marginaalimalmialueilla sekä käsitellyn jäteveden johtamisen purkuputkella Kemijokeen. Vuosittainen enimmäislouhintamäärä on noin 50 miljoonaa tonnia, ja koko toiminnan aikana arvioitu louhintamäärä noin 480 miljoonaa tonnia. Rikastamon malmin maksimikäsittelykapasiteetti on 10 Mt vuodessa. Päätöksessä on myös annettu ympäristönsuojelulain 69 §:n nojalla määräyksiä koskien *purkuputken* rakentamista kaivosalueen ja Kemijoen välille, soveltaen vesilain säännöksiä.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto (AVI) myönsi hakijalle myös vesilain mukaisen luvan seuraaville lupapäätöksestä ilmeneville vesitaloushankkeille sekä luvan poiketa vesilain 2 luvun 11 §:n 1 momentin mukaisesta lähteiden luonnontilan vaarantamista koskevasta kiellosta nyt luvan saaneen kaivos- ja rikastamotoiminnan seurauksena.

Katsomme jäljempänä esitettävin perustein, että kaivoksen suunnitelmat perustuvat osin virheellisiin ja puutteellisiin lähtötietoihin. Lupaedellytysten arvioinnin kannalta olennaisia kysymyksiä on lykätty lupaharkinnan jälkeisiin vaiheisiin, jolloin lupaedellytysten täyttymistä ei ole voitu varmistaa vielä lupaharkinnassa ja lupamääräyksiä annettaessa.

Hankkeen suunnittelussa on ilmeisiä rakenteellisia ja toiminnallisia epävarmuuksia mm. vesien hallinnan, perustilaselvitysten, kaivannaisjätteen karakterisoinnin ja jätehuollon osalta, jotka voivat johtaa merkittäviin päästöihin pinta- ja pohjavesiin. Rikastushiekka- ja sivukivialueilta voi kulkeutua ympäristöön raskasmetalleja, sulfaatteja, tyyppiyhdisteitä ja kiintoainetta erityisesti suotovesien ja pintavalunnan kautta. Kaivannaisjätteen happamien suotovesien muodostumisriski sekä haitta-aineiden suotuminen eli vuotaminen uhkaa pinta- ja pohjavesiä sekä lyhyellä että

pitkällä aikavälillä. Vaikutukset kohdistuvat virtavesistä erityisesti Kemijoen, Ruonajoen ja Simojoen vesistöihin. Vaikutukset kohdistuvat siten myös Natura 2000 -alueen suojeluarvoihin (Simojoki). Simojoki sisältyy Natura-verkostoon luontodirektiivin perusteella (SAC alue). Joen suojelun perusteena on yksi luontodirektiivin liitteen I luontotyyppi (3210 Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit) sekä kaksi luontodirektiivin liitteen II lajia (kirjojokikorento sekä uhanalainen laji).

Päästöjen riski korostuu mm. käytettäessä pohjarakenteena turvetta, jonka tiiviyttä ei luotettavasti todenneta työmaalla. Pölyäminen kaivosalueella voi vaikuttaa lähiympäristön luontoarvoihin, erityisesti kasvillisuuteen, jäkälä- ja sammallajistoon, ja alueen poronhoitoon. Kaivosalue sijoittuu luonnontilaisten suoalueiden, virtavesiympäristöjen ja pienvesien läheisyyteen, joissa on todettu esiintyvän luontodirektiivin liitteiden lajeja ja elinympäristöjä. Lisäksi kaivosalueen läheisyydessä sijaitsee useita pienempiä suojelualueita, laaja soidensuojelualue sekä Runkauksen luonnonpuisto.

Haitta-aineiden vaikutusten arviointi on jäänyt puutteelliseksi mm. ksantaatin, sulfaatin, typen osalta. Myös *haitta-aineiden yhteisvaikutusten* arviointi on hakijan mukaan haasteellista, eikä ole olemassa yhtä kokonaisvaltaista menetelmää, jolla voitaisiin suoraan arvioida yhtäaikaaisesti monista aineista koostuvan kuormituksen vaikutusta tiettyyn vesiekosysteemiin ja sen ainutlaatuisiin ominaisuuksiin (ks. pts. s. 356). Epävarmuutta vaikutusten arviointiin luo lisäksi mm. se, että kaivoksen sulkemisen osalta osa tiedoista on alustavaa laatua.

Valituksenalainen ratkaisu on varsin laaja ja sen antaminen on ajoitettu siten, että valitusaika kohdentuu juuri lomakaudelle. Koska ratkaisu koskee mittakaavaltaan suurta ja laajalti vaikuttavaa hanketta, lupapäätöksen tarkastelu vaatii monialaista erityisasiantuntemusta. Myös ELY-keskus totesi hakemusta koskevassa lausunnossaan hakemusaineiston olevan erittäin laaja lukuisine liitteineen ja täydennyksineen. ELY totesi, että lausunnon antamiseen saadusta lisäajasta huolimatta ei ole ollut mahdollista käydä systemaattisesti läpi kaikkea hakemusaineistoa, eikä ristiin tarkistaa eri dokumenttien sisältöjä (ks. pts. s. 465). Pyydämme näin ollen mahdollisuutta täydentää valitustamme asiantuntijalausunnoin lomakauden päätyttyä.

2 Lupaharkinnan lähtökohdista

2.1 Yleistä

Valituksenalaisessa päätöksessä katsotaan, että ympäristönsuojelulain 49 §:n mukaiset luvanmyöntämisedellytykset olisivat olemassa; toiminnasta ei ennalta arvioiden annetut määräykset huomioon ottaen aiheutuisi terveyshaittaa, merkittävää muuta ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa, maaperän tai pohjaveden pilaantumista, erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista eikä yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella eikä eräistä naapuruussuhteista annetussa laissa tarkoitettua kohtuutonta rasitusta naapureille. Määräyksiä annettaessa todetaan myös otetuksi huomioon sijoituspaikka, toiminnan aiheuttama pilaantumisen todennäköisyys ja onnettomuusriski. Katsomme jäljempänä esitettävin perustein, että luvan myöntämisedellytykset eivät kuitenkaan täyty.

Ympäristönsuojelulain 20 §:n mukaan ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavassa toiminnassa on periaatteena, että:

- 1) menetellään toiminnan laadun edellyttämällä huolellisuudella ja varovaisuudella ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi sekä otetaan huomioon toiminnan aiheuttaman pilaantumisen vaaran todennäköisyys, onnettomuusriski sekä mahdollisuudet onnettomuuksien estämiseen ja niiden vaikutusten rajoittamiseen (*varovaisuus- ja huolellisuusperiaate*);
- 2) noudatetaan ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi tarkoituksenmukaisia ja kustannustehokkaita eri toimien yhdistelmiä (*ympäristön kannalta parhaan käytännön periaate*).

Katsomme jäljempänä esitettävin perustein, että valituksenalaisessa päätöksessä em. periaatteet eivät toteudu mm. vesien hallinnan, sivukiven ja rikastushiekan sijoittamisen sekä ympäristöön (mm. pohja- ja pintavedet ja luontoarvot) kohdistuvien vaikutusten osalta.

Kuten korkein hallinto-oikeus on oikeuskäytännössään tarkentanut, lupakäsittelyn yleisiin lähtökohtiin kuuluu se, että luvan hakijan oli liitettävä lupahakemukseensa *riittävä selvitys* ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaista lupaharkintaa varten (ks. mm. ratkaisut KHO 2022:38 ja 2019:166). Ympäristönsuojelulain 52 § 1 momentin mukaan luvassa on annettava *tarpeelliset määräykset* mm. päästöistä, päästöraja-arvoista, päästöjen ehkäisemisestä ja rajoittamisesta. Kuten

jäljempänä mm. oheisista asiantuntijalausunnoista [REDACTED] (24.7.2025, liite 3) ja [REDACTED] (17.7.2025, liite 4) ilmenee, tehtyjä selvityksiä ja annettuja lupamääräyksiä ei voida pitää riittävinä.

Lupaharkinnassa ei ole myöskään otettu riittävällä tavalla huomioon toiminnan *vaikutuksiin* liittyvää epävarmuutta ja toiminnasta aiheutuvia riskejä. Kuten korkein hallinto-oikeus on ratkaisussaan (KHO 2022:38, Sokli) todennut, toiminnan mittakaavan kasvaessa myös siihen liittyvät riskit yleensä kasvavat siten, että pienelläkin todennäköisyydellä sattuva tapahtuma voi aiheuttaa seurauksen, jonka haitallinen vaikutus ympäristössä oli merkittävä. Tällaisen seurauksen merkittävyyttä on aina arvioitava suhteessa toiminnan vaikutusalueen ympäristöön. Mittakaavaltaan suureen toimintaan liittyvillä riskeillä on tämän vuoksi keskeinen merkitys lupaharkinnassa erityisesti silloin, kun toiminnan vaikutusalueen ympäristöä oli pidettävä herkkänä ja haavoittuvana.

Tässä tapauksessa kaivoksen vaikutusten sääntelyyn ja arviointiin on jäänyt useita merkittäviä epävarmuustekijöitä liittyen mm. vesien hallintaan, jätehuoltoon, kaivannaisjätteen karakterisointiin, perustilaselvityksiin, mallinnukseen ja siten ympäristövaikutuksiin.

Kun toiminnan vaikutuksia ei ole selvitetty riittävällä tavalla, myöskään vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain eikä luonnonsuojelulain vaatimusten noudattamista ole voitu varmistaa.

Valituksenalaiselle päätökselle on ominaista, että siinä *lupaedellytysten tarkastelua on lykätty varsin laajasti lupaharkinnan jälkeisiin vaiheisiin*. Siinä on sovellettu laajalti YSL 54 §:n tarkoittamaa *erityistä selvitystä* koskevaa määräystä sekä *delegoitu* kymmeniä olennaisia *erilliskysymyksiä ELY-keskuksen hyväksyttäväksi*, sen sijaan, että ne olisi käsitelty luparatkaisussa osana ympäristö- ja vesitalousluvan myöntämisen lupaharkintaa. Tämä menettely ei vastaa nähdäksemme vallitsevan oikeuskäytännön vaatimuksia (ks. mm. em. KHO:n ratkaisut sekä Vaasan hallinto-oikeuden päätös 22.8.2022, nro 22/0010/3), joita käsitellään tarkemmin jäljempänä.

Siirtämällä ympäristönsuojelun ja luvan myöntöedellytyksien kannalta merkittäviä seikkoja ELY-keskuksen käsiteltäväksi on samalla *heikennetty haitankärsijöiden ja ympäristöjärjestöjen vaikutusmahdollisuuksia* oleellisesti, koska tähän menettelyyn ei sisälly kuulemisia eikä

valitusoikeutta ELY-keskuksen päätökseen vastoin ympäristönsuojelulainsäädännön ja perustuslain vaatimuksia.

Lupaviranomainen on monilta osin tyytynyt toistamaan hakijan esityksiä ilman perusteluissa esitettyä itsenäistä lupaharkintaa, jolloin viranomaisen huolehtimis- ja selvitysvelvollisuutta koskevat vaatimukset eivät täyty (ks. mm. ratkaisu KHO 22.11.2017, jossa korkein hallinto-oikeus edellytti lupaviranomaiselta itsenäistä päätösharkintaa). Myöskään päätöksen perustelut eivät täytä monilta osin hallintolain vaatimuksia.

2.2 Natura-alueen suojeluarvoihin kohdistuvien vaikutusten arvioinnista ja heikennyskiellosta

Luonnonsuojelulain 65 §:n mukaan viranomainen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen eikä hyväksyä tai vahvistaa suunnitelmaa, jos 35 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu arviointi- ja lausuntomenettely osoittaa hankkeen tai suunnitelman merkittävästi heikentävän niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon.

EU-oikeuden ensisijaisuuden vuoksi LSL:a on sovellettava ja vaikutusarviointi tehtävä luontodirektiivin mukaisesti objektiivisen ekologisen tiedon perusteella *varovaisuusperiaate* huomioon ottaen *EU-tuomioistuimen oikeuskäytännössä vahvistetulla tavalla*. Olennaista on myös, että selvitykset tehdään ennen maankäyttöä koskevaa päätöstä; hetkellä, jolloin annetaan lupa hankkeen toteuttamiselle tai päätetään hankkeen edellyttämästä kaavavarauksesta, ei saa olla minkäänlaista perusteltua tieteellistä epäilyä suunniteltujen töiden ympäristövaikutuksista asianomaisen alueen koskemattomuuteen (ks. C-461/17, kohta 51). Lupaviranomainen ei voi siten hyväksyä toimintaa, joka *saattaa vaarantaa* pysyvästi sellaisten alueiden ekologiset ominaispiirteet, joilla esiintyy yhteisön tärkeinä pitämiä tai ensisijaisesti suojeltavia luontotyypppejä. Hyväksyntää ei voida antaa toiminnalle, joka voi johtaa po. alueella esiintyvän luontotyypin häviämiseen tai osittaiseen ja korjaamattomaan tuhoutumiseen (ks. mm. C-441/17, komissio vs. Puola, kohta 119–120, C-258/11, Sweetman ym., kohta 43 ja C-404/09, komissio v. Espanja, kohta 163). Katsomme, että nämä vaatimukset eivät nyt täyty.

Euroopan unionin tuomioistuimen (jälj. EUTI) luontodirektiiviä koskevassa oikeuskäytännössä korostuu erityisesti varovaisuusperiaatteen merkitys. Esimerkiksi tapauksessa C-127/02 *Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee ym.* EUTI totesi, että tuossa tapauksessa toimivaltaiset kansalliset viranomaiset saattoivat hyväksyä toiminnan (sydänsimpukoiden mekaanisen pyynnin) vain varmistuttuaan siitä, että po. toiminta ei vaikuta haitallisesti kyseisen alueen koskemattomuuteen, kun otetaan huomioon tämän toiminnan vaikutusten asianmukaista arviointia koskevat päätelmät. Edellytykseksi asetettiin, että mitään tieteelliseltä kannalta järkevää epäilyä tällaisten vaikutusten aiheutumatta jäämisestä ei jäänyt.

Yhteenvedona EUTI:n oikeuskäytännöstä voidaan todeta, että toimivaltaiset viranomaiset voivat hyväksyä suunnitelman (kuten kaavan) tai hankkeen luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla vain jos:

- eriteltyään kaikki kyseisen suunnitelman tai hankkeen näkökohdat, jotka sellaisinaan tai yhdessä muiden suunnitelmien tai hankkeiden kanssa voivat vaikuttaa asianomaisen alueen suojelutavoitteisiin, ja ottaen huomioon alan parhaan tieteellisen tietämyksen toimivaltaiset viranomaiset ovat varmoja
- ettei suunnitelmalla tai hankkeella ole pysyviä haitallisia vaikutuksia kyseisen alueen koskemattomuuteen;
- ettei toiminta voi varovaisuusperiaate huomioon ottaen johtaa kyseisellä alueella esiintyvän ensisijaisesti suojeltavan luontotyypin häviämiseen tai edes osittaiseen ja korjaamattomaan tuhoutumiseen;
- ei ole olemassa mitään tieteelliseltä kannalta järkevää epäilyä siitä, että tällaisia vaikutuksia ei aiheudu.
- arviointi on toteutettava ennen kuin toimivaltainen viranomainen päättää suunnitelman tai hankkeen toteuttamisesta tai hyväksymisestä (asia C-127/02, 42 kohta).
- arvioinnissa on käytettävä parhaita saatavilla olevia tekniikoita ja menetelmiä sen arvioimiseksi, miten laajoja vaikutuksia suunnitelmalla tai hankkeella on alueen (alueiden) koskemattomuuteen.

- ”Luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että suunnitelma tai hanke, joka ei liity suoranaisesti alueen käyttöön tai ole sen kannalta tarpeellinen, vaikuttaa kyseisen alueen koskemattomuuteen, *jos se voi estää asianomaisen alueen niiden perustavanlaatuisten ominaispiirteiden kestävän säilyttämisen*, jotka liittyvät sellaisen ensisijaisesti suojeltavan luontotyyppin esiintymiseen, jonka suojelutavoite on oikeuttanut asianomaisen alueen merkitsemisen yhteisön tärkeänä pitämien alueiden luetteloon direktiivissä tarkoitettulla tavalla. Tämän arvioimiseksi on sovellettava ennalta varautumisen periaatetta. *Tämä tulkintalogiikka on merkityksellinen myös muiden kuin ensisijaisesti suojeltavien luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen kannalta.*” / ks. em. komission tulkintaohje s. 47-48.

Varovaisuusperiaatteen merkitystä heikentämiskiellon tulkinnassa käsiteltiin myös mm. ratkaisussa KHO:2018:121, jossa katsottiin, että esitetyn selvityksen perusteella olemassa ollut vaara esti luvan myöntämisen; luonnonsuojelulain 66 §:n 1 momentin mukainen heikentämiskielto ja epävarmuus vaikutuksista oli esteenä vesitalousluvan myöntämiselle.

KHO korosti *varovaisuusperiaatteen* merkitystä myös mm. ratkaisussaan 2018:151:

”Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan ensimmäisen virkkeen perusteella tehdyssä arvioinnissa ei saa olla aukkoja, ja siinä pitää olla täydellisiä, täsmällisiä ja lopullisia toteamuksia ja päätelmiä, joilla voidaan hälventää kaikenlainen perusteltu tieteellinen epäily asianomaisella suojelualueella suunniteltujen töiden vaikutuksista (ks. muun muassa tuomio 17.4.2018, komissio v. Puolan tasavalta, C-441/17, 114 kohta, tuomio 11.4.2013, Sweetman ym., C-258/11, 44 kohta ja tuomio 21.7.2016, Orleans ym., C-387/15 ja C388/15, 50 kohta). Kyseisen 6 artiklan 3 kohdan ensimmäisen virkkeen nojalla tehtävä alueelle suunnitelmasta tai hankkeesta aiheutuvien vaikutusten asianmukainen arviointi merkitsee sitä, että alaa koskeva paras tieteellinen tieto huomioon ottaen on yksilöitävä suunnitelman tai hankkeen kaikki näkökohdat, jotka voivat yksinään tai yhdistettyinä muiden suunnitelmien tai hankkeiden kanssa vaikuttaa kyseisen alueen suojelutavoitteisiin (ks. muun muassa tuomio 17.4.2018, komissio v. Puolan tasavalta,

C-441/17, 113 kohta ja tuomio 21.7.2016, Orleans ym., C-387/15 ja C388/15, 51 kohta).

Oikeuskäytännön mukaan luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua suunnitelmaa tai hanketta koskeva lupa voidaan siten myöntää vain edellyttäen, että toimivaltaiset kansalliset viranomaiset ovat varmistuneet siitä, että se ei vaikuta pysyvällä tavalla haitallisesti kyseisen alueen koskemattomuuteen. Näin on silloin, kun ei ole olemassa mitään tieteelliseltä kannalta järkevää epäilyä tällaisten vaikutusten aiheutumatta jäämisestä (ks. muun muassa tuomio 17.4.2018, komissio v. Puolan tasavalta, C-441/17, 117 kohta, tuomio 11.4.2013, Sweetman ym., C-258/11, 40 kohta ja tuomio 8.11.2016, Lesoochranárske zoskupenie VLK, C-243/15, 42 kohta).”
/ korostus kirjoittajan

2.3 Selvitysten lykkäämisestä

2.3.1 Selvitysten lykkäämisestä erityisellä selvityksellä (YSL 54 §)

Ympäristöluvassa voidaan määrätä, että toiminnanharjoittajan on tehtävä erityinen selvitys toiminnasta aiheutuvan ympäristön pilaantumisen tai sen vaaran selvittämiseksi, jos lupaharkintaa varten ei ole voitu toimittaa yksityiskohtaisia tietoja päästöistä, jätteistä tai toiminnan vaikutuksista (YSL 54.1 §). Erityisen selvityksen (YSL 54 §) käytön rajoituksia on käsitelty useissa KHO:n vuosikirjaratkaisuissa ja niiden perusteella on selvää, että *ympäristöluvan myöntämisedellytykset pitää keskeisiltä osiltaan ratkaista lupaharkinnassa*, niitä ei voida siirtää käsiteltäväksi erikseen ympäristönsuojelulain 54 §:n tarkoittamina erityisinä selvityksinä. Keskeistä on, että *pilaantumisen vaara on arvioitava lupaharkinnassa* eikä asiaa tule jättää sen varaan, että merkittävän pilaantumisen vaaran ilmennettyä siihen on mahdollista soveltaa jälkivalvonnan menettelyjä.

Suhangon lupapäätöksen lupamääräyksessä 31 on määrätty tehtäväksi YSL:n 54 §:ssä tarkoitettu erityinen selvitys.

”Lupamääräys 31:

Luvanhaltijan on toimitettava aluehallintovirastolle viidettä tuotantovuotta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä viiden ensimmäisen tuotantovuoden tarkkailutuloksiin ja toimintaan perustuva selvitys:

- Kaivosalueella muodostuvien eri jätevesijakeiden laadusta (mm. ainepitoisuudet ja pitoisuuksien vaihteluvälit)
- Kemijokeen johdettavan jäteveden laadusta (mm. ainepitoisuudet ja pitoisuuksien vaihteluvälit)
- Päästöjen vaikutuksista Kemijoen veden laatuun eri virtaamatilanteissa
- Jätevesien käsittelystä ja käsittelyn puhdistustehosta, toimivuudesta ja mahdollisesta vesienkäsittelyn tehostamistarpeesta

Tarkkailuun perustuvia tuloksia tulee selvityksessä verrata hakemuksessa esitettyjen mallinnusten tuloksiin. Selvitykseen tulee sisällyttää lisäksi erillinen selvitys rikastamalla käytettävistä ksantaattikemikaaleista ja niiden haitallisuudesta, ksantaattien hajotusmenetelmästä sekä jäännöksantaattien pitoisuuden tarkkailumenetelmästä. Ksantaatteja koskevaan selvitykseen tulee lisäksi koota yhteenveto ksantaatteihin liittyvien tarkkailujen ja selvitysten (mm. lupamääräykset 179, 181, 182 ja 198) tuloksista.

Selvityksen perusteella aluehallintovirasto voi muuttaa tämän päätöksen lupamääräyksiä, antaa uusia määräyksiä sekä muuttaa tarvittaessa raja-arvoja.”

Katsomme, että erityisesti ksantaattien käyttöä ja niiden haitallisuutta koskevien kysymysten siirtäminen selvitysmenettelyyn on hyvin kyseenalaista. Lupapäätöksessä ksantaatille on asetettu vain tavoitteellinen, näytekohtainen pitoisuusraja-arvo (0,1 mg/l). Ksantaattien puhdistusmenetelmästä ei ole lupahakemuksessa selvitystä ja päätöksessä on luotettu hakijan käsitykseen siitä, että ksantaatti poistuu jätevedestä ennen sen johtamista Kemijokeen. Ksantaattien poistoprosessin kemikaalien aiheuttama merkittävä pitoisuuslisä jäteveeseen on jätetty täysin ilman huomiota. Käsitlemme ksantaattien käytön sääntelemistä tarkemmin vielä jäljempänä kappaleessa 5.2.

Korkein hallinto-oikeus on käsitellyt erityisen selvityksen (YSL 54 §) käytön rajoituksia muun muassa vuosikirjapäätöksissään KHO:2019:166, 19.12.2019 (Finnpulp Oy:n biotuotetehtaan ympäristö- ja vesitalouslupa) ja KHO:2022:38, 24.3.2022 (Soklin kaivoksen ympäristö- ja vesitalouslupa). KHO:n päätöksen KHO:2019:166 (Finnpulp Oy) perusteluissa todetaan mm. seuraavaa:

”Ympäristönsuojelulain 54 §:n mukaisen erityistä selvitystä koskevan määräyksen käyttöala ei ole yhtä laaja kuin aiemmin lainsäädännössä olleen lupamääräysten tarkistamismenettelyn. Erityistä selvitystä koskevan määräyksen ei ole tarkoitus korvata aiemmin lainsäädännössä ollutta lupamääräysten tarkistamisvelvollisuutta eikä se mahdollista laaja-alaista, koko toiminnan edellytyksiä koskevaa uudelleentarkastelua. Selvitysvelvollisuutta ei siis voida käyttää, jos selvitettävän tiedon on oltava lupaviranomaisen käytettävissä luvan myöntämisen edellytysten harkitsemiseksi tai keskeisten lupamääräysten antamiseksi. Siten hankkeen haitallisiin vesistövaikutuksiin liittyvää epävarmuutta ei voida hallita asettamalla toiminnanharjoittajalle erityistä selvitysvelvollisuutta hankkeen vaikutusten ja ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen kannalta keskeisestä tiedosta eli jätevesipäästöjen vaikutuksesta Kallaveteen pitkällä aikavälillä.” / korostus kirjoittajan

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen KHO:2022:38 (Sokli) perusteluissa todetaan seuraavaa:

”Edellä lausuttuun nähden ja kun otetaan huomioon hankkeen poikkeuksellisen suuri mittaluokka ja hankkeen vaikutusalueen vesistöjen herkkyys, hankkeen toteuttamista koskeviin suunnitelmiin on annettu ja hallinto-oikeuden osittain muuttamat lupamääräyksetkin huomioon ottaen jäänyt vesienhallinnan osalta niin suuria epävarmuustekijöitä, että ne olisi tullut arvioida osana ympäristö- ja vesitalousluvan myöntämisen edellytyksiä sen sijaan, että niiden osalta on asetettu lukuisia, laajojakin tutkimuksia ja selvityksiä edellyttäviä jälkiselvitysvelvoitteita. Kun kysymys on luvan myöntämisedellytysten kannalta keskeisistä selvitysvelvoitteista, ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaiset lupamääräykset ja jälkiselvitysvelvoitteet useista keskeisistä vesienhallintaan liittyvistä tekijöistä eivät ole olleet tällaisessa

kokonaisuudessa ja varovaisuusperiaate huomioon ottaen riittäviä hallitsemaan toiminnan riskitekijöitä kaikissa hydrologisissa olosuhteissa.” / korostus kirjoittajan

Vaasan hallinto-oikeus kumosi Kaidi Oy:n lupa-asiassa (Sunshine Kaidi New Energy Co. Oy:n Kemin biopolttoainejalostamon toiminta ja tähän toimintaan liittyvä vaarallisten nestemäisten kemikaalien varastointi sekä energian tuotanto kaasukattila) 22.8.2022 antamallaan päätöksellä nro 22/0010/3 aluehallintoviraston päätöksen nro 36/2018/1 ja palautti asian aluehallintoviraston uudelleen käsiteltäväksi (lainvoimainen, sittemmin hakija peruutti hakemuksensa AVI:ssa). Vaasan hallinto-oikeuden päätöksen perusteluissa erityisen selvityksen soveltamisesta todetaan seuraavaa:

”Hallinto-oikeus toteaa edellä luvan myöntämisedellytyksistä, selvitysten riittävydestä, toiminnan tarkkailusta sekä erityistä selvitystä koskevasta määräyksestä säädetyn sekä erityisen selvityksen tarkoituksesta lain esitöissä todetun perusteella, että ympäristönsuojelulain 54 §:n mukaista erityistä selvitysmääräystä ei ole mahdollista osana ympäristölupaharkintaa käyttää siten, että toiminnan edellytykset tiettyjen toiminnasta aiheutuvien keskeisten päästoelementtien osalta tulevat tarkasteltavaksi vasta luvan myöntämisharkinnan jälkeen.” / korostus kirjoittajan

2.3.2 Merkittävien lupaharkintaan ja lupamääräysten sisältöön vaikuttavien seikkojen delegoimisesta ELY-keskuksen hyväksyttäväksi

Valituksenalaisessa päätöksessään AVI on delegoinut monia ympäristöluvan myöntöedellytysten ja lupamääräysten sisällön kannalta keskeisiä seikkoja valvontaviranomaisen eli Lapin ELY-keskuksen hyväksyttäväksi. Tällaisia viranomaishyväksyntään velvoittavia määräyksiä on yhteensä kymmeniä. Keskeisimpiä ELY-keskuksen hyväksyntään delegoitua määräyksiä ovat nähdäksemme lupamääräykset 2 ja 24.

Lupamääräys 2:

Luvanhaltijan on toimitettava hyvissä ajoin ennen kaivoksen ja rikastamon rakentamisen aloittamista *Lapin ELY-keskuksen* hyväksyttäväksi suunniteltuja ympäristönsuojelurakenteita ja muita rakenteita koskevat yksityiskohtaiset

suunnitelmat (mm. kaivannaisjätealueet, varastoalueet, vesienjohtamis- ja käsittelyrakenteet sekä muut rakenteet, joilla estetään tai vähennetään päästöjen muodostumista ja leviämistä ympäristöön), tämän päätöksen määräysten mukaisiksi tarkistetut ja päivitetyt yksityiskohtaiset rakennus- ja laadunvalvontasuunnitelmat sekä työselostukset. Lisäksi valvontaviranomaiselle on toimitettava toiminta-aluetta koskeva asemapiirros, josta ilmenevät mm. vesi- ja sadevesiviemäreiden, öljyn- ja hiekanerotuskaivojen, kemikaalisäiliöiden, jätealueiden ja vesien johtamis- ja käsittelyjärjestelmien sijainnit sekä alueiden pinnoittaminen.

Lupamääräyksen 2 perusteella hakijan hakemukseen ja sen liitemateriaaliin ei ole sisällynyt esitettyjä ympäristönsuojelurakenteita ja muita rakenteita koskevia riittävän yksityiskohtaisia suunnitelmia. Tässä *delegointi on ollut liian laajaa* ja monet päästöjen ja jätteiden käsittelyä koskevat keskeiset seikat mm. kaivannaisjätealueiden rakenteet, joilla estetään tai vähennetään päästöjen muodostumista ja leviämistä ympäristöön, on delegoitu valvontaviranomaisen hyväksyttäväksi. Nämä, Suhangon kaivostoiminnan päästöihin keskeisesti vaikuttavat seikat olisi tullut päättää luvassa ja AVI:n olisi tullut näiltä osin vaatia hakijaa täydentämään hakemussuunnitelmaansa.

Lupamääräys 24

Toiminta-alueella muodostuvat likaantuneet vedet (poislukien lupamääräyksessä 25 tarkoitettut talousjätevedet) on käsiteltävä hakemuksen mukaisilla menetelmillä tai vähintään yhtä tehokkaalla tavalla siten, että lupamääräyksessä 27 määrätty raja arvot alittuvat.

Luvanhaltijan tulee toimittaa lupamääräyksen 2 edellyttämien suunnitelmien yhteydessä *Lapin ELY-keskukselle* yksityiskohtainen suunnitelma hakemuksen mukaisen aktiivisen vesienkäsittelyn (koagulointi ja hydroksidisaostus) tai muun vähintään vastaavan puhdistustehon omaavan vesienkäsittelyn toteuttamisesta sekä ksantaattien hajotuksen toteuttamisesta. Lisäksi tulee esittää selvitys

mahdollisuuksista toteuttaa typenpoistoa, jos typpipäästöt ovat merkittävästi ennakoitua suuremmat.

Luvanhaltijan tulee toiminnassaan jatkuvasti verrata kaivosalueen eri vesijakeiden ja purkuputkeen johdettavan jäteveden laadun tarkkailutulosten sekä vesistötarkkailutulosten vastaavuutta hakemuksessa esitettyihin mallinnustuloksiin ja 5 arvioida tarvetta vesienkäsittelyn tehostamiseen. Merkittävät poikkeamat tulee raportoida viipymättä Lapin ELY-keskukselle ja samassa yhteydessä on tehtävä esitys mahdollisista jatkotoimenpiteistä.

Lupamääräyksen 24 perusteella ”yksityiskohtainen suunnitelma hakemuksen mukaisen aktiivisen vesienkäsittelyn (koagulointi ja hydroksidisaostus) tai muun vähintään vastaavan puhdistustehon omaavan vesienkäsittelyn toteuttamisesta sekä ksantaattien hajotuksen toteuttamisesta” on toimitettava ELY-keskukselle lupamääräyksessä 2 esitetystä aikataulusta eli ”hyvissä ajoin ennen kaivoksen ja rikastamon rakentamisen aloittamista”. Käytännössä tämä tarkoittaa vähintään 0,5 – 1 vuotta ennen toiminnan aloitusta.

Lupamääräyksessä 24 määrätty kaivosjätevesien vesienkäsittelymenetelmien toteutussuunnitelmat ovat oleellinen osa kaivoksen ympäristövaikutusten hallintaa eikä niitä voi siirtää esitetystä laajuudesta ELY-keskuksessa käsiteltäväksi, vaan niistä on päätettävä ympäristöluvassa. Esimerkiksi ksantaattien hajotusprosessin kemikaalikäyttö vaikuttaa merkittävästi jäteveden koostumukseen.

Päätöksessään AVI on delegoinut Lapin ELY-keskuksen käsiteltäväksi ja hyväksyttäväksi lupamääräyksissä 2 ja 24 Suhangon kaivostoiminnan päästöjen hallinnan kannalta keskeisiä ympäristönsuojelurakenteita ja merkittäviä vesienkäsittelyä koskevia suunnitelmia ja toteutusmenetelmiä. ELY-keskus tekee hakijan esityksien ja niissä esitettyjen suunnitelmien perusteella hyväksyntää koskevat päätökset (hyväksyntää koskevat kirjeet). Lainsäädännön vallitseva tulkinta mahdollistaa sen, että ELY-keskus ei kuuluta näitä sen hyväksyttäväksi tulevia suunnitelmia julkisesti ja ELY-keskuksen hyväksymispäätöksiin ei sisälly oikaisu- tai valitusmahdollisuutta. Poikkeuksena ovat tarkkailusuunnitelmien hyväksynät, joiden

oikaisumenettelystä on säädetty erikseen (YSL 192 §). Näin ollen siirtämällä ympäristönsuojelun ja luvan myöntöedellytyksien kannalta merkittäviä seikkoja ELY keskuksen käsiteltäväksi *heikennetään haitankärsijöiden ja ympäristöjärjestöjen vaikutusmahdollisuuksia* oleellisesti, koska tähän menettelyyn ei sisälly kuulemisia eikä valitusoikeutta ELY-keskuksen päätökseen. Katsomme, että perusteita Suhangon kaivoksen ympäristövaikutusten kannalta näin laajamittaiseen suunnitelmien ja toteutustapojen hyväksynnän delegointiin ei ole. Edellä kuvatut oikeustapaukset tukevat tätä johtopäätöstä.

Katsomme, että nyt kaivoksen laajamittaisen suunnitelmien ja toteutustapojen hyväksynnän delegointi osoittaa osaltaan, että *lupahakemus ei ole sisältänyt lupaharkinnan kannalta tarpeellista selvitystä luvan tarkoittamasta toiminnasta*.

Vesilain (587/2011) 11 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan lupahakemuksessa on esitettävä asian ratkaisemisen kannalta riittävä selvitys hankkeen tarkoituksesta ja hankkeen vaikutuksista yleisiin etuihin, yksityisiin etuihin ja ympäristöön. Näin ollen myös se, että toiminnan edellytykset toimintamenetelmien ja niistä seuraavien keskeisten vaikutusten osalta tulevat tarkasteltavaksi vasta luvan myöntämisharkinnan jälkeen osoittaa osaltaan, että lupahakemuksessa ei ole esitetty asian ratkaisemisen kannalta riittävää selvitystä.

3 Päätösharkinnan lähtötietojen puutteista [REDACTED] lausunnon (24.7.2025) perusteella

[REDACTED] (DI, kemia, erikoisala teollisuuden vaativien jätevesien käsittely) tarkastelee oheisessa 24.7.2025 päivätyssä lausunnossaan (liite 3) erityisesti lupapäätöksen vesiasioita prosessikemistin näkökulmasta. Hän on antanut lausunnon myös asian hakemusvaiheessa 20.3.2024 ja vastineen Suhanko Arctic Platinum Oy:n (Yhtiö) esittämiin väitteisiin 9.1.2025, molemmat annettu Rajat Lapin Kaivoksille ry ja Villilohi ry:lle. Kyseiset lausunnot sisältävät oleellisia taustatietoja oheiselle lausunnotte. Hän on lisäksi lausunut erikseen TUKES:in apualuepäätöksestä 28.2.2025 (purkuputki).

[REDACTED] (jälj. RS) painottaa, että AVI on päätöksessään luottanut ensi kädessä yhtiön hakemuksessa ja vastineissa esittämiin tietoihin ilman, että valittajien asiantuntijoiden tuomia

tosiasioita olisi juurikaan huomioitu. Katsomme, että AVI:n olisi pitänyt tarkistuttaa ristiriitaiset tiedot kolmannella osapuolella, joka vesiasioiden osalta tarkoittaa kemian alan osaaajaa.

RS toteaa lausunnossaan ensinnäkin, että erityisesti rikkihapon käytöstä johtuva sulfaatti on jäänyt lupaharkinnassa aivan liian pienelle huomiolle. Se ei saostu prosessissa yli 95-prosenttisesti, kuten hakija väittää. RS toteaa, että jos näin olisi, lakkaisi prosessi toimimasta ja happo menettäisi pH-säätövoimansa. RS on tarkastellut yksityiskohtaisesti rikkihapon käytön vaikutusten virheellistä käsittelyä simuloinnissa oheisen lausuntonsa kappaleessa 4 sekä aiemmassa lausunnossaan 20.3.2024 (s. 5).

Myös Geologian tutkimuskeskus (GTK) on kiinnittänyt huomionsa samaan asiaan ja pitää päästöarviota merkittävästi aliarvioituna verrattuna muihin saman tyyppisiin hankkeisiin ja toteaa, että hakijan simuloinneissa on kauttaaltaan suhteellisen matalat alkuaineiden ja yhdisteiden pitoisuudet. GTK toteaa lupapäätöksen sivulla 532 seuraavaa:

*”Vesijakeiden laadun arvioinnissa huomiota kiinnittää esimerkiksi **kauttaaltaan suhteellisen matalat alkuaineiden ja yhdisteiden pitoisuudet**, kalliopohjaveden pieni suhteellinen osuus louhosten kuivanapitovesistä (0,95 % kaikista pohjavesistä; esim. YVA_2022 Liite 3), alumiinin suhteellisen suuri määrä sekä maa-alkali- ja alkalimetallien **ja sulfaatin vähäinen määrä vesissä verrattuna keskiverto metallimalmikaivostoiminnan vesiin**.*

*(...) Vastaavasti myös sulfaattipitoisuudet ovat kaivosalueiden vesissä tavallisesti koholla johtuen sekä rikastusprosessissa käytetystä rikkihaposta että sulfidimineraalien hapettumisesta. Suhangon vesijakeista esimerkiksi rikastushiekka-alueen geokemiallisessa tasapainomallissa käytetyssä prosessivesisyötteessä on **sulfaatin pitoisuus 24 mg/l, mikä vaikuttaa varsin pieneltä pitoisuudelta rikkihappoa sisältävän prosessin vedelle (...)** Vesivarastoaltaan vesissä on **mallinnusten perusteella myös niin alhaiset pitoisuudet mm. nikkeliä, ettei vesienkäsittelyssä nähdä tarvetta metallien saostamiselle tai lupamääräyksissä tarvetta päästörajoille, vaikka hakemuksen mukaan nikkeli olisi ensisijainen haitallinen metalli mm. eri jätealueiden vesipäästöissä.**”/ korostukset RS:n*

GTK toteaa, että vesijakeiden laadun uudelleentarkastus on välttämätön, koska tämä vaikuttaa myös lupapäätöksen arvioon vedenpuhdistuksen tarpeesta:

*”Edellä esitetty on tärkeää mm. jätteiden hallintaan ja vesienkäsittelyyn valittujen ratkaisujen sekä vesipäästöille esitettyjen lupamääräysten kannalta. Nykyisellään Suhangon vesienkäsittelyssä on tavoitteena lähinnä alumiinin ja fosforin poistaminen vesistä ennen vesien johtamista purkuputkea pitkin Kemijokeen eikä esimerkiksi **sulfaatile tai haitallisille metalleille, ml. Ni, esitetä luparajoja.**”*

(Lihavoinnit allekirjoittaneen)

RS viittaa myös Ruotsin Pajalassa sijaitsevan Kaunis Iron AB:n kaivoshankkeen esimerkkiin siitä, mitä tapahtuu, kun prosessissa aletaan käyttää rikkihappoa pelkän magneettierotuksen lisäksi. Tuossa tapauksessa prosessimuutos tapahtui vuoden 2024 keväällä ja sen seurauksena suurin osa hapon sulfaatista päätyy jäteveteen, jonka sulfaattipitoisuus nousi vuoden keskiarvona laskettuna 5-kertaisesti ja enimmäispitoisuutena 6,5-kertaisesti edellisiin vuosiin verrattuna. RS katsoo, että se on vahva todiste siitä, että myös Suhangossa luonnonlait toimivat samaan suuntaan. Asiaa on käsitelty yksityiskohtaisesti RS:n oheisen lausunnon kappaleessa 5.2.

RS katsoo myös, että AVI on tehnyt päätöksensä ilmeisesti tuntematta ksantaatin hajotusprosessin vaikutusta vesitaseeseen ja pitoisuuteen. Lisäys voi olla merkittävä, koska pH:n säätö tehdään merkittävälle vesivirralla. Nyt vaikutus puuttuu kokonaan simuloinneista. Lisäksi AVI on myöntänyt Yhtiölle oikeuden kuvata prosessi myöhemmin, eli vasta toteutusvaiheessa. Siltä osin kuin yhtiö on esittänyt, että prosessi on salainen, on huomattava, että kyse on ympäristöön vaikuttavasta toiminnasta, jolloin tietojen salaamiselle ei pitäisi olla edellytyksiä. Näin ollen valituksenalainen päätös ja raja-arvojen määrittely perustuu virheellisiin ja puutteellisiin lähtötietoihin. Varaamme mahdollisuuden täydentää kantaamme tältäkin osin lomakauden päätyttyä.

RS:n lausunnoista ilmenee, että hankkeen *vesitase on virheellinen*. Vakavimmat virheet johtuvat seuraavista asioista:

- Prosessin rikkihapon (ja muiden prosessikemikaalien) käyttö ei näy jäteveden koostumuksessa.

- Prosessin kierrätysaste on liian korkea, riski kipsin saostumisesta. Tuorevettä pitää lisätä.
- Ksantaatin hajotusprosessin kemikaalin käyttö on jätetty kokonaan pois, koska lopullisesta prosessista ei ole mitään tietoa. Mikäli puhdistusprosessissa pH tulee pudottaa arvoon 4 rikkihapon avulla, se vaikuttaa huomattavasti veden koostumukseen ja sulfaattimääriin.
- Simuloinnit sisältävät eräille aineille merkillisen alhaisia pitoisuuksia, esimerkiksi kuparille ilmoitetaan niinkin pieniä minimipitoisuuksia kuin 0,006 µg/l (6 pikogrammaa/l) vaikka kupari on yksi päämetalleista koko kaivostoiminnassa.

4 Kaivoksen rakenteiden teknistä suunnittelua koskevista puutteista

4.1 Kuormataseesta, vesitaseesta ja kaivannaisjätteen karakterisoinnista

Kuormatase ja vesitase ovat keskeisiä työkaluja kaivoksen ympäristövaikutusten hallinnassa. Ne kuvaavat kaivoksen aine- ja vesivirtoja määrällisesti ja laadullisesti, ja niiden täsmällisyys ja tietopohjaisuus ovat ehdoton edellytys ympäristövaikutusten asianmukaiseen arviointiin.

Suhangon kuormataseen laskennassa on käytetty suotovesilaatujen NAG-arvoja. NAG-testi ei kuitenkaan ole nähdäksemme riittävä sellaisenaan suotoveden laadun ja sen pitkän aikavälin käyttäytymisen ennustamiseen. Laskennassa olisi tullut käyttää kosteuskammiotestin tuloksia, joiden osalta taas ongelmaksi tulee liian kapea tilastollinen edustavuus, esimerkiksi sivukivistä mainitaan kosteuskammiotesti tehdyn vain viidestä näytteestä. Myös GTK on kiinnittänyt lausunnossaan huomiota asiaan: “Erityisesti kosteuskammiotestien tulokset ovat olleet merkittävässä roolissa vesijakeiden laadun ja vesipäästöjen arvioinnissa. Arvioinnin epävarmuutta lisää se, että kosteuskammiotesteissä on tutkittu toistaiseksi vain muutamia näytteitä (1 kpl rikastushiekkanäyte/esiintymä ja 5kpl eri sivukivityyppejä)” (ks. pts s. 529). Kuormataseen voidaan katsoa siis olevan luonteeltaan arvauksen kaltainen. Kosteuskammiotestien vähäinen näytemäärä on merkittävä heikkous myös kaivannaisjätteen karakterisoinnissa.

Vesitasemallinnusta taas kuvataan “ehdottomasti herkimmäksi” jostain syystä sekä tuotantovuoden 2 kuin 13 osalta. Tuotantovuoden 13 osalta vesitaseen vaihteluväli on 90 % todennäköisyydellä 3,17-8,71 miljoonaa kuutiota, 99 % tarkkuudella vaihteluväli on jo 2,18-11,26 miljoonaa kuutiota. Vesitaseen osalta todetaan varsin todenmukaisesti vesitase- ja kuormataseraportissa: “Äärimmäisen sateisen vuoden sattuessa tuotantovuodelle 13 vuositason vuosinettovesitase olisi jopa 11 milj.m³

positiivinen. Mikäli kaikki ylimäärävesi pumpattaisiin Kemijokeen purkuvetenä, purkuvesimäärä olisi vastaava 11 milj.m³. (...) Koska kaivostoimintojen pinta-alat ovat suuria, vuosisadanta ja sen mahdolliset vaihtelut vaikuttavat merkittävästi kaivoksen vesikierrossa olevaan vesimäärään”. Tämä herättää kysymyksen siitä, kuinka hyvin 11 miljoonan kuution vesimäärä pystyttäisiin käsittelemään, vesivarastoaltaan kapasiteetin ollessa kolme miljoonaa kuutiota. (Liite 3. Vesitase- ja kuormataseraportti.)

Myöskään veden käytön osalta AVI ei ole nähdäksemme arvioinut itsenäisesti rikastamon vedenkäyttöä, vaan sen osalta on tyydytty hyväksymään toiminnanharjoittajan ilmoitus, että vain noin 5 % veden tarpeesta otetaan tuorevetenä laitokselle.

Varaamme mahdollisuuden täydentää valitusperusteitamme tältäkin osin lomakauden päätyttyä.

4.2 Sivukivien ja rikastusjätteen käsittelystä

4.2.1 Yleistä

Katsomme, että hakemuksessa ei ole tarpeellisia tietoja, joilla voitaisiin arvioida sivukivien ja rikastusjätteen pitkäaikaista käyttäytymistä. Hakemuksessa on sinänsä eritelty eri kivilajien rikkipitoisuuksia, mutta ei ole nähdäksemme laskettu vuosittain louhitun malmin rikkipitoisuutta. Siksi päätelmiä sivukivi- ja marginaalimalmien käyttäytymisestä ei voitane tehdä, jollei päätöksen teossa ole käytetty julkaisematonta aineistoa.

Kun tietoa malmin rikkipitoisuudesta ei ilmeisesti ole löydettävissä eikä rikastuskokeiden tuloksia käytettävissä, on kysyttävä, miten jätealueille tulevan jätteen määrän ja sen lopullinen rikkipitoisuus on arvioitavissa.

Jätteiden jaottelu eri sivukivialueille ei nähdäksemme perustu riittävään selvitykseen läjitettävien sivukivien laadusta, esimerkiksi kosteuskammiotestit on tehty vain viidestä sivukivinäytteestä, kuten edellä tuotiin ilmi.

AVI toteaa perusteluissaan myös seuraavaa:

“Aluehallintovirasto on arvioinut hakemuksessa esitetyt päästö- ja vaikutusarviot ja Kemijoen vedenlaadusta ja tilasta käytettävissä olevat tiedot sekä annetut lupamääräykset huomioiden, että toiminnan päästöistä ei lupamääräysten mukaisesti toimittaessa aiheudu Kemijoen ekologisen tilan tai sen laatutekijöiden heikentymistä tai muuta merkittävän pilaantumiseen vaaraa.”

Katsomme, että yllä viitattu päätelmä jää perustelemattomaksi. Kuten muillakin kaivoksilla, jäteveden pitkäaikaiseen laatuun tulee vaikuttamaan merkittävästi rikastushiekka-alueiden rikkipitoisuus. Epäselväksi myös jää, miten lupaharkinnassa on otettu huomioon riski veden laadun pitkäaikaisesta muutoksesta hyväksyttäessä esitetyt vedenkäsittely- ja puhdistussuunnitelmat.

4.2.2 Pohjarakenteista

Lupamääräyksessä 36 AVI toteaa, että *“Suunnitelmasta ja siihen liitetystä täydennyksistä huolimatta on edelleen jäänyt epäselväksi se, kuinka luonnollisen turvekerroksen ja bentoniittimattorakenteen yhdistelmästä toteutettavan pohjarakenteen toimivuus (etenkin pohjarakennemateriaalin vaihtuessa) voidaan varmistaa huomioiden rakenteiden yhdistämisestä esitetyt tiedot, vesivarastoaltan maaperäolosuhteet sekä vesivarastoaltan suunniteltu käyttötapa. Altaan vesitilavuuden muuttuessa myös pohjarakenteeseen kohdistuva vedenpaine muuttuu. Vedenpaineen muutokset vaikuttavat pohjarakenteena käytettävän turpeen tiiveyteen ja siten myös turpeesta tehtävän rakenteen vedenläpäisevyyteen. Vaikka suotovesien suunnan arvioidaan olevan kaivoksen myöhemmässä toimintavaiheessa kohti Ahmavaaran louhosta ja suotovedet arvioidaan saatavan sen kautta kerättyä, vesivarastoallas on kuitenkin tarkoitus ottaa käyttöön jo vuosia ennen Ahmavaaran kaivoksen louhinnan aloittamista. Vedenlaadun arvio perustuu mallinnettuihin keskimääräisiin pitoisuuksiin eri kuormitusskenaarioissa.”* Tämän riskin huomioiden on AVI hyväksynyt vesivarastoaltan pohjamateriaaliksi yhtenäisen bentoniittimattorakenteen, jonka rakentamisessa tulisi varmistua, ettei matto pääse liikkumaan missään altaan käyttötilanteessa.

Myös GTK on esittänyt huolensa kaivannaisjätealueiden pohjarakenteista: *“Pohjan läpi tapahtuvaa suotautumista ei saada lähtökohtaisesti kerättyä suoto-ojilla”* (ks. pts s. 529).

Katsomme, että pohjarakenteiksi esitetyt tiivistetty moreeni ja turve eivät täytä parhaan käyttökelpoisen tekniikan (BAT) edellytyksiä. BAT 13 mukaan pohjarakennetta varten tulisi

selvittää maapohjan geotekniset ominaisuudet, sisältäen mm. pohjamateriaalin karakterisoinnin näytteenotoin ja analyysin. Vedenjohtavuutta ja tiiviyyttä tulisi mitata kenttälaboratoriossa, ei ainoastaan yksittäisin näyttein.

Kuten oheisesta tiivisrakenneasiantuntija [REDACTED] 17.7.2025 päivätystä asiantuntijalausunnosta (liite 4) ilmenee, kaivoksen rakenteiden tekninen toteutettavuus on myös riittämättömästi dokumentoitu, materiaalivalinnat ovat osin epäkelpoja ja valvontajärjestelmät puuttuvat. Näin ollen voidaan perustellusti todeta, että lupaehdoissa ei ole varmistettu kaivannaisjätedirektiivin liitteen I kohtien 3–5 ja BAT-päätelmien 13, 19, 35 ja 38 mukaisia ympäristönsuojelullisia edellytyksiä. Tämä muodostaa vakavan säädösperusteisen valitusperusteen lupapäätöksen kumoamiseksi tai palauttamiseksi uudelleen käsiteltäväksi.

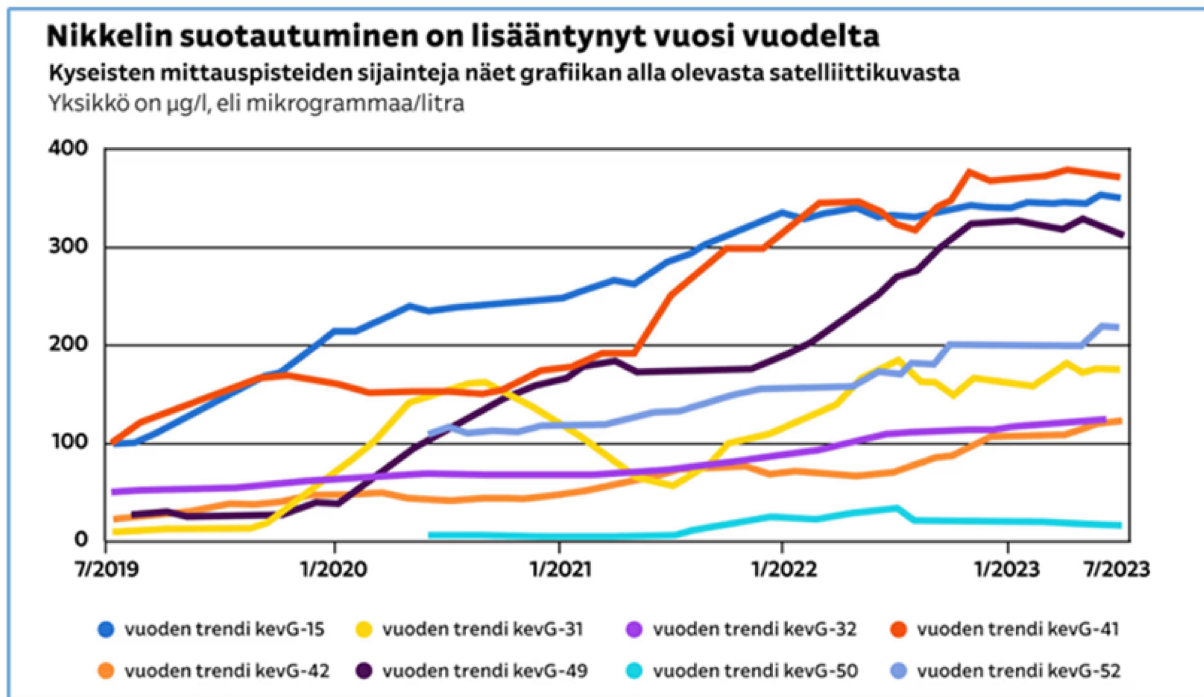
[REDACTED] korostaa lausunnossaan, että kaivannaisjätealueiden tekninen toteutus on kriittinen osa ympäristöturvallisuutta:

”...Lupapäätöksessä hyväksytyt suunnitelmat sisältävät useita vakavia puutteita, jotka koskevat sekä rakenteiden materiaalivalintoja, tiiviyyttä että valvottavuutta. Nämä puutteet asettavat lupapäätöksen ristiriitaan sekä kaivannaisjätedirektiivin (2006/21/EY) että vesipuitedirektiivin (2000/60/EY) kanssa.

Ensinnäkin useat rakenteet – erityisesti rikkipitoisen sivukiven jätealueen pohjarakenteet – eivät täytä BAT 35 ja BAT 38 -päätelmissä (MWEI BREF) asetettuja vaatimuksia. Mineraalisen tiivistyskerroksen vedenläpäisevyyden tulee olla $k \leq 1 \times 10^{-9}$ m/s rakenteessa, ei pelkästään laboratoriossa. Hakemuksessa esitetyt vaihtoehdot, kuten luonnonturve ja hienoainesmoreeni, eivät kykene taatusti täyttämään tätä vaatimusta työmaaolosuhteissa ilman jatkuvaa laadunvalvontaa ja koerakentamista.

Erityisesti turpeen käyttö tiivistysmateriaalina on geoteknisesti kyseenalaista. Turpeen suuri vesipitoisuus (200–300 %) ja heterogeeninen rakenne (kivet, juurakot) tekevät siitä epäluotettavan pitkäaikaisena tiivistyskerroksena. Käytännön esimerkki turvepohjan toimimattomuudesta on Boliden Kevitsan kaivoksen rikastushiekka-allas, joka vuotaa raskasmetalleja pohjaveteen. Tämä on johtanut suojaumpppauksiin.

Pohjaveden analyysien perusteella nikkelpitoisuus on vuosi vuodelta vain noussut, kuten kuvasta 1 näkyy. Pitoisuus ylittää juomavesinormin jo 20-kertaisesti.

Kuva 1. Boliden Kevitsan rikastushiekka-altaan pohjavesinäytteiden nikkelpitoisuus (Lähde: Konsulttiyhtiö Eurofins Ahman vuoden 2023 heinäkuun loppuun ulottuva raportti).

toteaa edelleen seuraavaa:

”Bentoniittimaton osalta suunnitelmat ovat epätasällisiä: ei ole määritelty käytettävän bentoniitin laatua (esim. aito Wyoming-natriumbentoniitti vs. aktivoitu bentoniitti), vedenläpäisevyyden mittaustapaa (esikuormitus, kosteuspitoisuus), tukikankaan mekaanista pitkäaikaiskestävyyttä tai käyttöikää. Mattojen toimivuus edellyttäisi, että niiden ylä- ja alapuoliset materiaalikerrokset mitoitetaan valmistajan ohjeiden mukaisesti, mutta näitä suunnittelukriteereitä ei ole lupapäätöksessä esitetty.

HDPE-kalvoja, suojatekstiilejä ja murskesuojakerroksia koskevat kuvaukset ovat niin ikään puutteellisia: puuttuvat määritelmät kalvon OIT-kestosta, jännityshalkeamakestävydestä, paksuustoleransseista tai kansainvälisistä testistandardeista. Suunnitelmissa ei esitetä myöskään rakenteiden toimivuuden seurantaa, joka on olennainen osa BAT-vaatimuksia.

Erityisesti pohjarakenteiden todentaminen työmaalla on ratkaiseva kohta. Nykyisessä esityksessä ei edellytetä koerakenteita eikä jatkuvaa vedenläpäisevyyden mittausta työmaaolosuhteissa – käytäntö, joka on välttämätön myös kaatopaikoilla. Pelkän laboratoriokokeisiin perustuvan tiiveysasteen toteaminen ei ole riittävää.

Sulkemirakenteiden osalta luvassa hyväksytty 0,5 m moreenikerros ($k \leq 10^{-7}$ m/s) ei täytä BAT-vaatimuksia, jotka edellyttävät päällimmäisen kerroksen vedenläpäisevyydeksi $k \leq 10^{-9}$ m/s esimerkiksi rikkipitoisen jätteen peitossa. Nykyinen rakenne voi siten lisätä sulfaattien, metallien ja muiden haitta-aineiden kulkeutumista pitkällä aikavälillä.

Yhteenvetona, rakenteiden tekninen toteutettavuus on riittämättömästi dokumentoitu, materiaalivalinnat ovat osin epäkelpoja ja valvontajärjestelmät puuttuvat. Näin ollen voidaan perustellusti todeta, ettei lupaehtoisissa ole varmistettu kaivannaisjätedirektiivin liitteen I kohtien 3–5 ja BAT-päätelmien 13, 19, 35 ja 38 mukaisia ympäristönsuojelullisia edellytyksiä. Tämä muodostaa vakavan säädösperusteisen valitusperusteen lupapäätöksen kumoamiseksi tai palauttamiseksi uudelleen käsiteltäväksi.”

5 Lupamääräysten virheellisyydestä

5.1 Yleistä

Kuten RS toteaa, AVI on määrännyt raja-arvot perustelemattomasti vain muutamalle metallille typen, fosforin ja kiintoaineen lisäksi. Esimerkiksi kupari ja nikkeli puuttuvat, jotka ovat kaksi kaivoksen

päämineraaleista. Tämä jättää Yhtiölle liian suuria vapauksia päästää jätteitä Kemijokeen ilman rajaa. Tämä lisää ympäristön turmelemisen riskiä.

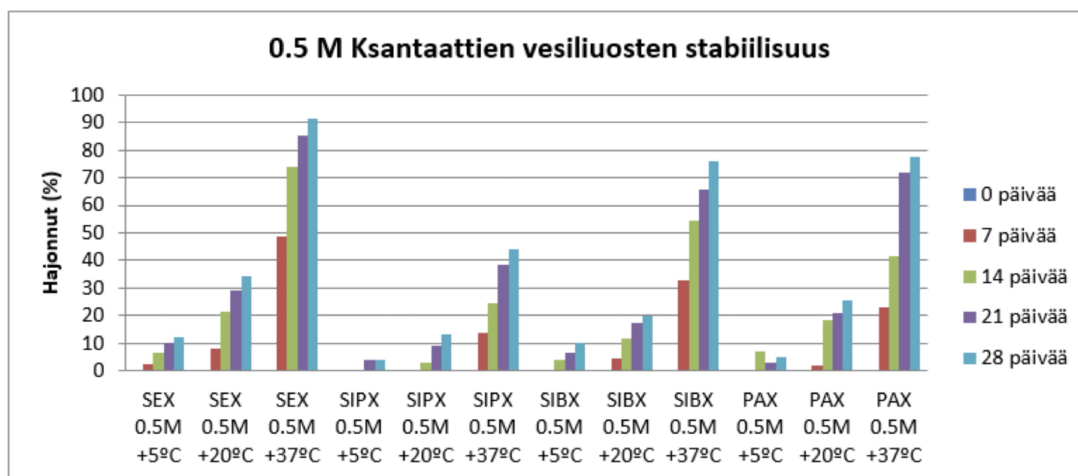
5.2 Ksantaatin käsittelystä

AVI on määrännyt ksantaatille tavoiterajaksi 0,1 mg/l. Tavoiterajan perusteita ei ole kuitenkaan esitetty. Katsomme, että raja tulee määrätä sitovaksi raja-arvoksi siten, että Kemijoessa NOEC-arvo ei ylity.

Yhtiö on luvannut lisätä ksantaattien poistoprosessin jätevedelle. Prosessista ei ole kuitenkaan vielä kukaan tarkempaa tietoa. Katsomme, että prosessin salaamista ei voida hyväksyä ja sitä on arvioitava ympäristötiedon julkisuutta koskevan sääntelyn perusteella.

Kuten edellä on todettu, lupapäätöksessä hyväksytään, että hakija voi edetä asiassa ehdottamallaan tavalla ja antaa ELY-keskuksen päättää siitä myöhemmin (Lupamääräys 24). RS korostaa, että koska kyseessä on erityisen ympäristövaarallisen kemikaalin käyttö (etyylikksantaatti on ksantaateista vaarallisin ja se olisi Suomen suurin käyttö), tämän puhdistusprosessin kuvaaminen on nähdäksemme välttämätöntä jo lupahakemusvaiheessa. Se vaikuttaa merkittävästi jäteveden koostumukseen. Mikäli pH joudutaan rajoittamaan arvoon 4, se kuluttaa merkittävän määrän rikkihappoa. Matala pH lisää raskasmetallien liukenemista veteen. Ennen laskemista Kemijokeen pH joudutaan vielä nostamaan neutraaliksi, joka sekin lisää veden ioniväkevyttä. Myös näiden vaikutusten vuoksi vesitase ja jäteveden koostumus ei nähdäksemme ole uskottava.

Kokeellisesti on todettu, että ksantaattien hajoaminen on voimakkaasti lämpötilasta riippuva. Raportissa GTK/32/03.01/2016 (Turunen et al 2019) esitetään alla oleva kuvaaja lämpötilan merkittävästä vaikutuksesta.

Kuva 18. Etyyli-, isopropyyli-, isobutyli- ja isoammyliksantaattien pitoisuus vesiliuoksissa lämpötilan ja ajan funktiona.

Kuva 2. Ksantaatit eri lämpötiloissa.

Katsomme, että lupaviranomaisen olisi ennen luvan myöntämistä pitänyt vaatia riittävästi tietoa ksantaatin poistoprosessista ja sen kemikaalien todellisista vaikutuksista jäteveeseen. Varaamme mahdollisuuden täydentää valitusta lomakauden päätyttyä tältäkin osin.

5.3 Typen poistosta

Lupamääräyksessä 24 todetaan typen osalta seuraavaa:

*”Lisäksi tulee esittää selvitys **mahdollisuuksista toteuttaa typenpoistoa, jos typpipäästöt ovat merkittävästi ennakoitua suuremmat**” /korostus RS:n*

Lupamääräyksen perusteella AVI katsoo, että typenpoistoprosessi on tarpeen *vain, jos* päästö on *merkittävästi ennakoitua suurempi* erittelemättä, *missä määrin ylitystä pitää olla*. Onko se kaksinkertainen vai jotakin muuta? Ilman tarkkaa rajaa ilmeisenä vaarana on merkittävä ympäristön pilaaminen.

RS toteaa lausunnossaan, että mikäli hakijan arvio typpimäärästä 95 tonnia vuodessa pitää paikkansa (mihin sisältyy merkittävä epävarmuus), on jäteveden laskennallinen pitoisuus 24 mg/l, kun jätevesimäärä on 4 Mm³ vuodessa. Raja 15 mg/l saavutetaan laskennallisesti vasta yli 6,4 Mm³ vesimäärällä. Tämä osoittaa, että typenpoistoprosessi on ehdottoman tarpeellinen jo heti alkuvaiheessa. Tämän tarkastelun perusteella on nyt jo ilmeistä, että lupamääräyksen 27 asettamaa raja-arvoa ei tulisi saavuttamaan.

RS toteaa, että typen määrä on kiinni ensikädessä räjähdysaineiden määrästä, ei niinkään paljon sadannasta. Eli, mitä vähävetisempi vuosi, sitä korkeampi on typen pitoisuus. Hakija ilmoittaa käyttävänsä 13.000 t räjähdysaineita vuodessa. Hakemuksen mukaan 2.808 tonnia typpeä siirtyy ilmaan vuodessa, kun loput yli 800 tonnia typpeä jää maahan ja veteen. On ilmeistä, että hakija on arvioinut jäteveteen siirtyvän typpimäärän merkittävästi alakanttiin. Veteen siirtyvän typpimäärän suhdeluku olisi näin 0,7% koko räjähdysainemäärästä, mitä voidaan pitää kaivosalalla erittäin alhaisena.

5.4 Sulfaatin poistosta

Lupapäätöksessä on asetettu sulfaatille pitoisuusraja 400 mg/l ja päästöraja 2.000 t/vuosi (Lupamääräys 27). RS toteaa, että hakemuksen mukaan pelkästään rikastamossa on tarkoitus käyttää rikkihappoa enintään 3.700 t/vuosi (vastaa sulfaattia 3.626 t/vuosi). Ksantaatin hajotusprosessi lisää rikkihapon käyttöä vielä merkittävästi. Lisäksi sulfidisista mineraaleista liukenee lisää sulfaattia. Koska suurin osa sulfaatista pysyy vesifaasissa, on ilmeinen riski, että AVI:n asettama sulfaattirajat 400 mg/l ja 2.000 t/a huomattavasti ylittyvät. Se pakottaa hakijaa lisäämään sulfaatinpoistoprosessin, jolla saavutettaisiin kyseinen raja. Mikäli lupa-asia palautetaan uuteen käsittelyyn, lupaviranomaisen tulee vaatia hakijaa varautumaan myös tähän ja esittämään ratkaisua.

5.5 Lupamääräysten ristiriitaisuudesta

Kuten RS toteaa, AVI:n lupamääräykset ovat *ristiriitaisia ja liian epätarkkoja*. Ne jättävät hakijan päätösvaltaan, rakennetaanko puhdistamo vai ei. Huomattakoon lisäksi, että lupamääräyksessä 27 on vain kahden metallin rajoitus.

RS toteaa myös, että lupapäätöksessä on laiminlyöty typpitaseen ja typpimäärien tarkistaminen. Tarkastelu olisi johtanut vaatimukseen toteuttaa typenpoistoprosessi jo heti alkuun. Tämä olisi muutenkin tarpeellista, kun otetaan huomioon Kemijoen vesienhoitosuunnitelma, jossa tavoitteena on typpimäärien vähentäminen 11,1 % tarkastelujakson aikana.

Myöskään päätöstä raskasmetallien poistolaitoksen rakentamisesta sekä typen- ja sulfaatinpoistolaitoksesta ei tule siirtää vasta vaiheeseen, jolloin kaivos on toiminut viisi vuotta, kuten lupamääräyksessä 31 sallitaan:

”31. Luvanhaltijan on toimitettava aluehallintovirastolle viidettä tuotantovuotta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä viiden ensimmäisen tuotantovuoden tarkkailutuloksiin ja toimintaan perustuva selvitys:”

Myös päätöksen perusteluissa sivulla 859 todetaan vastaavasti, että *”Hakija on lisäksi **päästöjen ja vaikutusten mallinnukseen liittyvä epävarmuus** ja toiminnan kokoluokka huomioiden velvoitettu tekemään aluehallintovirastolle jäteveden laatua, vesistövaikutuksia, jäteveden käsittelyä sekä ksantaattipäästöjen hallintaa koskeva selvitys **viiden ensimmäisen toimintavuoden jälkeen** mm. sen varmistamiseksi, että asetetut pitoisuus- ja päästörajat vastaavat haittojen minimoinnin periaatetta ja, että toiminta ja päästöt ovat toteutuneet parhaan käyttökelpoisen tekniikan mukaisesti”* (Lihavointi valittajan).

Lupamääräyksessä 31 määrätään lisäksi ksantaattikemikaalien osalta:

”Selvitykseen tulee sisällyttää lisäksi erillinen selvitys rikastamalla käytettävistä ksantaattikemikaaleista ja niiden haitallisuudesta, ksantaattien hajotusmenetelmästä sekä jäännösksantaattien pitoisuuden tarkkailumenetelmästä. Ksantaatteja koskevaan selvitykseen tulee lisäksi koota yhteenvedo ksantaatteihin liittyvien tarkkailujen ja selvitysten (mm. lupamääräykset 179, 181, 182 ja 198) tuloksista.”

On huomattava, että jos vasta 5 vuoden päästä ilmenee lopulta, että olisikin tarvittu parempaa puhdistusta, menee parhaimmillaan vielä 2 – 3 vuotta sellaisen rakentamiseen. Tuolloin ympäristölle on jo saattanut tapahtua merkittävää pilaantumista ja kaivostoiminnasta on enää puolet jäljellä, jolloin em. toimenpiteiden tarkoituksenmukaisuutta saatettaneen yrittää kiistää taloudellisin perustein. Tämä on nähdäksemme varovaisuusperiaatteen vastainen menettely.

Myös AVI toteaa mallinnuksiin liittyvän epävarmuuden. Ilmeistä myös on, että mallinnuksen antamat päästöarvot ovat raskaasti aliarvioituja, erityisesti sulfaatin osalta. Kun sulfaatti nousee, lisääntyy myös vastaavasti kationit, kuten metallit ionitasapainon vuoksi. Näin ollen lupaharkinnassa ei ole nähdäksemme noudatettu varovaisuusperiaatetta ja otettu mallinnuksen epävarmuutta huomioon.

5.6 Kemijoen virtaaman merkityksestä vaikutusten sääntelyn kannalta

Valituksenalaisen päätöksen perusteluista (s. 858) ilmenee, että Suhangon kaivostoiminnan arvioidut päästöt vaihtelevat erittäin laajasti, jopa monikymmenkertaisesti riippuen mm. kaivoksen

toimintavaiheesta, puhdistusmenetelmien tehokkuudesta sekä vuosittain ja vuodenajoittain vaihtelevista sääolosuhteista (sadanta, valunta, sään poikkeusilmiöt ym.). Päätöksen lupamääräyksissä ei esitetä mitään todellisia rajoitteita päästöjen vaikeasti ennakoitavan suuren vaihtelun vähentämiseen.

Päätöksen perustelujen (s. 858) mukaan ”Päätöksessä raja-arvoilla rajoitettujen aineiden vuosipäästöt toiminta-aikana ovat hakemuksessa esitetyn arvion mukaan keskimäärin välillä 64-3 091 kg alumiinia, 38–1 855 kg fosforia, 1 924–92 731 kg kokonaistyyppiä, 38 482–1 854 324 kg sulfaattia ja 1 283–61 821 kg kiintoainetta ja hopeapäästö enimmillään 20 kg. Enimmäispäästöarvio perustuu purkuvesimäärältään runsaimman vuoden vesimääriin 1/20 vuodessa toistuvassa runsasvetisessä tilanteessa. Raja-arvo on asetettu lisäksi tavoitteellisenä rikastusprosessissa käytettävälle vesieliöstölle haitalliselle ksantaatille. Hakemuksessa ei ole esitetty laskennallista arvioita ksantaattipäästöstä. Hakijan arvion mukaan ksantaattien hajotusprosessi poistaa riskin siitä, että ksantaattia päätyisi Kemijokeen edes hyvin pieniä määriä.”

Päätösperusteluissa (s. 859) kuvataan jätevesien vaikutuksia Kemijoen tilaan mm. seuraavasti: ”Päästörajoiden mukaisella kuormituksella arvioituna purkupaikan tuntumassa alusvedestä havaittava kokonaisfosforin keskimääräinen lisäys olisi hakemuksen arvion mukaan tasoa 0,6 µg/l kokonaisfosforia ja 20 µg/l kokonaistyyppiä. Kaivoksen laajimpaan toimintavaiheeseen ajoittuva hetkellisesti havaittava suurin fosforin pitoisuuslisäys olisi enintään tasoa 4,5 µg/l ja tyyppien lisäys tasoa 190 µg/l. Keskimääräisten pitoisuuslisien perusteella tarkasteluna kaivostoiminnan jätevedet eivät vaikuta Ala-Kemijoen vesimuodostuman kokonaisfosforin tai -tyypin pitoisuuksiin siten, että niiden luokitus laskisi erinomaisesta hyvään. AVI on arvioinut, että, mikäli hetkellisiä ylityksiä tapahtuu, on kyse rajatuista kuormitustilanteista rajatulla alueella. Ravinnepäästöistä ei arvioida aiheutuvan vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 20 b §:n vastaista vesimuodostuman tilan heikentymistä.”

Päätelmä jätevesien vaikutuksesta on tehty ”keskimääräisten pitoisuuslisien perusteella”. Tämä sulkee tarkastelun ulkopuolelle tilanteet, joissa kuormitus on keskimääräistä suurempaa ja Kemijoen virtaama keskimääräistä pienempää.

Päätösperusteluissakin on todettu, että suurin hetkellinen pitoisuuslisäys esimerkiksi fosforin osalta on 4,5 µg/l. Sitä mihin virtaamatilanteeseen tämä nousu ajoittuu, ei perusteluista ilmene. Pitoisuuslisäys 4,5 µg/l on kuitenkin purkualueen keskimääräiseen fosforipitoisuuteen (12,3 µg/l) suhteutettuna peräti 36,6 %:n nousu eli erittäin merkittävä. AVI on virheellisesti arvioinut ravinnepitoisuuksien nousuja vain keskimääräisten pitoisuusnousujen perusteella eli AVI:n mukaan ”Keskimääräisten pitoisuuslisien perusteella tarkasteluna kaivostoiminnan jätevedet eivät vaikuta Ala-Kemijoen vesimuodostuman kokonaisfosforin tai -typen pitoisuuksiin siten, että niiden luokitus laskisi erinomaisesta hyvään.”

Kun arvioidaan lupaedellytyksiä ja tarvittavia päästöjä rajaavia lupamääräyksiä sekä niiden edellyttämiä puhdistusmenetelmiä ja vesienkäsittelyltä vaadittavaa tehoa, lähtökohtana pitää YSL:n varovaisuusperiaate huomioon ottaen olla toiminnan laajin tilanne suhteutettuna vesistön sietokyvyn kannalta heikoimpaan tilanteeseen. Ekologisen tilan heikentämiskiellon ohella lupamääräysten asettamisessa on YSL:n 49 §:n perusteella määrättävä päästörajat merkittävän ympäristön pilaantumisen tai sen vaaran ehkäisemiseksi. Tällöin tarkastelualue ei ole koko vesimuodostuma (Ala-Kemijoki), vaan huomattavasti rajatumpi alue jätevesien purkupaikan lähialueella.

Kemijoen sietokyky kuormituksen vastaanottovesistönä on ongelmallinen ja vaikeasti mallinnettava, koska Kemijoessa harjoitetaan sekä ylivuotista säännöstelyä (Lokka ja Porttipahta) ja virtaamia tasaavaa säännöstelyä eri vuodenaikojen kesken, että erittäin voimakasta vuorokausisäännöstelyä kulloisenkin sähkömarkkinatilanteen mukaan. Lyhytaikaissäännöstely merkitsee vuorokauden sisäisten tuntivirtaamien äärevää vaihtelua niin, että minimi- ja maksimivirtaaman vaihtelu samana vuorokautena on yli 10-kertainen.

Päätöksen mukaan ”jäteveden johtaminen Kemijokeen on edellytetty suunniteltavaksi siten, että päästöjen vaikutukset vesistössä eri virtaamatilanteissa minimoidaan. Luvan saaja on velvoitettu laatimaan vesien johtamista ja varastointia koskeva käyttösuunnitelma, jolla ohjataan jäteveden johtamista erityisesti tilanteissa, joissa Kemijoen virtaama on pieni. Hakija on lisäksi päästöjen ja vaikutusten mallinnukseen liittyvä epävarmuus ja toiminnan kokoluokka huomioiden velvoitettu tekemään aluehallintovirastolle jäteveden laatua, vesistövaikutuksia, jäteveden käsittelyä sekä

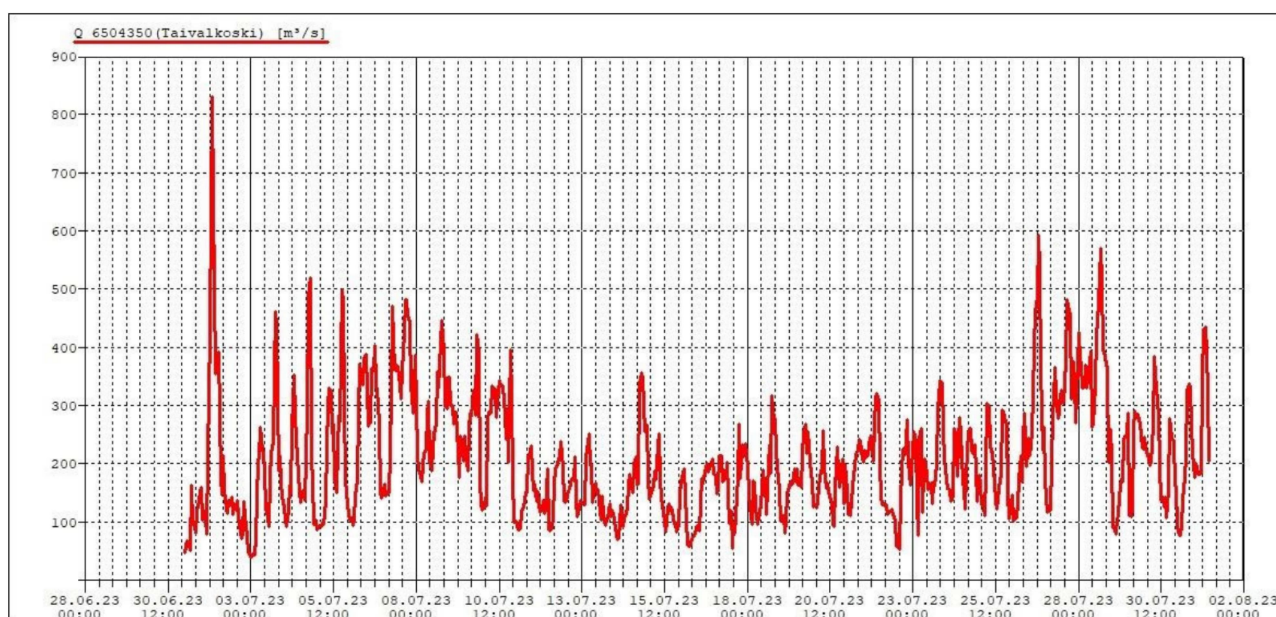
ksantaattipäästöjen hallintaa koskeva selvitys viiden ensimmäisen toimintavuoden jälkeen mm. sen varmistamiseksi, että asetetut pitoisuus- ja päästörajat vastaavat haittojen minimoinnin periaatetta ja, että toiminta ja päästöt ovat toteutuneet parhaan käyttökelpoisen tekniikan mukaisesti.”

Tämän virtaamaan suhteutettu jätevesien purkaminen Kemijokeen on käytännössä lähes mahdotonta, jollei Suhangon kaivosvesien käsittelyyn määrätä lisättäväksi tilavuudeltaan suurta varastointikapasiteettia jätevesille. Nyt näin ei ole tehty.

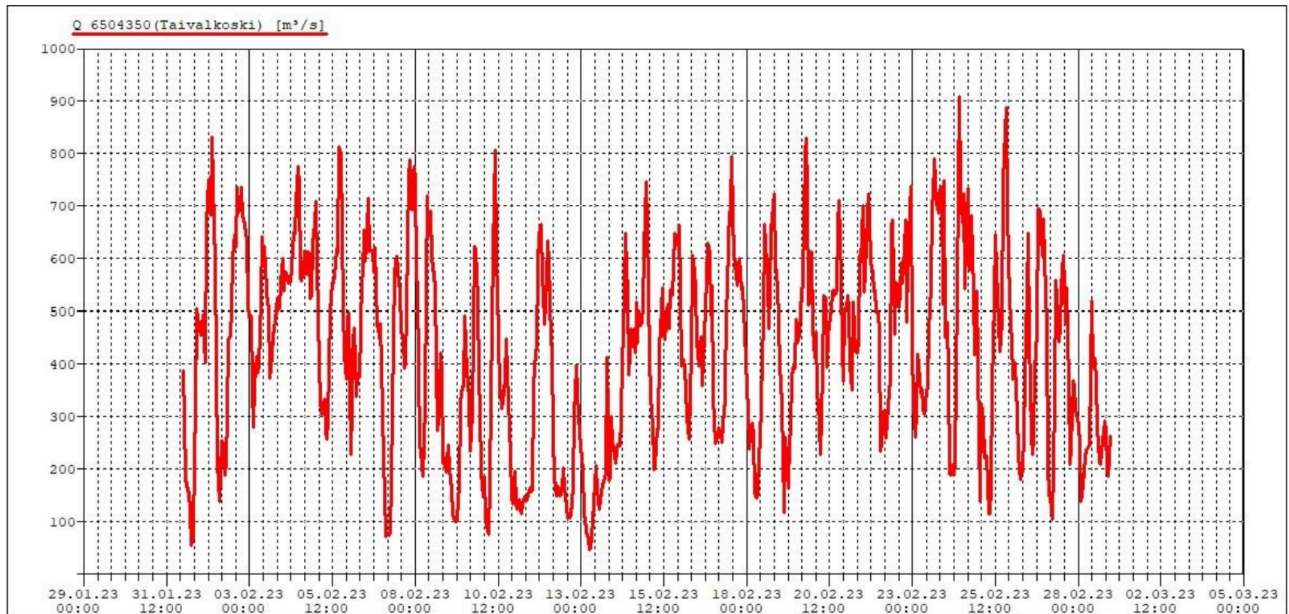
Hakemuksessa esitetyn perusteella Kemijoen Ossauskosken vuosijakson 2000–2022 pienimpään päivävirtaamaan (66 m³/s) suhteutettuna purkuputken maksimivirtaama olisi noin 0,5 % Ossauskosken virtaamasta. Kuukausikuormituksen vaikutukset on mallinnettu vuosijaksolta 2011 2020 valittujen Ossauskosken kuukausivirtaamien avulla.

Jätevesien purku Kemijokeen ei tapahdu kuitenkaan tasaiseen virtaamaan, vaan nopearytmisesti vaihtelevaan lyhytaikaissäädettyyn virtaamaan. Tällöin jätevesien laimennus voi olla minimi juoksutustunteina merkittävästi huonompi kuin AVI:n päätöksen käyttämissä lähtöoletuksissa.

Alla on esimerkkikuvia Kemijoen Taivalkosken voimalaitoksen lyhytaikaissäädöstä. Ossauskosken lyhytaikaissäätö on samankaltaista.

Kuva 3. Kesätilanne 1.7. – 31.7.2023.

Kuva 4. Talvitilanne 1.2. – 28.2.2023.

Kemijoen voimakas lyhytaikaissäätö aiheuttaa sen, että Suhangon jätevesien purkua ei ole mahdollista toteuttaa lupamääräyksissä (mm. määräys 38) edellytetyllä, kulloiseenkin virtaamaan sovitetulla tavalla joen nykyisin vallitsevissa lyhytaikaissäätötilanteissa.

6 Purkuputkesta

Lupamääräyksen 26 mukaan hakijan on johdettava jätevedet purkuputkeen. Kuten RS on aikaisemmissa lausunnoissaan esittänyt, parempi vaihtoehto olisi ollut lisätä jäteveden puhdistusta niin, että purkuputkea ei tarvittaisi. On huomattava, että 54 km pituisen putken hinta-arvio on luokkaa 50 MEUR. Ilman putkea toteutettavassa vaihtoehdossa päästörajat olisi toki määrättävä olennaisesti tiukemmiksi.

Purkuputki edellyttää lisäksi apualueen kaivoslupaa. TUKES myönsi luvan putkelle apualuepäätöksellään 30.12.2024 (KaivNro 5426 KL2023:0001), josta on valitettu. Yksi valitusten

vahva perustelu on, että apualueelle voidaan myöntää kaivoslupa vain, mikäli se on toiminnan kannalta välttämätön.

7 Hankkeen vaikutuksista

7.1 Vesistökuormituksesta ja pohjavesien vaikutusten arvioinnista

Ympäristölupahakemuksen mukaan Kemijokeen voisi vuosittain kohdistua enimmäiskuormituksena mm. seuraavia haitta-aineita ja ravinteita: Cl 247 283 kg, F 56 257 kg, Na 451 292 kg, SO₄ 1 854 624 kg, Th 25 kg, U 19 kg kok.N 92 731 kg ja kok.P 1 855 kg. Aluehallintovirasto on päätöksessään (lupamääräys 27) vielä päästörajoituksina ”löysentänyt” hakijan esittämiä enimmäiskuormitusarvioita niin, että sulfaatin (SO₄) vuosikuormituksen päästörajaksi on asetettu 2 milj. kg/a, typen 95 000 kg/a ja fosforin 2 000 kg/a. Perusteita sille, miksi päästörajat on lupapäätöksessä asetettu hakijan esittämiä löysemmiksi, ei ole esitetty, vaikka hakijan esitys perustui kaivostoiminnan laajuuden ja olosuhteiden kannalta kaikkein kuormittavimpaan tilanteeseen. Asetetut luvan päästörajat eivät suuntaa toimintaa parhaan käyttökelpoisen tekniikan käyttöön ja vesienkäsittelyn tehostamiseen, vaan ne sallivat jätevesien käsittelyn perustuvan hyvään keskimääräiseen laimennukseen Kemijoessa. Tätä ei ole ympäristönsuojelulain eikä mm. vesipuitedirektiivin tavoitteiden mukaista.

Vesistöistä Ruonajokeen vaikutuksia voi olla myös pohjaveteen suotuvilla haitta-aineilla, sillä “Ahmavaaralla kallion pintaosalle tyypillinen, rikkonaisuudesta johtuvan suuremman hydraulisen johtavuuden kerros ulottuu ainakin merenpinnan tasolle eli noin 150 metrin syvyydelle maanpinnasta”.

Pohjaveden alenema on Ahmavaaran alueella suurinta, kohdistuen myös sivukivialueeseen louhoksen eteläpuolella. Tämä vaikuttaa osaltaan Ruonajoen valuma-alueen pohjaveden muodostumista heikentäen. Uoman uudelleenlinjauksella esitetään vähennettävän jokiekosysteemin kuivumista, joka on kuitenkin voimakas vesiekosysteemin muokkaaja itsessään ja tuhoaa osan Ruonajoesta. Valuma-alueen veden vähentyessä se ei tule myöskään korvautumaan mistään, joten kuivumista tulee tapahtumaan ja Ruonajoen virtaama heikentyy, joka osaltaan pahentaa siihen kohdistuvia muutoksia ja sedimentaatiota. Lapin ELY-keskus on tuonut lausunnossaan myös esille puutteellisen kuvauksen hankkeesta aiheutuvista hydrologis-morfologisista muutoksista Ruonajoessa, joita on mahdotonta arvioida tarkasti, “sillä ohitusuoman rakennustekniikoita ja

käytettäviä vesiensuojelurakenteita ei ole kuvattu kovin yksityiskohtaisesti”. (Liite 7.03. Suhangon kaivosalueen hydrogeologiset tutkimukset, Lapin ELY-keskuksen lausunto, päätös s. 499)

Haittavaikutukset vesistöihin korostuvat erityisesti sulkemisen jälkeen, jolloin erityisesti Ruonajoessa hopean, fluoridin, litiumin ja boorin pitoisuudet kasvavat. Sulfaatin ja kloridin lisäykset tulevat olemaan huomattavia. Hopean laatu normin katsotaan jo ympäristölupahakemuksenkin mukaan voivan ylittyä, ja sulkemisen jälkeen sitä arvioidaan päätyvän Simojokeen 9,5-17 kiloa vuodessa. Kloridikuormitusta sulkemisen jälkeen tulisi vuosittain arviolta 9 572 kiloa, fluoria 3803 kiloa, natriumia 14 864 kiloa, nikkeliä 0,3-19 kiloa, toriumia 2,6 kiloa, urania 2,6 kiloa, vanadiinia 12 kiloa, sinkkiä 0,14-38 kiloa, sulfaattia jopa 164 870 kiloa, fosforia 14,3-285 kiloa ja typen yhdisteitä 239 kiloa. Tämä jatkuisi pysyvänä vuosittaisena haitta-ainekuormituksena Ruonajokeen.

Rikastushiekka-altaan vedet virtaavat suoraan etelään kohti Ruonajokea ja sieltä edelleen Simojokeen. Yhtiö on esittänyt, että lähivesiin suuntautuvaa kuormitusta rajoitettaisiin “kerrostamalla alueen valumavedet Ahmavaaran ja Konttijärven avolouhoksiin muodostuviin louhosjärviin sekä rajoittamalla metallien vapautumista sivukivi- ja rikastushiekka-allasalueilta kohteisiin soveltuvilla peittorakenteilla”.

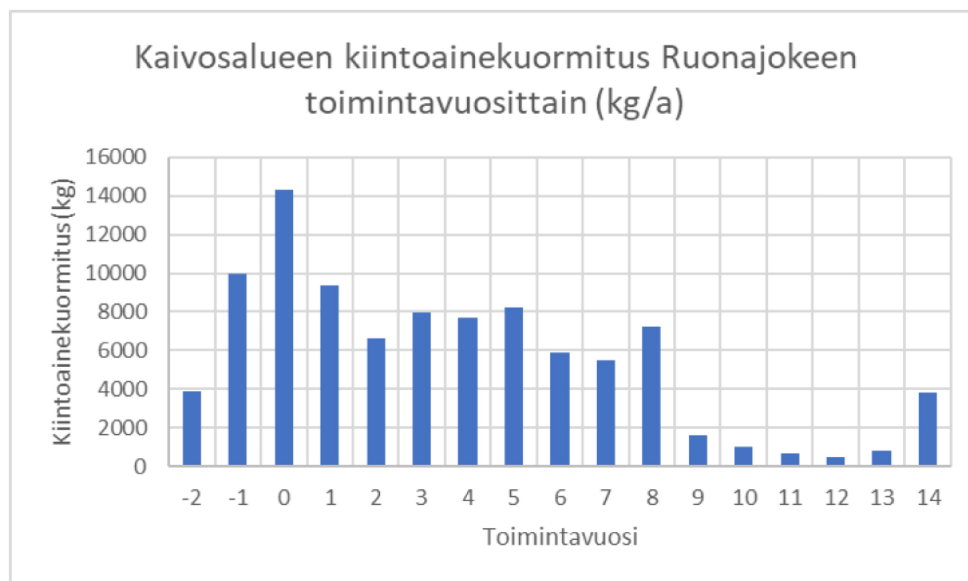
Esitetyt peittorakenteet eivät nähdäksemme tule luotettavasti rajoittamaan merkittävästi metallien vapautumista, ja louhosjärvistä haitta-aineet tulevat leviämään pinta- ja pohjavesiin. Pitkäaikainen haitta-aineiden ja erityisesti sulfaatin kuormitus voi vaikuttaa myös veden pH-arvoa laskien. (Liite 5.01 Vesienhallintasuunnitelma liitteineen, luku 5.3 Sulkemisen jälkeisen vaiheen kuormitus, Afry).

Konttijärven osalta GTK on tuonut esille lausunnossaan huolen pohjavesivaikutusten mallinnuksen riittävydestä: “[e]sitetyn aineiston perusteella Konttijärven louhokseen johtaa ruhje, joka näyttäisi kulkevan rikastushiekka-altaan ja rikkipitoisen sivukivialueen alta. Jatke on kuitenkin merkattu epäoleelliseksi hydrogeologisen mallinnuksen kannalta ja jätetty pois mallista. GTK pyytää tarkentamaan, onko ruhjetta ja sitä kautta mahdollisesti kulkeutuvaa rikastushiekka-altaan ja sivukivialueen suotovettä huomioitu louhosjärven veden laadun mallinnuksessa ja kulkeutumismallissa.” GTK on jatkanut lausuntoaan myös moittien, että Konttijärven kulkeutumismallinnuksesta on rajattu pois rikastushiekka-altaan eteläosa, vaikka pohjavesien on arvioitu virtaavan sen suuntaan sulkemisen jälkeen. Yhtiö on vastannut asiaan vastineessaan 31.5.2024: *“Kallioperän osalta mallin geometriassa on ruhjeisuutta mukana. Todettuina*

rikkonaisuusrakenteina piirteitä on louhoksen tilavuuden sisällä. Niitä on julkisista tietolähteistä, rakennegeologisesta mallinnuksesta peräisin olevien tietojen ja karttatarkastelujen avulla jatkettu geometrisesti. Näiltä osin rikkonaisuusrakenteita ei kuitenkaan ole todennettu kairaamalla, eikä niiden yhtenäisyyttä tai hydrogeologisia ominaisuuksia tunneta” (muotoilu valittajan), ja että ruhjeita pitkin mahdollisesti pintaan nousevia haitta-ainepitoisuuksia ei voida arvioida numeerisesti, ja että laskelmia on esitetty “keskiarvoistetuissa yleistetyissä ominaisuuksissa”. Yhtiö päättää vastineensa: “Toteutuvat sulkemisirakenteet, lupaehdot ja toteutuva rikastushiekka-alueen rakenne voi tarjota lähtöaineistoa tarkemmalle analyysille”. Tämä alleviivaa, että nyt annettu ympäristö- ja vesilupapäätös on tehty puutteellisin tiedoin, ja siirtää merkittäviä osia kaivannaisjätealueiden luvituksesta ELY-keskukselle.

7.2 Vaikutuksista luontoarvoihin ja Natura-alueen suojeluarvoihin

Natura-arvioinnin mukaan Simojoen sulfaattipitoisuus on varsin alhainen, ollen keskimäärin pienempi kuin Suomen purojen sulfaatin mediaanipitoisuus (3,5 mg/l), jota voidaan selvityksen mukaan pitää edustavana sulfaatin taustapitoisuutena suomalaisissa latvapuroissa. Ruonajoessakin sulfaatin keskiarvopitoisuus on puroaineiston keskilukua pienempi, mutta hiukan Simojokea suurempi. Kaivoksen myötä aiheutuva keskimääräinen sulfaattipitoisuus olisi 6,7 mg/l, joka olisi merkittävästi aiempaa enemmän. Pintaveden suolaisuutta tulevat sulfaatin lisäksi nostamaan myös useat muut haitta-aineista, mm. kalium, kalsium, fluori, magnesium, kloridi, natrium, rauta. Lisäksi Simojokeen tulee aiheutumaan kiintoainekuormitusta erityisesti rakentamisen, mutta myös toiminnan aikana, jonka johdosta PSAVI on antanut lupamääräyksessään ohjeistuksen 20 mg/l kiintoainepitoisuudesta Ruonajokeen johdettaville vesille. Ruonajokeen koitua kiintoainekuorma koko kaivoksen toiminta-ajalta on merkittävä.

Kuva 1. Kiintoainekuormitus Ruonajokeen (Natura-arviointi).

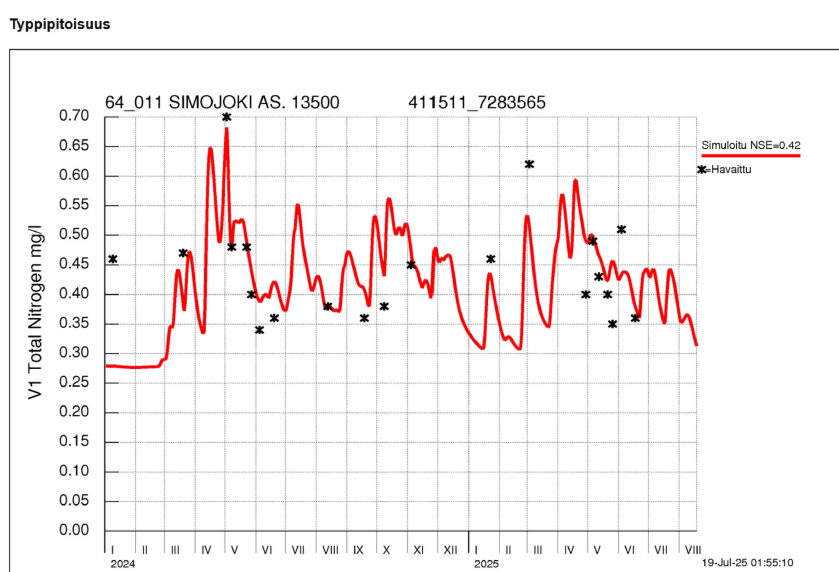
Katsomme, että hakijan väite, että näillä toimilla ei olisi vaikutusta Simojoen luontotyyppiin, ei ole vakuuttava.

Simojoessa on yhä merkittävä raakkukanta, jonka kooksi on 2022-2023 arvioitu jopa 4600 yksilöä, ja lisäksi Life Revives -hankkeessa on istutettu jokeen viime vuosina tuhansia uusia pieniä raakkuja. Raakut viihtyvät erityisen vähäravinteisissa joissa, ja raakkujen kuolleisuus alkaa kasvaa jo **1,5 mg/l** typen pitoisuuksissa. Kirjallisuuskatsauksen mukaan eri tutkimuksista raakun ympäristövaatimukseksi typen enimmäispitoisuuden suhteen saadaan raakulle 0,5-1 mg/l (Young, M. 2005. A literature review of the water quality requirements of the freshwater pearl mussel (*Margaritifera margaritifera*) and related freshwater bivalves. Scottish Natural Heritage). Commissioned Report No. 084 (ROAME No. F01AC609d). Erityisesti nuorille raakuille voi ravinne- ja kiintoainekuormitus aiheuttaa merkittävän riskin.

Kaivoshankkeelle on teetetty kaksi raakkuselvitystä, joista kummassakaan raakkuja ei ole havaittu. Ensimmäisen todettiin jo selvittäjien toimesta olevan otannaltaan riittämätön. Tuoreempi selvityksistä perustuu eDNA-metodiin, joka voi kuitenkin tuottaa myös vääriä negatiivisia tuloksia havaittaessa vähäisissä määrin esiintyviä lajeja (Rishan et al. 2023. Applications of environmental DNA (eDNA) to detect subterranean and aquatic invasive species: A critical review on the challenges and limitations of eDNA metabarcoding. Environmental Advances, Volume 12, July

2023. <https://doi.org/10.1016/j.envadv.2023.100370>; Burian et al. 2021. Improving the reliability of eDNA data interpretation. Molecular Ecology Resources Wiley. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/1755-0998.13367>).

Ruonajoen valuma-alue on poikkeuksellisen luonnontilainen, ja sen typpi- ja fosforikuormasta suurin osa tulee luonnonhuuhtoumasta. Simojoen typpipitoisuus on myös matala vuosittaisvaihtelusta huolimatta, esimerkiksi viimeisimmät typpipitoisuudet Simojella ovat olleet 0,35-0,7 mg/l välillä.

Kuva 2. WSFS-Vemala, Simojoen typpipitoisuus 19.7.2025.

Natura-selvityksen mukaan fosforipitoisuus voi 1,5-kertaistua, joka aiheuttaisi myös perustuotannon kasvua otollisissa typpiolosuhteissa. Simojoen Natura-alueen kirjojokikorentohavainnot on tehty Ruonajoki-suun alapuolella, joka painottaa Ruonajoesta tulevan kuormituksen merkitystä kaikkiin tunnettuihin Natura-alueen kirjojokikorentoesiintymiin. **Erityisesti ravinne- ja kiintoainehuuhtouma on haitallista kirjojokikorenonn toukille.** Toukka elää rantapenkassa sekä sora- ja hiekkapohjilla osittain pohjaan kaivautuneena, jonka myötä **sedimenttiin kerääntyvät haitta-aineet** voivat uhata myös osaltaan kirjojokikorentojen toukkia. Kirjojokikorento on EU:n luontodirektiivin liitteen II ja IV laji. Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien esittelyssä todetaan yksiselitteisesti kirjojokikorentojen suurimmaksi uhkatekijäksi veden laadun heikkeneminen, mainiten erityisesti “maatalouden, metsäojitusten ja turvesoiden valumavedet, joissa tehtävät kaivutyöt sekä ihmisasutuksen aiheuttama hulevesikuormitus

heikentävät elinympäristön laatua”, ja jatkaen: ”Satunnaiset tehdaspäästöt jokiin voivat aiheuttaa paikallisia toukkakuolemia alajuoksulla sijaitsevilla lisääntymispaikoilla”. Myös Lapin ELY-keskus on katsonut kaivoksen rakentamisen ja käytön sekä sulkemisen jälkeisten vaikutusten arvioinnin kirjojokikorentoon ja sen lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin puutteelliseksi, eikä hakemuksen pohjalta ole mahdollista arvioida, noudattaisiko hankkeen toteuttaminen LSL:n heikentämiskieltoa. ELY-keskus tuo esille lausunnossaan myös Ruonajoen virtaaman heikkenemisen, joka voi pahentaa negatiivisia vaikutuksia lajille, sekä sulkemisen jälkeisten fluoridi- ja hopeapitoisuuksien kohoamisen (200–300 %), jonka vaikutuksia kirjojokikorentoon ei ole hakemuksessa arvioitu (ks. pts s. 499-500).

Simojoen suojeluperusteena on yksi luontotyyppi ja kaksi suojeltua lajia: Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit, ja lajeista raakku ja kirjojokikorento. Luontotyypin tila on arvioitu hyväksi. Kun muihin osiin Simojokea pyritään ennallistamaan ja elvyttämään raakkukantaa ja sen elinolosuhteita, olisi vastuutonta myöntää lupa saastuttaa sen toisia osia, kun joki on suojeltu kokonaisuutena. Jos paikoin jokiekosysteemi on heikentynyt kiintoainekuormasta, hulevesistä, metsätaloudesta tai muusta vesistökuormituksesta, ei tämä voi olla peruste sallia lisää pysyvästi ja pitkäaikaisesti saastuttavaa toimintaa, joka uhkaa edelleen sen suojeluperusteita.

Yhteysviranomainen on todennut, että *“Kokonaisuutena arvioidaan, että kaivoshanke vaikuttaa hankealueen kasvillisuuteen ja luonnon monimuotoisuutta merkittävästi vähentävästi. Vaikutukset ovat pääsääntöisesti palautumattomia. Vaikka pääosa alueen metsistä ja kankaiden reunasoista on muokattu metsätalouskäyttöön, on alue luonnonympäristöä.”*, jatkaen, että *“Hankkeen lupavaiheessa tulee esittää kaivoshankkeen vaarantamien kasvilajien tuhoutumisen todennäköisyys ja mahdolliset lieventävät toimet. Erityisesti tulee huomioida **pohjanhyttelöjäkälän** esiintyminen hankealueen pohjoisosassa Joenpolvenvitikossa. Lupavaiheessa tulee esittää esiintymän turvaavia vaihtoehtoja tai mahdollisia kompensatiotoimia.”*

Yhtiö on vastannut yhteysviranomaisen palautteeseen (s. 29 lupapäätös): “Lupahakemuksessa esitetään arviot hankkeen vaikutuksista lajeihin ja kuvataan lieventämiskeinot”. Lupahakemuksessa ei kuitenkaan mainita lainkaan edes nimeltä pohjanhyttelöjäkälää tai sen esiintymän turvaavaa vaihtoehtoa tai mahdollisia kompensatiotoimia. Suomen ympäristökeskuksen lajiesittelyn mukaan äärimmäisen uhanalaisen (CR), “erityisesti suojeltavan pohjanhyttelöjäkälän kasvupaikalla huolehditaan vanhojen haapojen jatkumosta sekä sopivan kostean pienilmaston säilymisestä”.

Kaivoksen rakennustöiden ja toiminnan kuivattava vaikutus ja pölypäästöt luovat uhan esiintymälle, jota yhtiö ei yhteysviranomaisen kehotuksesta huolimatta ole huomionnut hakemuksessaan lainkaan.

Eläin- ja lintuselvityksissä on mainittu saukon käyttävän aluetta läpikulkualueena, mutta selvityksistä ei käy ilmi, miksi kaivospiirin alueella ei ole katsottu voivan esiintyä sen pesimäalueita. Saukkoselvityksen mukaan kaivoksen rakentaminen tuhoaisi osan saukkoreviiristä, ja ELY-keskuksen arvion mukaan voisi uhata myös kaivosalueen ulkopuolisia saukkojen lisääntymis- ja levähtämispaikkoja kaivoksen vesistövaikutusten alueella (mm. Konttijoki ja Ruonanjoen kaivoksen alapuoliset alueet). Vastaavasti linnustoselvitysten (2013 ja 2023) mukaan alueella pesii merkittävä määrä uhanalaisia tai silmälläpidettäviä lajeja (suokukko, tukkasotka, valkoviklo, liro, hömötiainen, lapintiaainen). Suokukko on havaittu soidinpaikalla lähellä Takalampea, mikä jää vaikutusalueelle. Pöly, melu ja muut toiminnot voivat heikentää pesimämenestystä ja aiheuttaa alueen ekologista pirstoutumista. Selvityksessä on kuitenkin ilman tarkempia perusteluja tai todisteita otaksuttu suokukon pesivän vaikutusalueen ulkopuolella. Näin ollen varovaisuusperiaatteen nimissä ainakin suokukon osalta tulee katsoa pesinnän olevan mahdollinen myös kaivoksen vaikutusalueella.

Simojoessa, sekä Kemijoessa purkuputken kohdealueella, esiintyy nahkiaisia (Lamperta fluviatilis) (1099). Nahkiainen on Kemijoen ja sivupurojen alkuperäislaji, jota myös siirretään vesivoimaloiden velvoitteena Isohaaran ja Taivalkosken yläpuolelle. Pikkunahkiainen (Lamperta planeri) (1096) on purojen alkuperäislaji, jota voi myös esiintyä kaivoksen vaikutusalueella. Huomattavaa on, että nahkiainen on luontodirektiivin liitteiden II ja V laji jolla on myös korvausarvo kaikenkokoisille muodoille ja pikkunahkiainen on liitteen II laji, jonka pyytämistä ja tappamista ei sallita. Suhangon kaivoksen YVA:ssa ei ole tehty nahkiaisselvitystä. Jos puroja kaivellaan, tapetaan samalla nahkiaisen likomatoja, joiden määrää eikä hankkeen vaikutuksia nahkiaiseen hankealueella ja sen ulkopuolella jokisuuhun saakka ole arvioitu. Nahkiaisen likomatojen koot ovat 0,3 mm:stä 8 cm:iin ja niille kaikille on määrätty 100 € kappalehinta.

Purkuputkea varten tehtävät purojen alitukset kaivamalla tappavat nahkiaisia ja se heikentää myös Perämeren nahkiaiskantaa.

Edellä esitetyn perusteiden hankkeen kiellettyjä heikentäviä vaikutuksia suojeluarvoihin ei ole suljettu pois luonnonsuojelulain ja luontodirektiivin tarkoittamalla tavalla.

7.3 Vaikutuksista kalatalouteen

Aluehallintovirasto arvioi päätöksensä perusteluissa (s. 860), että ”kaivos- ja rikastamotoiminnan jätevesien johtamisesta Kemijokeen ei aiheudu sellaisia vaikutuksia, jotka merkittävästi heikentäisivät mahdollisuuksia joen vaelluskalakantojen palauttamiseen. Kalataloudelle Kemijoen muun kuormituksen kanssa yhteisvaikutuksena aiheutuvia haittoja ehkäistään kalatalousmaksulla tehtävillä toimenpiteillä. Mm. Kemijoen kalataloudellinen potentiaali huomioiden kalatalousmaksua on nostettu hakijan esittämästä.”

AVI:n johtopäätös siitä, että jätevesien johtamisesta Kemijokeen ”ei aiheudu sellaisia vaikutuksia, jotka merkittävästi heikentäisivät mahdollisuuksia joen vaelluskalakantojen palauttamiseen” ei perustu selvityksiin eikä asiantuntija-arvioihin.

Lupaharkinnassa ja asetetuissa lupamääräyksissä ei ole kalatalousvaikutusten osalta kyetty välttämään sitä, että Suhangon kaivoksen jätevesistä voi aiheutua Kemijoen alaosalla merkittävää pilaantumista tai sen vaaraa, mikä ilmenee YSL 49 §:ssä tarkoitettuna haittana luonnolle ja sen toiminnoille, tässä tapauksessa erityisesti vaelluskalojen elinolosuhteiden ja nousumahdollisuuksien heikennyksenä.

Jätevesien ravinnekuormitus on merkittävä ja jätevedet sisältävät erittäin monien metallien jäämiä. Lisäksi ksantaatin poisto jätevesistä on jätetty erityisessä selvityksessä täydennettäväksi. Pyydämme myös, että mikäli asia palautetaan uudelleen käsiteltäväksi, Vaasan hallinto-oikeus pyytäisi Suhangon kaivoksen jätevesipäästöjen kalatalousvaikutuksista, erityisesti vaikutuksista vaelluskalojen palauttamiseen Kemijokeen, asiantuntijalausunnon Luonnonvarakeskukselta, jolla on tutkimustietoa eri tekijöiden vaikutuksista vaelluskalojen nousuhalukkuuteen.

7.4 Ilmapäästöistä

Suhangon kaivoksen toimintaan liittyy merkittäviä pölypäästöjä erityisesti murskaus-, kuljetus- ja lastaustoiminnoista sekä rikastushiekka-alueiden ja sivukiven läjitysalueiden kuivista pinnoista. Pöly laskeutuu erityisesti lähialueen soille, puroille ja mahdollisesti myös luonnonsuojelualueille.

Pölymallinnusalue on rajattu 12 x 12 km alueelle, joka ei kata koko mahdollista vaikutusalueutta suojelualueiden tai erityisesti suojeltujen lajien osalta. Luonnontilaisten suoalueiden tai lajistollisesti herkkien kohteiden altistumisen riskiä pölylle ei tarkastella.

Kevitsan kaivoksella Sodankylässä yhtiölle on tullut toiminnan aikana yllätyksenä pölyn laaja leviäminen. Vuonna 2023 yhtiön nollapisteeiksi määrittämästä ilmanlaadun mittauspisteestä mitattiin kohonneita kuparipitoisuuksia, jotka tuuliruusujen perusteella voitiin yhdistää kaivoksen pölypäästöihin (Kevitsa vuosiraportti 2023). Nollapiste sijaitsi poissa vallitsevasta tuulensuunnasta noin 20 kilometrin etäisyydellä. Koitelaisenkaira on asennettu uusia mittauspisteitä lupon kadottua alueilta, joille tuulee eniten Kevitsan suunnasta. Vastaavasti vesistöpäästöissä Kevitsan kaivokselle on tullut yllätyksenä nousseet haitta-ainepitoisuudet pintavesissä, eikä riittävää taustadataa ole otettu ennen kaivoksen perustamista. Sama virhe on vaarassa toistua Suhangossa.

Mallinnuksen raja on Suhangossa täysin riittämätön, eikä huomioi varovaisuusperiaatteen nimissä pölyn leviämisen riskiä Saariaavan soidensuojelualueelle ja Natura 2000 -verkostoon kuuluvaan Runkauksen luonnonpuistoon, joista ensimmäinen sijaitsee noin 9 km etäisyydellä ja jälkimmäinen noin 16 km etäisyydellä suunnitellusta kaivosalueesta.

Ilmastonmuutos voi lisätä kuivien kausien ja voimakkaiden tuulien esiintymistä, mikä kasvattaa pölyämisriskiä ja päästöjen leviämistä. Ilmastonmuutoksen mahdollisia vaikutuksia – kuten lisääntyvää pölyämistä kuivemmassa ilmanalassa tai muuttuvia tuulensuuntia tai pitkään vallitsevia kuivia sääolosuhteita – vähätellään vaikutukseltaan. Pölymallinnukset on tehty käyttäen tavanomaista säähavaintodataa kolmen vuoden ajalta. Merkittävä ongelma on myös, että pölymallinnuksen 2022 tekemisen jälkeen on kaivoksen suunnitelmassa 02/2023 vaihtunut Konttijärven rikkipitoisen sivukiven läjitysalueen ja moreenin läjitysalueen sijoituspaikat sekä Ahmavaaran pintamaiden läjitysalueiden sijannit. Tästä huolimatta mallinnuksen on katsottu pätevän sellaisenaan. Mallinnusta ei myöskään ole validoitu maastomittauksiin verraten. Suhangon alueelta on ollut käytössä vain yhden kesäkauden tuulenmittauksen seurantatiedot.

Ilmaan kohdistuvien päästöjen leviämistä voidaan todentaa bioindikaattorinäytteenotolla, jota Suhangossa on ehdotettu tehtäväksi jäkälistä, sammalista, muurahaisista ja humuksesta. Kasvillisuuden bioindikaattoriselvityksessä näytteenotto on valitettavasti vastaavasti ulotettu vain alle 10 km etäisyydelle kaivoksesta. Näytteenotossa ei ole erikseen huomioitu bioindikaattorien tutkimusalojen sijoitustarvetta luonnonsuojelualueille. Bioindikaattoriselvityksessä on todettu

yhden koealan olevan vertailuala, mutta selvityksestä ei selviä vertailualan sijainti suhteessa kaivokseen. Kevitsan ns. nollapisteen haitta-ainepitoisuushavaintojen myötä olisi syytä kiinnittää erityistä huomiota varovaisuusperiaatteeseen vertailualan sijaintia valitessa.

Yhtiön hakemuksen mukaan ilmaan koituvat typpipäästöt käytettävistä räjähteistä olisivat 2 808 tonnia, jättäen 800 tonnia typestä maahan ja veteen. Kevitsan ympäristössä tapahtunut vesistöjen merkittävä rehevöitymiskehitys osoittaa, että typpilaskeuman riski vesistöihin on merkittävä. Yhtiöltä olisi tullut vaatia typenpoistoprosessin käyttöönottoa välittömästi, ei ehdollisesti yhtiön itsensä päättämänä.

8 Aloittamis- ja valmisteluluvista

Toiminnan aloittaminen muutoksenhausta huolimatta

YSL 199 §:n mukaan lupaviranomainen voi perustellusta syystä ja edellyttäen, ettei täytäntöönpano tee muutoksenhakua hyödyttömäksi, luvan hakijan pyynnöstä lupapäätöksessä määrätä, että toiminta voidaan muutoksenhausta huolimatta aloittaa lupapäätöstä noudattaen, jos hakija asettaa hyväksyttävän vakuuden ympäristön saattamiseksi ennalleen lupapäätöksen kumoamisen tai lupamääräyksen muuttamisen varalle. Vakuus on asetettava ympäristöluvassa osoitetun valvontaviranomaisen eduksi ennen toiminnan aloittamista.

Luvanhaltija saa aloittaa toiminnan tämän päätöksen mukaisesti ja lupamääräyksiä noudattaen mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta lupapäätöksessä (s. 946) mainittujen toimintojen osalta. AVI on katsonut, että toiminnan aloittaminen muutoksenhausta huolimatta ei tee hyväksytyjen toimintojen osalta muutoksenhakua hyödyttömäksi.

Päätöksessä on määritelty sallitut toimenpiteet, mutta sen perusteluissa ei osoiteta, millä tavoin tai perusteella tehtyjen toimenpiteiden vaikutukset olisivat ennallistettavissa esimerkiksi sivukiven louhinnan, vesienhallintaan liittyvien rakenteiden, vesivarastoaltaan, jätealueiden tai purkuputken rakentamisen vaikutusten osalta. perusteluista ei myöskään ilmene, mihin asetettujen vakuuksien riittävyyden arviointi perustuu.

Vesilain mukainen valmistelulupa

Aluehallintovirasto oikeuttaa hakijan ryhtymään annettuja lupamääräyksiä noudattaen hankkeen toteuttamista valmisteleviin päätöksestä (s. 947) ilmeneviin toimenpiteisiin jo ennen päätöksen lainvoimaiseksi tulemistä (Vesilaki 3:16 §). Aluehallintovirasto katsoo, että valmistelevat toimenpiteet voidaan suorittaa tuottamatta muulle vesien käytölle tai luonnolle ja sen toiminnalle huomattavaa haittaa. Valmisteluluvassa tarkoitetut työt ovat sellaisia, että niiden suorittamisen jälkeen olot voidaan olennaisilta osin palauttaa entisen veroisiksi siinä tapauksessa, että lupapäätös kumotaan tai sen määräyksiä muutetaan.

Päätöksen perusteluissa ei osoiteta, millä tavoin tai perusteella toimenpiteet voidaan suorittaa tuottamatta muulle vesien käytölle tai luonnolle ja sen toiminnalle huomattavaa haittaa ja että niiden suorittamisen jälkeen olot voidaan olennaisilta osin palauttaa entisen veroisiksi siinä tapauksessa, että lupapäätös kumotaan tai sen määräyksiä muutetaan.

Esimerkiksi kiintoainekuormituksen määrä painottuu erityisesti alun rakennustoimille, joka vaarantaisi jo itsessään Ruonajoen ja Simojoen vesistöt. ELY on lausunut asiasta: *“Lapin ELY-keskus kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että kaivoksen rakentamisen ja uoman siirron aikaiset maanrakennustyöt ovat mittavia ja poikkeukselliset sääolot voivat aiheuttaa ennakoitua suurempaa kiintoainesten huuhtoutumista maanrakennustyömaalta Ruonajokeen. Lyhytkestoisellakin voimakkaalla kiintoainekuormituksella ja kiintoaineksen sedimentoitumisella voi olla **merkittäviä haitallisia vaikutuksia** pohjaeläinten (mm. kirjojokikorenonn toukkien) elinympäristöihin”* (Muotoilu valittajan, ks. pts s. 773).

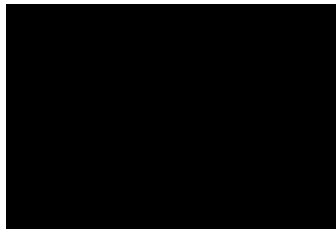
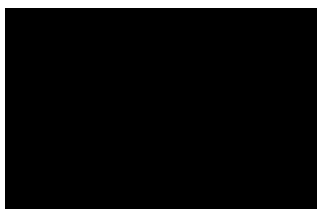
Vastaavasti GTK on huolissaan Takalammen, Konttijärven ja Ruonajoen valuma-alueille kohdistuvasta kiintoainekuormasta: *“Vaikutukset on esitetty lyhytaikaisina, mutta niiden todellinen vaikutus voi olla arvioitua pitkäkestoisempi ja vakavampi. Hakijan mukaan kiintoaineksen määrä voi olla niin suuri, että se voisi hävittää kokonaisia eliöyhteisöjä, jolloin on epätodennäköistä, että vaikutus olisi vain lyhytkestoinen. Pohjaeläinyhteisöjen tuhoutuminen ja muutokset vesistöjen lajiyhteisöissä voivat aiheuttaa pitkäaikaisia ekologistia ketjureaktioita. Tällaiset muutokset voivat häiritä ekosysteemin tasapainoa ja johtaa biologisen monimuotoisuuden vähenemiseen.”*

Vastineessaan 31.5.2025 Yhtiö vähättelee kiintoainekuormituksen merkitystä: *“Rakentamisaika on lähtökohtaisesti lyhytaikainen vaihe, sillä sen on arvioitu kestävän noin kaksi vuotta. Kiintoainekuormituksesta aiheutuvat mahdolliset eliövaikutukset ovat palautuvia. Toisin sanoen,*

*mikäli vesistöissä tapahtuu pienialaista pohjaeläinyhteisöjen tuhoutumista, pohjan yhteisö palautuu ajan kuluessa ennalleen, kun muilta alueilta siirtyy pohjaeläimistöä alueelle. Osa pohjaeläimistä on myös itsessään liikkuvia, eli ne pystyvät siirtymään häiriintyvältä alueelta.” Tämä osoittaa ymmärtämättömyyttä virtavesiekologiasta ja sedimentaation pitkäaikaisista riskeistä, jotka ovat yleisesti tunnustettuja. Kiintoaine peittää pohjia, vähentää hapensaantia ja muuttaa virtausolosuhteita. Monet pohjaeläinlajit (kuten pohjassa elävät hyönteis- ja simpukkalajit) ovat paikallisia, hitaasti leviävää lajistoa. Erityisesti vaelluskalojen lisääntymisalueet ovat herkkiä samentumiselle ja pohjan liettymiselle – vaikutukset voivat heikentää lisääntymismenestystä pysyvästi, vaikka vesi kirkastuisikin myöhemmin. Simojoen ja Ruonajoen kaltaisten luonnontilaisten vesistöjen kohdalla **jokainen tilaa heikentävä vaikutus on merkittävä** ja voi vaarantaa esimerkiksi uhanalaisen vaelluskalaston ja kirjojokikorenon elinympäristöt.*

Pellossa ja Sallassa 28.7.2025

SUOMEN LUONNONSUOJELULIITON LAPIN PIIRI

Valituksen laadintaan ja valmisteluun on osallistunut

/ Ympäristölaki Oy.

9 Liitteet

Liite 1: Valituksenalainen päätös ja valitusosoitus

Liite 2: yhdistyksen säännöt

Liite 3: asiantuntijalausunto [REDACTED] 24.7.2025

Liite 4: asiantuntijalausunto [REDACTED] 17.7.2025

Valitus 9

Vaasan hallinto-oikeus

sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi

VALITUS 28.7.2025

VALITUS

koskien Pohjois-Suomen Aluehallintoviraston päätöstä

Suhangon kaivoksen ja rikastamon ympäristö- ja vesitalouslupa sekä toiminnan aloittamislupa ja valmistelulupa, Ranua ja Tervola,

PÄÄTÖS**Nro 83/2025****Dnro PSAVI/5695/2023****19.6.2025**

Hakija: Suhanko Arctic Platinum Oy

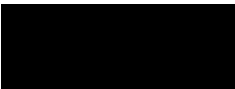
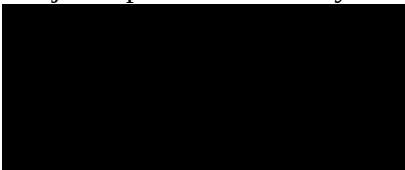
Alueiden sijainti Ranua ja Tervola

MÄÄRÄAIKA

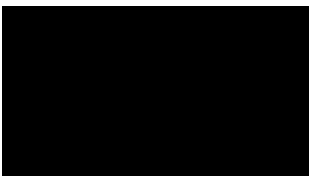
28.7.2023

VALITTAJAT

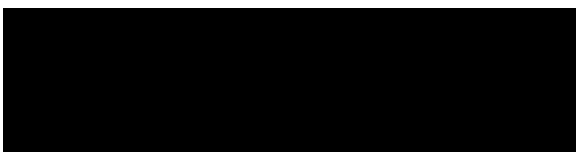
Rajat Lapin kaivoksille ry

Kansalaisten kaivosvaltuuskunta - MiningWatch Finland ry

Villilohi ry

Asiamies:

Maaomistajat [redacted], [redacted] ja [redacted] ovat antaneet valtakirjan edellä mainituille yhdistyksille valittua päätöksestä. Valtakirjat ovat tämän valituksen liitteinä.

Prosessiosoitte:

Valitusoikeus: Päätöksestä voivat valittaa vaikutusalueella ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun tai asuin ympäristön viihtyisyyden edistämiseksi toimivat rekisteröidyt yhdistykset. Kaikki valittajat ovat ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun tai asuin ympäristön viihtyisyyden edistämiseksi toimivia rekisteröityjä yhdistyksiä, joiden toiminta-alue on koko maa.

Yhdistyksillä on valitusoikeus vesitalous- ja ympäristölupapäätöksessä perustuen Ympäristönsuojelulain 191 § ja vesilain 15 luvun 2 §:ään.

Rajat Lapin kaivoksille ry on valtakunnallinen luonnon- ja ympäristönsuojelun yhdistys, joka edustaa myös kaivosten haitankärsijöitä. Yhdistyksen kotipaikka on Rovaniemi. (yhdistyksen säännöt liite 1)

Kansalaisten kaivosvaltuuskunta - MiningWatch Finland ry on valtakunnallinen luonnon- ja ympäristönsuojelun yhdistys. Kaivosvaltuuskunta edustaa myös kaivosten haitankärsijöitä. (Yhdistyksen säännöt, liite 2)

Villilohi – yhteistyöverkosto vaelluskalojen puolesta ry (myöhemmin: Villilohi) on sääntöjensä mukaan valtakunnallinen ympäristön, virtavesien ja vaelluskalojen edunvalvoja. Yhdistyksen kotipaikka on Rovaniemi. (Yhdistyksen säännöt, liite 3).

Maanomistajien osalta valitusoikeus perustuu asianosaisuuteen, eli lupapäätös loukkaa heidän yksityistä etuaan.

VAATIMUKSET JA PERUSTELUT

Luvan kumominen

1. erityisesti huomioiden kaivannaisjätteiden pitkäaikaiset vaikutukset ja niiden vaarat. Kaivokselta muodostuisi satoja miljoonia tonneja vaarallisiksi luokitettavia happea muodostavia jätteitä, jotka pilaisivat ympäristöä tuhansia vuosia. Purkuputkea ei pystytä operoimaan ainakaan kovin pitkää aikaa kaivoksen sulkemisen jälkeen johtuen kustannuksista. Valtavien jätealueiden valumat olisivat kohtuuttoman suuria ja Simojoen vesistöä vakavasti pilaavia satojen tai todennäköisemmin tuhansien vuosien ajan. Kaivoksen päästöt ovat kohtuuttomia ympäröivään luonnonvesistön kokoon nähden, mitä toiminnanaikana pyritään ratkaisemaan (epätyytyttävästi) purkuputkella, mutta olisivat sulkemisen jälkeen kestävämmät.

Hankkeen kaivannaissijätesuunnitelma ja siihen perustuva sulkemissuunnitelma ei ole lainmukainen. Jätteitä ei ole karakterisoitu geokemiallisesti kaivannaissijätedirektiivin edellyttämällä kattavalla tavalla huomioiden kaikki kivilajit ja esimerkiksi korkeimmat rikkipitoisuudet sekä liukenevien mineraalisten haitta-aineiden, kuten metallien, arseenin ja asbestimineraalien, suola-aineiden sekä ravinteiden pitoisuudet, räjähd- ja prosessikemikaali. Vaikuttaa ilmeiseltä, että jätteistä tulevat valumat on vakavasti aliarvioitu. Teoria suotovesien pitoisuuksista perustuu luonnontieteen vastaiseen aineen häviämiseen. Mallinnuksissa oletetaan haitta-aineiden pidättävän loputtomiin alueen maaperään ikään kuin se häviäisi. Tosiasassa maaperä ja pohjavesi pilaantuisivat laittomasti ja saturoituisivat ja päästöt leviäisivät ympäristöön..

Lähtökohtaisesti köyhän malmin avolouhoksen ympäristövaikutukset muodostuvat kohtuuttomiksi myös maan käytönosalta. Yksinomaan metsän, poronhoitoalueen, ja vesistöalueiden tuotto

tuhansien vuosien ajalta ylittäisi kaivoksen paikalliset ja kansalliset hyödyt.

Kaivoksen jätealueet, jotka käsittävät happoa muodostavia jätteitä olisivat erittäin suuria vaarallisen jätteen kaatopaikkoja. Nämä ovat ilmeisellä tavalla kaavassa selvittämättä pitkäaikaisine vaikutuksineen. Valituksemme perustuu siihen, että Pohjois-Suomen AVIn myöntämä ympäristö- ja vesilupa sekä niihin perustuva toiminnan aloittamislupa ja valmistelupa ovat käsityksemme mukaan useilta osiltaan EUn kaivannaisjätedirektiivin (2006/21/EY) ja siihen perustuvan kaivannaisjäteasetuksen (190/2013) ja vastaisia. Joiltakin osin, erityisesti viitattaessa BAT:iin AVIn päätös voi olla myös Neuvoston direktiivin 96/61/EY, joka koskee ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistämistä vastainen. Lisäksi päätöstä voi pitää ympäristönsuojelulain, vesilain ja Eräistä naapurussuhteista annetus lain vastaisena.

Lupa tulee kumota myös purkuputken osalta, koska yhtiö ei pystynyt hakemuksessaan esittämään vesilain 4 § luotettavaa selvitystä siitä kuinka se saa oikeudet purkuputken maa-alueisiin. Kaivoslain mukaan kaivosaluetta ei saa 150 metriä lähemmäs asuin- ja työskentelyrakennuksia. Useat kiinteistönomistajat ovat valittaneet kaivosluvasta tällä perusteella. Alueita ei ole mahdollista lunastaa. Valituksessa katsotaan myös, että platinaryhmän metallit eivät ole yhteiskunnan raaka-ainetarpeen vaatimia, joten lunastusoikeutta ei ole muidenkaan purkuputken alueen kiinteistöjen osalta. Yhtiön asiakirjojen mukaan lähes 90% palladiumista käytetään fossiilipolttoaineita käyttävien autojen katalysaattoreihin ja EU on kieltänyt ko. autojen valmistuksen 2035 mennessä.¹ Yhtiön tulee näyttää sopimukset kaikkien suoja-alueen ja purkuputken reitin kiinteistöjen omistajien kanssa. Valituksenalaisessa luvassa purkuputki on ehdollinen kaivosluvalle. Kuitenkaan vesilain mukaan lupaa ei olisi saanut myöntää, koska yhtiö on vain selvittänyt, että lupa on myönnetty ja siitä on valitettu. Tämä ei ole luotettava selvitys oikeuksien saamisesta

Luvan palauttaminen

2. Toissijaisesti lupa tulee palauttaa lupaviranomaiselle.

Lupaa tulisi kumota koska toiminta ei ole laillisesti kestävä, jos sitä ei kumottaisi vaadimme palauttamista.

Toiminannaloitus kielto

3. Vaadimme, että toiminnalle ei anneta aloituslupaa muutoksenhausta huolimatta (Lupapäätös s. 946).

Mikäli aloituslupa myönnetään se ehkäisee oikeussuojakeinojen käytön eli tekee tästäkin valituksesta tehottoman.

Toiminnanaloittaminen kaivosta rakentamalla pilaisi luonnontilaisia alueita, suota, vesistöalueita ja pienvesiä peruuttamattomalla tavalla. Lupakäytännön mukaan toiminanaloituslupaa ei voida myöntää luonnontilaiselle alueelle, esimerkkinä Sotkamo Silverin lupa, jossa laajennuslupaa ei myönnetty suoalueelle, jolla ELYn mukaan ei ollut erityisiä luontoarvoja.

Kaivoksen ympäristörakenteiden suunnittelun taso ei vastaa miltään osin yleistä ja käytössä olevaa

¹ Viite EUN päätös kiletää poltomoottoriautot 2035 mennessä

tiivisrakentamista: suunnitelmat ovat puutteellisia. Ne eivät ole riittävän yksityiskohtaisia. Kriittisten pohja- ja pintarakenteiden laadunvalvonta ja toimijoiden pätevyysvaatimukset puuttuvat. Lupahakemuksessa tai AVIn päätöksessä ei ole huomioitu, käsitelty eikä ratkaistu WSP:n (kolmannen osapuolen) tarkastuksen esiin nostamia seikkoja.

Onnettomuusriskien arviointi ja estäminen ei ole kestävällä tasolla

Korkein hallinto-oikeus toteaa ratkaisussaan KHO:2023:993, että Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä on katsottu jäsenvaltiolla olevan velvollisuus evätä hanke, joka voi johtaa pintavesimuodostuman tilan heikkenemiseen tai vaarantaa hyvän tilan saavuttamisen (asia C-461/13, Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland e.V. vastaan Saksan valtio, ns. Weser-tuomio).

Nyt kyseessä olevan hankkeen lupahakemuksessa ja sitä koskevassa lupapäätöksessä tai sen ehdoissa ei ole esitetty sellaisia ratkaisuja, jotka varmuudella tai edes suurella todennäköisyydellä poistaisivat sen mahdollisuuden, että hanke nyt esitetyllä tavalla toteutettuna voisi johtaa pintavesimuodostuman tilan heikkenemiseen tai voisi vaarantaa hyvän tilan saavuttamisen Kemijoella. Kemijoen ekologinen tila suunnitellun kaivoksen vaikutusalueella on lainvastaisella tavalla hyvää huonommassa tilassa. Tilaa on aktiivisin toimin parannettava. Kyseessä oleva lupa ei mahdollista tilan parantamista, päinvastoin.

Nyt kyseessä olevassa lupahakemuksessa ja lupapäätöksessä tai sen ehdoissa ei ole esitetty sellaisia ratkaisuja, jotka varmuudella tai edes suurella todennäköisyydellä poistaisivat sen mahdollisuuden, että hanke nyt esitetyllä tavalla toteutettuna voisi johtaa pintavesimuodostuman tilan heikkenemiseen Simojoella. Simojoen ekologinen tila suunnitellun kaivoksen vaikutusalueella on luokiteltu hyväksi.

Lupapäätöksessä on sivuutettu päätöksen vaikutukset vaelluskalojen palautukseen. Päätöksen perusteluissa (s. 860), todetaan, että ”kaivos- ja rikastamatoiminnan jätevesien johtamisesta Kemijokeen ei aiheudu sellaisia vaikutuksia, jotka merkittävästi heikentäisivät mahdollisuuksia joen vaelluskalakantojen palauttamiseen. Kalataloudelle Kemijoen muun kuormituksen kanssa yhteisvaikutuksena aiheutuvia haittoja ehkäistään kalatalousmaksulla tehtävillä toimenpiteillä. Mm. Kemijoen kalataloudellinen potentiaali huomioiden kalatalousmaksua on nostettu hakijan esittämästä.” AVI:n johtopäätös siitä, että jätevesien johtamisesta Kemijokeen ”ei aiheudu sellaisia vaikutuksia, jotka merkittävästi heikentäisivät mahdollisuuksia joen vaelluskalakantojen palauttamiseen” ei perustu selvitykseen eikä asiantuntija-arvioihin, myöskään eri kaivosten päästöjen yhteisvaikutuksia ei ole arvioitu eikä edellytetty arvioitavaksi. Lupamääräyksillä ei ole kalatalousvaikutusten osalta kyetty välttämään sitä, että Suhangon kaivoksen jätevesistä voi aiheutua Kemijoen alaosalla merkittävää pilaantumista tai sen vaaraa, mikä ilmenee YSL 49 §:ssä tarkoitettuna haittana luonnolle ja sen toiminoille ja tekee tyhjäksi vaelluskalojen palauttamiseksi tehdyn työn. Vaasan hallinto-oikeuden tulisi pyytää Suhangon kaivoksen jätevesipäästöjen kalatalousvaikutuksista, erityisesti vaikutuksista vaelluskalojen palauttamiseen Kemijokeen, asiantuntijalausunto Luonnonvarakeskukselta, jolla on tutkimustietoa eri tekijöiden vaikutuksista vaelluskalojen nousuhalukkuuteen.

Lupapäätöksessä ei ole otettu riittävästi huomioon useiden Kemijoen vesistöön jo vaikuttavien kaivosten ja kaivoshankkeiden yhteisvaikutuksia, vaikka kumulatiivisten vaikutusten huomioimista edellytetään ympäristönsuojelulaissa ja EUn YVA direktiivissä, erityisesti lupapäätös ei sisällä ympäristönsuojelulain 63 § edellyttämää määräystä yhteistarkkailusta, joka olisi tarpeen, koska jo tällä hetkellä Kemijoen vesistöön laskevat jätevesiä Kittilän Suurikuusikon kultakaivos ja Kevitsan monimetallikaivos Sodankylässä.

Lupapäätös on myös Eräistä naapuruussuhteista säädetyn lain 17 § 1 momentin vastainen erityisesti kaivosalueen sisälle jäävän ja Konttijärven avolouhoksen välittömässä läheisyydessä sijaitsevan vapaa-ajan-asunnon sekä lähinnä kaivoaluetta - erityisesti murskaamoa - sijaitsevien asuintalojen osalta.

Lupapäätöksen useissa lupamääräyksissä on mahdollisesti delegoitu lupaviranomaisen tehtäviä ELYlle esittämällä tehtäväksi erityisselvityksiä (YSL54 §). KHO on kiinnittänyt huomiota erityisen selvityksen käytön rajoituksiin vuosikirjaratkaisuissaan, joiden perusteella ympäristöluvan myöntämisedellytykset pitää keskeisiltä osiltaan ratkaista lupaharkinnassa, niitä ei voida siirtää käsiteltäväksi erikseen ympäristönsuojelulain 54 §:n tarkoittamina erityisinä selvityksinä. Pilaantumisen vaara on arvioitava lupaharkinnassa eikä asiaa tule jättää sen varaan, että merkittävän pilaantumisen vaaran ilmennettyä siihen on mahdollista soveltaa jälkivalvonnan menettelyjä.

KHO:n päätöksen KHO:2022:38 (Sokli) perusteluissa on lausuttu: ”Edellä lausuttuun nähden ja kun otetaan huomioon hankkeen poikkeuksellisen suuri mittaluokka ja hankkeen vaikutusalueen vesistöjen herkkyys, hankkeen toteuttamista koskeviin suunnitelmiin on annetut ja hallinto-oikeuden osittain muuttamat lupamääräyksetkin huomioon ottaen jäänyt vesienhallinnan osalta niin suuria epävarmuustekijöitä, että ne olisi tullut arvioida osana ympäristö- ja vesitalousluvan myöntämisen edellytyksiä sen sijaan, että niiden osalta on asetettu lukuisia, laajojakin tutkimuksia ja selvityksiä edellyttäviä jälkiselvitysvelvoitteita. Kun kysymys on luvan myöntämisedellytysten kannalta keskeisistä selvitysvelvoitteista, ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaiset lupamääräykset ja jälkiselvitysvelvoitteet useista keskeisistä vesienhallintaan liittyvistä tekijöistä eivät ole olleet tällaisessa kokonaisuudessa ja varovaisuusperiaate huomioon ottaen riittäviä hallitsemaan toiminnan riskitekijöitä kaikissa hydrologisissa olosuhteissa.” Tämä KHO:n kannotto tulisi ottaa huomioon myös Suhangon kaivosta koskevan valituksenlaisen lupapäätöksen arvioinnissa.

Vaasan hallinto-oikeus taas on todennut päätöksessään nro 22/0010/3 (Kaidi OY), että ”ympäristönsuojelulain 54 §:n mukaista erityistä selvitysmääräystä ei ole mahdollista osana ympäristölupaharkintaa käyttää siten, että toiminnan edellytykset tiettyjen toiminnasta aiheutuvien keskeisten päästöelementtien osalta tulevat tarkasteltavaksi vasta luvan myöntämisharkinnan jälkeen.”

Joiltakin osin AVI:n lupamääräykset ovat ristiriitaisia ja liian epätarkkoja ja jättävät luvan hakijalle aivan liian vapaat kädet itse päättää, rakennetaanko esimerkiksi vedenpuhdistamo.

2. Lupamääräysten toissijaiset muutosvaatimukset perusteluineen

Katsomme, että lupa ei ole miltään osin hyväksyttävä, mutta mikäli se hyväksyttäisiin vaadimme seuraavia korjauksia lupamääräyksiin.

Alla esitämme ne lupapäätöksessä esitetyt määräykset, joihin haemme toissijaisesti muutosta ellei lupapäätöstä kumota ja muutoksenhaun perustelut.

Luvassa tulee olla lupamääräys YVAsta kaivannaisjätteille ja jätteiden vaihtoehtoisten sijoituspaikkojen selvitys ml. avolouhos, sekä vaihtoehdot jätteiden määrän vähentämiseen kuten tunnelikaivos ja kaivannaisjätteiden kierrätys. Ennen näitä selvityksiä ja mahdollista uutta lupakäsittelyä toimintaa ei saa aloittaa.

Lupamääräys 8.

”Rikastushiekka-altaan alueella sijaitsevat suovalkkuesiintymät on siirrettävä alueelta ennen rakennustöiden aloittamista noudattaen Lapin ELY-keskuksen 27.1.2023 antamaa luonnonsuojelulain (1096/1996) 48 §:n mukaista rauhoitussäännöksestä poikkeamista koskevaa päätöstä (LA-PELY/414/2022).”

Vaadimme tämän lupamääräyksen kumoamista, koska vaikka ELYn päätöstä noudatettaisiinkin on hyvin todennäköistä, että suovalkun esiintymät menetetään. Suovalkku on kämmekkäkasvi eikä niiden siirtäminen ole onnistunut ELYn päätöksessä mainitulla tavalla. ELYn päätöksessä todetaan myös, että suovalkun siirtämisestä ei ole juurikaan kokemusta, joten lupamääräyksessä tulisi vähintäänkin edellyttää, että siirtämistä kokeillaan valvotusti, ennen kuin esiintymiä ryhdytään siirtämään. Lisäksi tulisi selvittää missä määrin siirtopaikat vastaavat nykyisiä kasvupaikkoja. Näiden lisäksi tulisi edellyttää kasvien kastelua alkuvuosina siirron jälkeen ja että järjestetään pitkäaikainen seuranta siirtojen onnistumisesta. Nykyisessä muodossaan lupamääräys antaa de facto oikeuden esiintymien hävittämiseen, mikä ei ole lain mukaista. ”Ex situ -suojelun perimmäisenä tavoitteena on turvata lajien geneettinen monimuotoisuus luonnonoloissa.” (Kulmala et al. 2016, 2, Liite 4) EUn rahoittamassa ESCAPE-hankkeessa on kokeiltu avustettua leviämistä, jossa uhanalaisia kasveja on siirretty kokonaan uusille kasvupaikoille. Vaikka kyseisessä hankkeessa kohteena ei ollutkaan suovalkku, kokeilun tuloksena oli, että siirtoistutukset eivät useinkaan ole onnistuneita. Hankkeesta laaditun raportin yhteenvedossa todetaan, että ” Siirtoa voidaan kutsua onnistuneeksi vasta, kun paikalle on syntynyt vakiintunut, lisääntyvä populaatio. Myös siirtojen vaikutuksia kasvupaikan muuhun lajistoon seurataan: paitsi muuttunut kilpailutilanne, seuralajilajistoon saattavat vaikuttaa esim. kasvupaikan hoito ja muu maan möyhiminen istutusten yhteydessä tai kasvatettujen taimien mukana tuleva kasvatusalusta. On myös mahdollista, että siirtojen yhteydessä paikalle kulkeutuu myös kasvupaikalle vierasta lajistoa. Nämäkin tekijät on otettava huomioon, kun jatkossa tehdään johtopäätöksiä siirtoistutusten onnistumisesta.” (Kulmala et al. 2016, 22, liite 4).

Lupamääräys 10.

”Kaivospiirin alueella sijaitsevan suuren petolinnun pesäpuun ympärille tulee muodostaa säteeltään 800 metrin mittainen suojavyöhyke, jolle ei saa sijoittaa kaivostoimintaan liittyviä rakenteita tai tehdä kaivostoimintaan liittyviä töitä. Suojavyöhykkeellä liikkumista on vältettävä pesimäaikaan (15.2.–31.7.). Kaivospiirin pohjoispuolisen suuren petolinnun pesäpuun ympärille tulee muodostaa säteeltään 1 000 metrin mittainen suojavyöhyke, jolla liikkumista on vältettävä pesimäaikaan (15.2.–31.7.). Alueilla, jotka sijaitsevat alle 1 000 metrin etäisyydellä suuren petolinnun pesäpuista ei saa suorittaa purkupuutten rakennustöitä tai rakentamiseen liittyvää ajoneuvoliikennettä pesimäaikana (15.2.–31.7.).”

Lupa tulee esisijaisesti kumota tai palauttaa tältäkin osalta. Luvassa ei ole riittävää selvitystä laajan kaivosalueen vaikutuksista kotkan reviiriin.

Vaadimme tämän lupamääräyksen muuttamista siten, että molempien petolintujen pesien ympärille tulee muodostaa vähintään 1 150 m suojavyöhyke. Tämä vaatimus perustuu Suvi Ponnikkaan väitöskirjassa esitettyihin tuloksiin. Ponnikas tutki mm. maakotkan suojelua (Ponnikas 2014, 56, liite 5).

Vähintään 1100 metrin suojavyöhyke on oikeuskäytäntö vaikutuksiltaan vähäisemmissä malminetsintäluvuissa ja viiakiaavall ELY on esittänyt merikotkalle 2000 metrin suojaetäisyyttä

Kiinnitämme huomiota siihen, että lupamääräyksessä määritellyt suojavyöhykkeet ovat peräisin metsätaloudelle annetuista määräyksistä (Metsähallituksen Metsätalous OY:n ympäristöopas 2025,

30, liite 6). Metsätaloustyöt, kuten hakkuut ovat väliaikainen ja lyhytaikainen haitta, mutta kaivostoiminta on pitkäaikainen haitta ja pienialainen suojavyöhyke johtaa petolintujen pesinnän vakavaan häiriintymiseen.

Lisäksi on huomioitava, että Markku Leppäjärven (1996) tutkimuksessa ”Maakotkan (*Aquila chrysaetos* L.) pesintähabitaatin maisemarakenne ja sen merkitys poikastuotannolle” (liite 7) todetaan, että ihmisen toiminnan aiheuttama häiriö on merkittävin reviirien valintaa ja poikastuotantoa ohjaava tekijä ja että maakotkat pyrkivät välttelemään ihmistoiminnan **pysyviä** muotoja pesiensä ympäristössä useiden kilometrien säteellä. Kaivostoiminta on kotkan näkökulmasta pysyvää toimintaa. Maakotka (*Aquila chrysaetos*) on vaarantunut (VU), erityisesti suojeltava, rauhoitettu, lintudirektiivin liitteen I laji. Kaivostoiminta muodostaa uhan suurille petolinnuille. Lupamääräys nykyisessä muodossaan tarkoittaisi maakotkan reviirin menetystä.

Lupamääräys 15

”Luvanhaltija saa rakentaa tämän päätöksen tarkoittaman, kaivosalueelta Kemijokeen johtavan purkuputkilinjan ja siihen liittyvien rakenteiden sekä purkuputken käyttöön ja jätevesien johtamiseen tarvittavien laitteistojen asennukset noudattaen, mitä hakemuksen liitteessä 6.05 Purkuputken yleissuunnitelma – Yleissuunnitelma-selostus (28.2.2023) on esitetty ja siinä esitettyjen periaatteiden mukaisesti. ”

Purkuputkea ei voi rakentaa kaivoslain vastaisena suunnitellulle alueelle, joten sen käsittely loukkaa turhaan yksityisiä ja yleisiä etuja ja on perustuslain vastainen.

Vaadimme, että lupa purkuputken rakentamiseen kumotaan, koska purkuputki ei ole tarpeellinen, mikäli kaivoksella otetaan käyttöön tehokkaat vedenpuhdistusmenetelmät. Purkuputken sijasta ympäristöluvassa tulisi edellyttää olemassaolevien vedenpuhdistusmenetelmien käyttöönottamista. (ks. [REDACTED] 2025, 2, Liite 8)

Lupamääräys 16

”Luvanhaltijan tulee varmistaa ennen purkuputkilinjan kaivamisen aloittamista, ettei kaivuualueella sijaitse toisten omistamia putkia, johtoja tai kaapeleita. Mikäli kaivuualueella sijaitsee putkia, johtoja tai kaapeleita, tulee luvanhaltijan tarvittaessa sopia niiden huomi-oimisesta niiden omistajien kanssa.”

Tiedossa on ja myös luvanhakijan ja luvanmyöntäjän tiedossa olisi pitänyt olla, että purkuputkilinjan kaivausalueella sijaitsee Reutuaavan vesiyhtymä ry:n putkilinjoja, pumppuasema ja että vesiyhtymän vedenotto sijaitsee suhteellisen lähellä putkilinjaa. Vaadimme, että mikäli putkilinja rakennetaan lupamääräystä 16 muutetaan siten, että siinä yksilöidään Reutuaavan vesiyhtymä ry:putkilinjastot ja edellytetään, että vesiyhtymän toiminta voi jatkua häiriintymättömästi.

Lupamääräys 22.

”Purkuputki on pidettävä tarkoitustaan vastaavassa kunnossa.”

Vaadimme, että tähän lupamääräyksen lisätään luvanhakijalle velvoite poistaa purkuputki sen käytön loputtua ja ennallistaa purkuputkilinja.

Lupamääräys 24.

” Toiminta-alueella muodostuvat likaantuneet vedet (.....) on käsiteltävä hakemuksen mukaisilla menetelmillä tai vähintään yhtä tehokkaalla tavalla siten, että lupamääräyksessä 27 määrätty raja-arvot alittuvat.”

(liite 8, toteaa tästä määräyksestä seuraavaa: ”

AVI viittaa tässä Yhtiön hakemukseen, jossa Yhtiön mukaan vedet käsiteltäisiin aktiivisesti pelkästään fosforin ja alumiinin vähentämiseksi sekä ksantaatin hajottamisesksi. **Yhtiön mukaan kalkkisaostusta eli raskasmetallien poistoa (BAT46f) ei tarvita**, eikä sitä aiota alkuun rakentaa. Eikä typpeäkään aiota alkuun poistaa (BAT 46b), mikä romuttaa Kemijoen hoitosuunnitelman tavoitteita. Pidän tällaisia vesiä korkeintaan **välttävästi puhdistettuina**. Huomautan edelleen, että Yhtiön käsitys siitä, ettei vesiä tarvitse kunnolla puhdistaa, on virheellinen arvio jäteveden koostumuksesta ja määrästä, kuten olen lausunnoissani esittänyt. Myös AVI on luottanut Yhtiön laskelmiin ilman kriittistä tarkastelua. Vedet eivät käytännössä tule olemaan niin laihoja, kuin Yhtiö olettaa.”

”Lisäksi tulee esittää selvitys mahdollisuuksista toteuttaa typenpoistoa, jos typpipäästöt ovat merkittävästi ennakoitua suuremmat”

toteaa lausunnossaan seuraavaa (liite 8): ”AVI siis katsoo, että typenpoistoprosessi on tarpeen vain, jos päästö on **merkittävästi ennakoitua suurempi** erittelemättä missä määrin ylitystä pitää olla. Onko se kaksinkertainen vai jotakin muuta? Ilman tarkkaa rajaa, on vaarana merkittävä ympäristön pilaaminen.

Mikäli Yhtiön arvio typpimäärästä 95 tonnia vuodessa pitää paikkansa (mihin sisältyy merkittävä epävarmuus), on jäteveden laskennallinen pitoisuus 24 mg/l, kun jätevesimäärä on 4 Mm³ vuodessa. Raja 15 mg/l saavutetaan laskennallisesti vasta yli 6,4 Mm³ vesimäärällä. Tämä osoittaa, että typenpoistoprosessi on ehdottoman tarpeellinen jo heti alkuvaiheessa. Tämän tarkastelun perusteella on nyt jo ilmeistä, että lupamääräyksen 27 raja-arvoa ei tulla saavuttamaan!

Typen määrä on kiinni ensikädessä räjähdysaineiden määrästä, ei niinkään paljon sadannasta. Eli, mitä vähävetisempi vuosi, sitä korkeampi on typen pitoisuus. Yhtiö ilmoittaa käyttävänsä 13.000 t räjähdysaineita vuodessa. Hakemuksen mukaan 2.808 tonnia typpeä siirtyy ilmaan vuodessa, kun loput lähes 500 tonnia typpeä jää maahan ja veteen. On ilmeistä, että Yhtiö on arvioinut jäteveteen siirtyvän typpimäärän merkittävästi alakanttiin. Veteen siirtyvän typpimäärän suhdeluku olisi näin 0,7% koko räjähdysainemäärästä, mitä voidaan pitää kaivosalalla erittäin alhaisena.”

Vaadimme, että lupamääräyksessä tulee edellyttää raskasmetallien poistoa kalkkisaostamalla ja että typpi täytyy poistaa toiminnan alusta pitäen.

”Luvanhaltijan tulee toimittaa lupamääräyksen 2 edellyttämien suunnitelmien yhteydessä Lapin ELY-keskukselle yksityiskohtainen suunnitelma hakemuksen mukaisen aktiivisen vesienkäsittelyn (koagulointi ja hydroksidisaostus) tai muun vähintään vastaavan puhdistustehon omaavan vesienkäsittelyn toteuttamisesta sekä ksantaattien hajotuksen toteuttamisesta. ”

Luvanhakija lupaa ksantaattien poistoprosessin (hajoituksen), mutta prosessista ei ole tarkempaa tietoa. Lisäksi Yhtiö haluaa salata koko prosessin. Tätä ei voi hyväksyä. AVI on todennut, että Yhtiö voi edetä ehdottamallaan tavalla ja antaa ELY-keskuksen päättää siitä myöhemmin. Koska kyseessä on erityisen ympäristövaarallinen kemikaali (etyyliksantaatti on ksantaateista kaikkein

vaarallisin ja yhtiö olisi sen Suomen suurin käyttäjä), tämän puhdistusprosessin kuvaaminen on välttämätön jo lupahakemusvaiheessa. Koska AVI:n päätös ei ole ympäristönsuojelulain mukainen vaan AVI:n olisi ennen luvan myöntämistä pitänyt vaatia riittävästi tietoa ksantaatin poistoprosessista ja sen kemikaalien todellisista vaikutuksista jäteveeseen. (vrt. [REDACTED] 2025, 7)

Tämä lupamääräys tulee kumota ja vaatia ksantaattien poistoprosessin julkista kuvaamista ennen luvan myöntämistä, jotta prosessin toimivuuden arvoiminen olisi mahdollista.

Vaadimme, että lupamääräystä 24 on muutettava ksantaattien osalta ottaen huomioon [REDACTED] esittämät arviot.

Lupamääräys 27

AVI on määrännyt pitoisuusraja-arvoja vain kahdelle metallille eli alumiinille (Al) ja hopealle (Ag). Rajoitettavista metalleista puuttuvat mm. kupari (Cu) ja nikkeli (Ni), vaikka nämä ovat koko mineralisaation päämetalleja. Tämä tarkoittaa, että Yhtiö käytännössä voi päästää näitä vapaasti. Lisäksi lupamääräyksen listalta puuttuu sinkki (Zn), joka on SYKE:n listalla uudeksi ympäristölaatu normiaineeksi VN 1308/2015 mukaan. (vrt. [REDACTED] mt., 7).

Vaadimme, että lupamääräykseen on sisällytettävä pitoisuusraja-arvot kuparille, nikkelille ja sinkille.

”Luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että jätevesien käsittely on mahdollisimman tehokasta ja puhdistusteho korkea kaikissa tilanteissa niin, että vesistöön johdettavat päästöt ovat mahdollisimman pienet.”

[REDACTED] toteaa lausunnossaan (liite 8). ”... miten lause velvoittaa luvanhakijaa on epäselvää. Kuka arvioi, onko suunniteltu käsittely riittävän tehokasta? BAT tekniikkaa löytyy jopa puhdistamaan vedet lähinnä luonnonvettä vastaaviksi. Mutta tämä käsittääkseni voi tarkoittaa, että vähintään kaivoksilla yleisesti käytössä olevia tavanomaisia BAT-tekniikoita tulee käyttää, kuten raskasmetallien pitoisuuden alentaminen hydroksidi- ja/tai sulfidisaostuksella (BAT 46 g ja f) ja typen reduktiolla BAT 46b. Toisaalta lupamääräyksessä 24 AVI toteaa, että **Yhtiö voi toteuttaa jäteveden käsittelyn oman suunnitelmansa mukaan**, jossa aktiivisina menetelminä ei ole kuin fosforin ja alumiinin koagulointi sekä ksantaattien hajotus.

AVI on asettanut sulfaatilelle päästörajan 400 mg/l ja 2.000 t/vuosi (Lupamääräys 27). Huomatamme, että sulfaatin vesitön kemiallista ja ekologista laatua heikentävät vaikutukset voivat ilmetä hyvin pienten mg/L pitoisuus nousujen vaikutuksena (katso [REDACTED] lausunto sulfaattista). Esitetty päästötaso on kohtalainen suhteessa muuhun kaivoastoimintaan.. Hakemuksen mukaan pelkästään rikastamossa on tarkoitus käyttää rikkihappoa enintään 3.700 t/vuosi (vastaa sulfaattia 3.626 t/vuosi). Ksantaatin hajotusprosessi lisää rikkihapon käyttöä vielä merkittävästi, lisäksi sulfidisista mineraaleista liukenee lisää sulfaattia. Koska suurin osa sulfaattista pysyy vesifaasissa, on ilmeinen riski, että AVI:n asettama sulfaattiraja 400 mg/l ja 2.000 t/a huomattavasti ylittyvät.

Se pakottaa Yhtiötä lisäämään sulfaatinpoistoprosessin, jolla saavutetaan kyseinen raja. AVI:n tulee vaatia Yhtiötä varautumaan myös tähän ja esittämään ratkaisua.

Tekniikkaa tällekin löytyy alan toimijoilta. Yksi tekniikka on Ettringiittisaostus, jota myy Metso. Tämä ei ole BAT luokiteltu tekniikka, vaikka se on maailmalla yleisesti käytössä ja se on kaupallisesti saatavissa. Se, että tekniikka ei (vielä) ole BAT luokiteltu ei siten saa olla esteenä sen

käytölle. Ettringiittiprosessin hyvänä puolena on, että tässä samalla poistuu raskasmetalleja, eli se korvaa samalla hydroksidisaostuksen (BAT 46f).”

Vaadimme että lupamääräystä 27 on muutettava ottaen huomioon [REDACTED] ja [REDACTED] [REDACTED] siitä esittävät kriittiset arviot. Ensisijaisesti sulfaatin raja vesistössä on 1.3-kertainen tai 1 mg/L -lisäys luonnontasoon nähden ilman Kittilän ja Kevitsan kaivosten ja yhdyskuntien jätevesien vaikutusta

Sulfaatteille asetettua päästörajaa tulisi tarkastella kriittisesti myös ottaen huomioon KHOn ratkaisu Kokemäenjoen osalta.

”Korkein hallinto-oikeus katsoo edellä todetuin perustein, ettei asiassa ole voitu riittävällä varmuudella selvittää, miten paljon aluehallintoviraston lupapäätöksen mukaisesti johdettavat jätevedet nostaisivat sulfaattipitoisuutta Kokemäenjoessa, ei myöskään eri arvioihin perustuvien pitoisuuksien haitallisia vaikutuksia joen vesiekosysteemeissä. Kun otetaan huomioon näin kertautuva epävarmuus sulfaattipitoisten jätevesien johtamisen vaikutuksista vastaanottavassa vesistössä, edellytyksiä luvan myöntämiseksi sulfaattipitoisten jätevesien johtamiseen Kokemäenjokeen aluehallintoviraston ympäristölupapäätöksen lupamääräysten 1 ja 2 mukaisesti, kun huomioon otetaan myös ympäristönsuojelulain 20 §:n 1 kohdan mukainen varovaisuusperiaate, ei yhtiön toimittamista lisäselvityksistä huolimatta ole ollut.”

<https://www.kho.fi/fi/index/paatokset/muitapaatoksia/1650443798186.html>

Lupamääräys 31

”Luvanhaltijan on toimitettava aluehallintovirastolle viidettä tuotantovuotta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä viiden ensimmäisen tuotantovuoden tarkkailutuloksiin ja toimintaan perustuva selvitys: Kaivosalueella muodostuvien eri jätevesijakeiden laadusta (mm. ainepitoisuudet ja pitoisuuksien vaihteluvälit), Kemijokeen johdettavan jäteveden laadusta (mm. ainepitoisuudet ja pitoisuuksien vaihteluvälit), Päästöjen vaikutuksista Kemijoen veden laatuun eri virtaamatilanteissa, Jätevesien käsittelystä ja käsittelyn puhdistustehosta, toimivuudesta ja mahdollisesta vesienkäsittelyn tehostamistarpeesta.”

[REDACTED] (liite 8, 9) huomauttaa täysin oikeutetusti, että ”Jos vasta 5 vuoden päästä ilmenee lopulta, että olisikin tarvittu parempaa puhdistusta, menee parhaimmillaan vielä 2 – 3 vuotta, ennen kuin sellainen on rakennettu. Siinä vaiheessa ympäristölle on jo saattanut tapahtua merkittävää pilaantumista ja kaivostoiminnasta on enää puolet jäljellä, jolloin Yhtiö voi katsoa, ettei näitä enää edes kannata rakentaa.

Edellä sanottuun viitaten vaadimme, että lupamääräystä muutetaan site, että määrä-aika annettaville selvityksille lyhennetään yhteen tai kahteen vuoteen, jotta korjaaviin toimenpiteisiin on mahdollista ryhtyä mahdollisimman nopeasti.

Lupamääräys 58

”Mikäli kaivannaisjätealueiden pohjarakenne tehdään osin tai kokonaan luontaisesta tai muualta tuotavasta turpeesta, tulee rakenne mitoittaa ja suunnitella siten, että varmistetaan rakenteen

riittävä suojaustaso ja pitkäaikaiskestävyys. Rakenteessa käytettävän turpeen tulee olla laadultaan ja teknisiltä ominaisuuksiltaan soveltuvaa kyseisessä rakenteessa käytettäväksi.”

Vaadimme, että tämä lupamääräys, joka sallii turpeen käytön pohjarakenteessa poistetaan, sillä hakija ei ole esittänyt luotettavaa selvitystä siitä, että kaivannaisjätealueiden turve olisi tiivisrakenne. Käytännössä turpeen käyttö johtaa siihen, että rakenteista tulee suotavia, jolloin niiden suotovedet aiheuttavat ympäristön pilaantumista ja sen vaaraa,

MWEI BREF- asiakirjassa BAT 35a todetaan turpeen soveltuvan tiivisrakenteeksi. Tämä toteamus johtuu todennäköisesti siitä, että dokumenttiin on kerätty kaivosteollisuuden käyttämät ja sen itse arvioimat tekniikat. Aivan samalla tavalla esitetään myös vaatimuksia tiiviille savelle ja muille mineraalisille tiivistille. Kuitenkaan maininta dokumentissa ei tarkoita sitä, että kaikki mahdollinen maassa oleva tai nostettu turve soveltuisi ilman laadunvalvontaa osaksi rakennetta. Luvan hakija esittää myös, että Oulun Yliopiston laboratorion 13 näytettä (vuodelta 2004) muodostaisi riittävän otannan, jolla hyväksytään jätteiden läjittäminen luonnonturpeen päälle jopa yli 200 ha alueelle. Turve on epähomogeeninen orgaaninen materiaali, jonka käyttäminen vaarallisen jätteen alueen rakenteissa aiheuttaa suuren ympäristön pilaantumisen riskin.

Luvanhakijan esittämää rakennetta on testattu vain laboratorio-oloissa, kuitenkin EU:n Neuvoston direktiivin 96/61/EY, joka koskee ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistämistä 11. artikla edellyttää, että ”Parasta käytettävissä olevaa tekniikkaa määritettäessä tulisi ottaa erityisesti huomioon liitteessä IV luetellut osatekijät. Kyseisen liitteen kohdan 4 mukaan yhtenä osatekijänä tulisi ottaa huomioon ”vertailukelpoiset prosessit, laitteet ja toimintamenetelmät, joita on kokeiltu menestyksekkäästi teollisessa mittakaavassa.” Turpeen soveltumista lupamääräyksessä esitettyyn tarkoitukseen ei ole kokeiltu teollisessa mittakaavassa, jolloin tämä Avin lupamääräys on tältä osin niin EU direktiivin kuin Suomen lainsäädännönkin vastainen.

Jätealueen pohjan tulee aina olla kantava. Hakija ei ole selvittänyt, miten varmistetaan, että jopa 200-300% kosteudessa oleva luonnonturve (jänkä) muodostaisi kuorman alla homogeenisen tiivisrakenteen? Lisäksi luvan hakija kertoo käyttävänsä 1m rakennettua turvekerrosta! Hakija ei ole esittänyt, millä kalustolla turve tiivistetään rakenteessa laboratoriossa käytettyyn 190 Mpa tiiveyteen.

Lisäksi on jäänyt esittämättä, miten todennetaan rakenteessa saavutettava vedenläpäisevyys. Käytäntö on osoittanut, että laboratoriotuloksen ja rakenteen vedenläpäisevyys ei ole koskaan sama. Laboratorion tulos on aina parempi.

Mikäli turpeen käyttö sallitaan, vaadimme, että lupamääräykseen lisätään vaatimus, että turpeen toimivuuden toteamiseksi tulisi rakentaa riittävän iso koerakenne, jonka päällä olisi suunniteltu kuormitus. Tämän jälkeen rakenne tulisi purkaa ja mitata rakenteesta suoraan vedenläpäisevyys, jonka jälkeen kyseiselle rakenteelle voitaisiin antaa lupa, mikäli vaaditut tulokset olisi saavutettu.

Vaadimme, että lupamääräykseen lisätään, että tiivisrakennetta tehtäessä työmaalla on oltava laboratoriossa jatkuva työnaikainen mittaus, jolla varmistetaan rakenteen toimivuus. Tämän mittauksen tulokset on raportoitava ympäristösuojeluviranomaisille.

Lupamääräys 69.

”Rikkipitoisen sivukiven jätealueiden pohjarakenteet on rakennettava seuraavasti (alhaalta ylöspäin): hienoainesmoreeni $\geq 0,5$ m, bentoniittimatto, jossa bentoniitin massa ≥ 4 kg/m² ja vedenläpäisevyys $k \leq 1 \times 10^{-11}$ m/s, suojakerros moreenista.”

”Bentoniittimaton yläpuolinen suoja- ja painotuskerros tulee mitoittaa ja suunnitella siten, että sillä varmistetaan rakenteen riittävä suojaustaso ja pitkäaikaiskestävyys. Bentoniittimaton asennustavan ja sen yläpuolisten materiaalien on täytettävä matonvalmistajan vaatimukset mattoon kohdistuvien haitallisten kuormien estämiseksi. Bentoniittimaton on oltava kaivosrakenteissa käytettäväksi tarkoitettu.”

Vaadimme, että nämä lupamääräykset rikkipitoisen sivukiven jätealueiden pohjarakenteista korjataan seuraavasti: tapa suunnitella ja tehdä satoja vuosia kestävä pohjarakenne on sellainen yhdistelmä rakenne, jossa on massiivinen mineraalinen eriste ja sen päällä keinotekoinen eriste.

Tätä perustelemme sillä, että bentoniittimaton käyttö painuvan turpeen siirtymäalueilla on arveluttavaa. Hakija kertoo maton limityksen olevan 1 m, jotta virtausta ei tapahdu limityksessä. Virhe on siinä, että virtaus menee bentoniittimaton kankaita pitkin vaakatasossa ja rakenne ei toimi. Lisäksi hakija kertoo bentoniittimaton tukikankaiden (PP) kestävän jopa 100 vuotta. Se voi pitää paikkaansa, mutta kyse on siitä, että näiden rikkipitoisten sivukivien läjitysalueiden rakenteiden tulisi kestää satoja vuosia, jotta haitallinen suotuminen ympäristöön estyisi ja voitaisiin välttää ympäristön pilaantuminen tai sen vaara. 10mm paksu bentoniittikerros todennäköisesti rikkoontuu tukikankaiden pettäessä, kasan läpi johtuvan virtauksen tai kasan painumisen johdosta, jolloin suotuminen voimistuu. Hakijan esittämät rakenteet eivät ole vakavasti otettavia, insinöörien suunnittelempia ja varmistamia rakenteita.

”Pohjarakenne voidaan tehdä kokonaisuudessaan ominaisuuksiltaan sopivasta luonnollisesta tai rakennetusta vähintään 1 000 mm turvekerroksesta, joka on suunnitellulla enimmäiskesto- ja mituksella tapahtuvan kokoonpuristuman jälkeen kauttaaltaan paksuudeltaan vähintään 0,3 m. Rakenteen vedenläpäisevyyden tulee vastata 1 metrin kerrosta, jonka vedenläpäisevyys on enintään 10⁻⁹ m/s.”

Vaadimme, että tästä lupamääräyksestä poistetaan edellä lainattu kohta, koska turverakenteelle ei edellä kerrotuilla perusteilla voi taata alhaista vedenläpäisevyyttä. Lisäksi kuten edellä on todettu määräys on niin parhaita käytäntöjä koskevan EU direktiivin kuin Suomen lainsäädännönkin vastainen.

Lupamääräys 70.

”Rikastushiekan läjittäminen rakennetun ja luontaisen turvekerroksen päälle on suunniteltava ja tehtävä kerroksittain siten, että turvekerrokset eivät rakenteiden toimivuuden kannalta haitallisesti liiku. Rikastushiekka on johdettava altaaseen siten, että johtaminen ei vaurioita padon tai pohjan rakenteita ja että pohjan turvekerroksen päälle muodostuu mahdollisimman nopeasti turpeen nousua estävä rikastushiekkakerros sekä määräyksen 80 mukaisen tiiveyden varmistava kuormitus.”

Vaadimme, että tämä lupamääräys poistetaan samoilla perusteilla kuin muutkin em. määräykset, jotka sallivat turpeelle rakentamisen.

Lisäksi edellä mainittujen lupamääräysten 58, 69 laadinnassa tulisi ottaa huomioon EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI 2006/21/EY, kaivannaisteollisuuden jätehuollosta ja direktiivin 2004/35/EY muuttamisesta, jonka mukaan

”padolla” tarkoitetaan rakennetta, jonka tarkoituksena on pitää vesi ja/tai jäte altaassa ja rajata ne siihen; ja ”suotovedellä” mitä tahansa nestettä, joka suotautuu sijoitetun jätteen läpi ja pääsee jätealueelta tai pysyy siellä, mukaan luettuina pilaantunut valuma, ja jolla voi ilman asianmukaista käsittelyä olla haitallisia vaikutuksia ympäristöön;

sekä ”parhaalla käytettävissä olevalla tekniikalla” samaa kuin direktiivin 96/61/EY 2 artiklan 11 kohdassa.

Lupamääräys 75.

”Rikastushiekan läjittäminen rakennetun ja luontaisen turvekerroksen päälle on suunniteltava ja tehtävä kerroksittain siten, että turvekerrokset eivät rakenteiden toimivuuden kannalta haitallisesti liiku. Rikastushiekka on johdettava altaaseen siten, että johtaminen ei vaurioita padon tai pohjan rakenteita ja että pohjan turvekerroksen päälle muodostuu mahdollisimman nopeasti turpeen nousua estävä rikastushiekkakerros sekä määräyksen 80 mukaisen tiiveyden varmistava kuormitus.”

Vaadimme, että tämä lupamääräys poistetaan edellä esitetyillä, turpeelle rakentamista koskevilla perusteilla.

Vaikuttaa siltä, että hakijan esittämillä suunnitelmilla, jotka AVI on suurelta osin hyväksynyt, ei ole tarkoitukseen saada rikki pitoisten jätekivikasojen tai rikastushiekka-altaiden suotovesiä talteen vaan päästää suuri osa niistä käsittelemättömänä luontoon kaivannaisjäteasetuksen vastaisesti. Osa johdetaan purkuputken kautta vesistöön laimennettavaksi.

Lupamääräys 80

”Rikastushiekka-altaan tiiviinä pohjarakenteena on oltava vähintään 1 000 mm rakennettu tai luontainen turvekerros, joka on suunnitellulla enimmäiskuormituksella tapahtuvan kokoonpuristuman jälkeen kauttaaltaan paksuudeltaan vähintään 0,3 m. Rakenteen vedenläpäisevyyden tulee vastata 1 metrin kerrosta, jonka vedenläpäisevyys on enintään 10-9 m/s.”

Tämä lupamääräys on poistettava tai muutettava muotoon, joka edellyttää suotumattomien rakenteiden rakentamisen ja siten estää luonnon saastumisen tai saastumisen vaaran aiheuttamisen.

Lupamääräys 81

”Ennen rikastushiekka-altaan rakentamisen aloittamista luvanhaltijan tulee suorittaa alueella täydentäviä pohjatutkimuksia. Pohjatutkimuksilla tulee riittävän kattavasti selvittää luontaisen turvekerroksen alueelliset paksuudet sekä hyvin vettä johtavat alle 1 000 mm turvekerroksen peittämät kivennäismaakerrokset.”

Tämäkin lupamääräys lähtee oletuksesta, että turve voi olla altaan pohjarakenteen osa. Tämä oletus ei kuitenkaan pohjautu tutkimustuloksiin. Näin ollen tämä lupamääräys tulisi poistaa.

”Luvanhaltijan tulee esittää lupamääräyksessä 2 tarkoitetun suunnitelman yhteydessä yksityiskohtainen, tehtyihin pohjatutkimuksiin perustuva, raportti rikastushiekka-alueen turpeen laadusta ja ominaisuuksista sekä siitä, kuinka se vastaa turpeelle laboratorio-olosuhteissa määriteltäviä vaatimuksia

(maatuneisuus, kokoonpuristu-vuus, vedenläpäisevyys) sekä pohjarakenteelle asetettua ympäristönsuojelun vaatimustasoa.”

Tämä lupamääräys on muutettava vastaamaan EUn DIREKTIIVI 2006/21/EY ja 96/61/EY vaatimuksia BAT vaatimusten mukaisista rakenteista. Olennaista on se, että laboratorio-olosuhteissa määritellyt vaatimukset eivät riitä vaan on käytettävä menetelmiä, joita on kokeiltu menestyksekkäästi teollisessa mittakaavassa.

”Mikäli alle 1 000 mm turvekerroksen peittämällä alueilla havaitaan hyvin vettä johtavia kivennäismaakerroksia, tulee luvanhaltijan laatia esitys niiden poistamiseksi ja korvaamiseksi tai peittä-miseksi riittävän paksulla ja heikosti vettä läpäisevällä maalajilla tai muulla tarkoitukseen soveltuvalla materiaalilla.”

Tämäkin lupamääräys lähtee siitä, että rikastushiekka-altaan pohja voi olla vettäläpäisevä. Tämä aiheuttaa ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa ja on siten ympäristönsuojelulain vastaista. Lupamääräys tulee laatia muotoon, jossa edellytetään vettäläpäisemättömiä rakenteita,.

Lupamääräys 106

”Luvanhaltijan on seurattava toimialansa parhaan käyttökelpoisen tekniikan kehittymistä. Parasta käyttökelpoista tekniikkaa on hyödynnettävä kaikissa toiminnoissa niin, että päästöt ja ympäristövaikutukset ovat mahdollisimman vähäisiä.”

Tässä lupamääräyksessä on merkillepantavaa se, että siinä puhutaan parhaasta käyttökelpoisesta tekniikasta, vaikka EUn DIREKTIIVI 2006/21/EY 3. artiklan 18 kohdassa puhutaan parhaasta käytettävissä olevasta tekniikasta (Best available techniques, BAT). Mitä Bat tarkoittaa on määritelty direktiivin 96/61/EY 2. artiklan kohdassa 11, jossa todetaan, että 11) `parhaalla käytettävissä olevalla tekniikalla` (tarkoitetaan) tietyn toiminnan ja siinä käytettävien tapojen tehokkainta ja edistyneintä astetta, jolla voidaan osoittaa olevan sellaiset tekniset ja käytännölliset ominaisuudet, jotka soveltuvat periaatteessa käytännön pohjaksi raja-arvoille, joiden tarkoitus on estää, ja milloin se ei ole mahdollista, vähentää yleisesti päästöjä ja vaikutuksia koko ympäristöön;

- `keinoilla` sekä käytettyjä menetelmiä että laitoksen suunnittelua, rakennetta, ylläpitoa, käyttöä sekä tapaa, jolla sen toiminta pysäytetään;

- `käytettävissä olevilla` menetelmiä, jotka on kehitetty sellaisessa mittakaavassa, että niiden käyttö kyseisellä teollisuuden alalla taloudellisesti ja teknisesti kannattavalla tavalla, kustannukset ja hyöty huomioon ottaen, on mahdollista; näitä keinoja joko voidaan käyttää tai tuottaa kyseisen jäsenvaltion alueella, jos kyseinen toiminnanharjoittaja voi käyttää niitä kohtuullisin ehdoin;

- `parhaalla` menetelmää, jolla tehokkaimmin saavutetaan yleisesti korkea taso koko ympäristön suojelussa.

Parasta käytettävissä olevaa tekniikkaa määritettäessä tulisi ottaa erityisesti huomioon liitteessä IV luetellut osatekijät;

Tuossa direktiivin liitteessä 4 on esitetty mm. että BATeista päätettäessä on otettava huomioon 4. vertailukelpoiset prosessit, laitteet ja toimintamenetelmät, joita on kokeiltu menestyksekkäästi teollisessa mittakaavassa.

Vaadimme, että lupamääräys muutetaan muotoon, jossa se vastaa EU direktiiveissä esitettyjä vaatimuksia. Vaadimme myös, kuten edellä on useiden lupamääräysten osalta todettu, että

sivukivialueiden ja rikastushiekka-altaiden rakenneratkaisuissa ei hyväksytty turpeeseen perustuvia ratkaisuja,

Lupamääräys 104

”Marginaalimalmialueiden pohjarakenne tulee tehdä seuraavasti (alhaalta ylöspäin): – seulottu ja tasattu hienoainesmoreeni $\geq 0,5$ m, – bentoniittimatto, jossa bentoniitin massa ≥ 4 kg/m² ja vedenläpäisevyys $k \leq 1 \times 10^{-11}$ m/s – keinotekoinen eriste, HDPE-kalvo $\geq 2,0$ mm – Suojageotekstiili ≥ 500 g/m²”

Lupamääräyksessä esitetty rakenne ei ole ympäristön näkökulmasta riittävä. Määräyksessä ei ole esitetty rakenteelle käyttöikävaatimusta/käyttöikämitoitusta. Jotta rakenne ei aiheuttaisi ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa, sen tulisi kestää satoja vuosia. Rakenteen alimmainen osa puolen metrin kerroksena voi olla asianmukainen mutta hienoainesmoreenille ei ole asetettu raekokomääräyksiä eikä sen vedenläpäisevyyttä ole esitetty huononnettavaksi sekoittamalla siihen saviainesta. Vedenläpäisevyydelle ei ole esitetty raja-arvoa.

Bentoniittimatto on periaatteessa hyvä rakenne-elementti mutta tässä käyttötarkoituksessa oleellista on maton rakenne ja sen kestävyys. Parhaiten bentoniittimattojen voi arvioida kestävän 100 vuotta, mikä on aivan liian lyhyt aika, jotta ympäristön pilaantuminen tai sen vaara voitaisiin estää. Keinotekoinen eriste, HDPE kalvo on periaatteessa hyvä ratkaisu mutta sen ongelmana tässä nimenomaisessa käyttötarkoituksessa on sen taipumus murtua, mikäli sitä käytetään esimerkiksi raskaiden kivi- tai murskemassojen alle, kuten tässä on tarkoitus käyttää. Jännityssäröily tulee suurella todennäköisyydellä murtamaan tämän 2 mm paksuisen kalvon, jolloin se ei enää sovellu tarkoitukseensa. Geotekstiili, jota esitetään käytettäväksi, on joihinkin käyttötarkoituksiin soveltuva materiaali, mutta lupamääräyksessä sen paino/neliömetri on määritelty liian alhaiseksi. Sen tulisi olla ≥ 1200 g/m². Myös tämän geotekstiilin käyttöikä on niin lyhyt, että se ei riitä estämään ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa.

”Rakenteen primääri- ja sekundääritiivisterakenteet tulee suojata esimerkiksi murskeesta ja louheesta rakennettavilla suojakerroksilla. Suojakerrokset tulee mitoittaa ja suunnitella siten, että niillä varmistetaan tiivisterakenteiden riittävä suojaustaso ja pitkäaikaiskestävyys.”

Näillä murske- ja louhekerrostumilla voidaan aiheuttaa HDPE-kalvon jännityssäröilyä, joka johtaa sen murtumiseen.

”Bentoniittimaton asennusalustan ja keinotekoisien eristeiden yläpuolisten materiaalien on täytettävä maton- ja kalvonvalmistajien vaatimukset eristeeseen kohdistuvien haitallisten kuormien estämiseksi. Bentoniittimaton ja keinotekoisien eristeiden on oltava kaivosrakenteissa käytettäväksi tarkoitettuja.”

Kaivosrakenteissa käytettäväksi tarkoitetut ja käytetyt bentoniittimaton ja keinotekoiset eristeet eivät ole riittäviä estämään suotovesien pääsyä ympäristöön ja siten aiheuttamasta ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa. Täten tuo lupamääräys ei edistä kaivoksen ympäristöhaittojen estämistä.

”Luvanhaltijan on toimitettava Lapin ELY-keskukselle hyväksyttäväksi selvitys rakenteisiin valittavien materiaalien teknisestä soveltuvuudesta kyseiseen käyttötarkoitukseen, materiaalien pitkäai-

kaiskestävyydestä ja toimivuudesta pitkällä aikavälillä lupamääräyksessä 2 tarkoitetun suunnitelman liitteenä. ”

Lupamääräyksessä on jätetty määrittelemättä se, kuina pitkään rakenteiden tulisi vähintään kestää. Tulisi täsmentää mikä on pitkä aikaväli, johon määräyksessä viitataan.

Lupamääräys 116

”Muotoillun ja kiilatun rikki-pitoisen sivukiven jätealueen päälle on tehtävä vähintään 0,3 m paksu moreenista muodostuva tiivistys-kerros, jonka vedenläpäisevyys on enintään 10-9 m/s. Tiivistyskerroksen päälle tulee tehdä vähintään 1,0 m paksu moreenista muodostuva kerros, jonka vedenläpäisevyys on enintään 10-7 m/s. ”

Lupamääräyksessä lähdetään siitä, että rikki-pitoisen sivukiven jätealueen peittorakenne voi olla vettä-läpäisevä, Tämä rakenne mahdollistaa sen että nämä sivukivialueet aiheuttavat ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa satojen vuosien ajan. Lupamääräys tulisi muuttaa siten, että peittorakenteet olisivat vettä-läpäisemättömiä.

Lupamääräys 119

”Luvanhaltijan on jätettävä hakemusasiana aluehallintovirastolle viimeistään vuoden 2031 loppuun mennessä kaivoksen sulkemis-, maisemointi- ja jälkihoitosuunnitelma sisältäen esityksen sulkemis- ja jälkihoitovaiheen tarkkailusta ja määräyksen 88 tarkoittama jätehuoltosuunnitelma. ”

Tässä lupamääräyksessä, kuten muissakin kaivoksen sulkemisesta ja jälkihoitoa koskevissa määräyksissä ajatuksena on se, että kaivoksen sulkemisesta tai jälkihoidosta ei ole olemassa riittävästi tietoa tai kokemusta. On ajattelematonta antaa lupa kaivokselle, jonka sulkeminen tapahtuu tuntemattomalla tavalla. Tämä lupamääräys, kuten muutkin sulkemisesta koskevat lupamääräykset tulisi muuttaa siten, että kaivoksen rakentamisen aloittamiselle ei anneta lupaa ennen kuin realistiset sulkemissuunnitelmat on esitetty. Tämä seikka on niin yksityisten kuin julkistenkin etujen turvaamisen kannalta keskeinen. Toisin sanoen tulisi poistaa määräys sulkemissuunnitelmien määräaika 2031 ja edellytettävä, että ympäristö- ja vesiluvan ehtona on mainittujen suunnitelmien esittäminen.

Vaadimme, että tulee antaa lupamääräys, joka kieltää kaivostoiminna ennen kuin kaivoksella on lainvoimainen kaivannaisjätedirektiivin mukainen kaivannaisjäte- ja sulkemissuunnitelma.

Lupamääräys 121

”Luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että toiminnan lopettamisen jälkeenkin kaivannaisjätealueista ja muista kohteista aiheutuvien päästöjen rajoittamiseksi tarpeelliset rakenteet ovat käytössä ja pysyvät toimintakuntoisina siihen asti, kunnes valvontaviranomainen jälkihoitovaiheen päästö- ja vaikutustarkkailutietojen perusteella katsoo, että järjestelmät eivät ole tarpeen tai niiden aktiivisesta huoltamisesta voidaan luopua. ”

Tämän lupamääräyksen ongelma on se, että siinä ei määritellä aikaa, jonka päästöjen rajoittamiseksi (po. estämiseksi) tarpeellisten rakenteiden tulisi olla käytössä ja pysyä toimintakuntoisina. On ilmeistä, että kyseinen aika on satoja vuosia.

Lupamääräys 122

”Hakemukseen tulee lisäksi sisällyttää suunnitelma Kemijoen vesialueella sijaitsevan purkuputkiosuuden mahdollisesta vesistöstä poistamisesta.”

Käsityksemme on, että purkuputki on poistettava Kemijoen vesistöstä. Vaadimme että sana mahdollisesta poistetaan tästä lupamääräyksestä. Lisäksi edellytämme, että purkuputki poistetaan kokonaan ja että purkuputken linja entisöidään luonnontilaan. Myös tämä tulisi mainita lupamääräyksessä.

Lupamääräys 125

Lupamääräyksessä esitetyt vakuudet ovat periaatteessa oikeansuuntaisia vaikkakin käsityksemme mukaan täysin riittämättömiä, mikä johtuu siitä, että vakuuksien avulla tehtävien toimenpiteiden aikajänne on aivan liian lyhyt.

Realistisen aika toimenpiteiden kestolle on 10 000 vuotta, kun se AVIn päätöksessä on vain muutamia kymmeniä tai max sata vuotta.

Vakuudet tulisi korjata esim seuraavasti:

- a) Suoto- ja louhosvesien puhdistus luonnonvesien tasolla 20 miljoonaa euroa vuodessa.
seuraavat 10 000 vuotta. 200 miljardia euroa
- b) Kaivosrakenteiden korjaukset ja uusimiset 100 miljoonaa euroa 50 vuoden välein
10 000 vuotta 20 miljardia euroa
- c) Puiden poisto jätealueilta 20 000 eur vuosi 10 000 vuotta 200 miljoonaa euroa.
Vakuus kaivoksen konkurssin varalta kaivosprosessin hallittuun alasajoon,
vrt. Talvivaaran konkurssi 100 miljoonaa euroa
- d) Jätealueiden ja louhosten teollisuussalueaitojen uusiminen 50 vuoden välein 100 euro metri
10 km = 1 milj eur, 10 000 vuotta 200 miljoonaa euroa.
Tukesin vakuus kattaa tyypillisesti yhden aidan, mutta ympäristöturvallisuus on taattava niin kauan
kuin louhokset, sivukivialueet ja rikastushiekka-altaat ym aiheuttavat vaaraa.
- e) Pilaantuneiden maiden ja sedimenttien puhdistus ja luonnon enneallistaminen sulkemisen jälkeen
jätealueiden ulkopuolella 50 miljoonaa euroa
- f) Purkuputken poisto ja alueen ennallistaminen 50 miljoonaa euroa

Vakuudessa tulee huomioida, että sen tulee kattaa kustannustaso inflaatiosta ja rahanarvon muutoksista huolimatta. Tämän johdosta vakuuden arvoa pitää korottaa. Uskottavaa taloudellista mekanismia hyvin pitkäaikaiselle vakuudelle ei silti ole, koska aika ylittää tunnettujen pankkien ja valtioiden iät. On ilmeistä, että yhtiö ei pysty tuottamaan vakuuksiin tarvittavia varoja, joten hanke on avolouhos-kaivoksena täysin toteuttamiskelvoton huooiden pitkäaikaiset vastuut. Kaivoksen perustaminen nykyisellä tavalla on ilmeistä laitonta valtiontukea

”Vakuus on asetettava ympäristönsuojelulain 61 §:n edellyttämällä tavalla.”

Yksi lupamääräyksen olennainen puute liittyy edellä lainattuun kohtaan. Ympäristönsuojelulain 61 § mukaan ”Vakuudeksi hyväksytään takaus, vakuutus tai pantattu talletus. Luvassa voidaan perustellusta syystä määrätä tarkemmin hyväksyttävästä vakuusmuodosta ja vakuuden muista ehdoista.” Ottaen huomioon kaivoksen toiminnan laajuus sekä asetettavan vakuuden suuruus yli

110 miljoonaa euroa, kyseessä on merkittävästä yleisestä edusta. Koska vakuus koskee kaivosalueen jälkihoitoa, se liittyy myös mm. poronhoitajien, vapaa-ajan asukaiden jne yksityisiin etuihin. Näin ollen katsomme, että on olemassa perusteltu syy määrätä tarkemmin hyväksyttävästä vakuusmuodosta.

Vaadimme, että tähän lupamääräykseen lisätään maininta, että vakuudeksi hyväksytään vain pantattu talletus. Tämä on ainoa luotettava tapa saada toiminnanharjoittaja maksamaan kaivoksen lopettamisesta. Toisaalta asia pitää palauttaa pitkäaikaisten vastuiden vakuusjärjestelyn selvittämiseksi.

Lupamääräykset 150-154

Nähdäksemme Ruonajoen uoman siirto vaarantaa joen alkuperäisen ja geneettisesti ainutlaatuisen taimenkannan, kuten myös Ruonajokeen laskevan Kuorinkiojan taimenpopulaation. Esitämme että lupamääräykset muutetaan niin, että Ruonajoen uoman siirtoa ei tarvitse toteuttaa.

Lupamääräys 207

”Direktiivilajit ja suojellut lajit

”Suuren petolinnun pesinnän seuranta kaivoksen ja purkupuutken vaikutusalueella olevilla revii-reillä tulee jatkaa kaivoksen rakentamisen ja toiminnan aikana.839 (953) Tekopesien kuntoa ja toimivuutta tulee seurata ja niitä tulee kunnostaa tarpeen vaatiessa.”

Edellä on esitetty maakotkan pesien ympäristön suojavyöhykkeen laajentamista. Ottaen huomioon tutkimustulokset ihmisten aiheuttamien häiriöiden vaikutukset maakotkan pesintään ja pesintätulokseen on tässä esitetyt lupamääräykset jäämässä suurella todennäköisyydellä tarpeettomiksi, koska maakotkan reviiri alueella ja sen läheisyydessä menetetään.

Alueella tehty linnustokartoituksista (2002, 2023) on jäänyt pois suojeltuja lajeja. Kenttäkäynnillä (11.7. 2025) dosentti [REDACTED] havaitsi alueella luonnonsuojelulailla suojellun punajalkaviklon ja nuolihaukan. Kasvistokartoituksesta oli jäänyt pois maininta, että lettorikko on alueella esiintyvä direktiivilaji. Tämän lajin suhteen ei ole annettu mitään lupamääräyksiä.

Oikeudenkäyntikulut

Pyydämme oikeudenkäyntikulujen (2000 €) korvaamista, koska valitus johtuu lupaviranomaisen virheistä.

YLEISET PERUSTELUT JA LISÄVAATIMUKSET

Lupa on lähtökohtaisesti kestävä johtuen kaivannaisjätteiden pitkäaikaisista vaikutuksista, pohjavesille aiheutuvasta vaarasta, purkuvesien vesipuitteidirektiivin vastaisuudesta erityisesti ekologisen ja kemiallisen tilan suhteen.

Toiminnanaloittaminen tulee kieltää, koska se tekee muutoksenhaun tyhjäksi. Laajennetusta toiminnasta tulee suurempi määrä jätettä, jonka pitkäaikaiset vastuut ja vakuudet eivät ole kunnossa. Vakuuden puute voi tehdä vaikutuksista peruuttamattomia.

Jätealueiden patovuoden ympäristöriskit ovat kohtuuttomat ja jäte on vaarallista ja voisivat pilata alapuolista vesistöä pitkälle ml. Simojoen vesistöä ja hyvin pitkäksi ajaksi. YVA-arviossa ei ole käsitelty pato-onnettomuuden vaikutuksia ja siten vaikutuksien puuttumisesta alapuolisiin

luonnonsuojelu- ja Natura-alueisiin ei voi olla tieteellistä varmuutta, vaan päin vastoin voidaan arvioida suhteellisen pienikin vuoto erittäin haitalliseksi.

Kaivoksen rakentaminen tuhoaisi luonnontilaista maa- ja vesialuetta soita ja pienvesiä ja on siten lähtökohtaisesti peruuttamatonta. Se käsittäisi vaarallisen ja mahdollisesti vaarallista vaarallisen jätteen jätealueita. Vastaavan kaatopaikan sijoittaminen vesistönläheisyyteen olisi jätelain perusteella laitonta. Jätealueet on suunniteltu järvien yhteyteen ja uhkaisi vastaavasti mm. Simojokea. Ne olisivat lähes kaikkia Suomen vaarallisen tavanomaisen jätteen kaatopaikkoja vaarallisempi, johtuen suuresta jätteenmäärästä ja haitta-aineiden liukoisuudesta. Ainoat vertailukohdat lienee Kokkolan suurteollisuusalueen ja Bolidenin vuosikymmenien takaisilla luvilla aloitettu kaatopaikka meren rannalla, sekä Kevitsan, Kittilän ja Terrafame-Talvivaaran vaaralliset kaivannaisjätteet, joita ei ole toistaiseksi lainvoimaisesti luvitettu vesistön yhteyteen.

Vaadimme

- luvan kumoamista
- toisijaisesti
- luparajojen tiukentamista
- vakuuksien korottamista edelleen
- luvan voimassa olo tulee rajoittamista 2 vuoden ajaksi
- jätteille tonnikohtaisia vakuuksia, jotka kattavat jätteiden sijoittamisen louhoksiin ja tunneleihin tai stabiloinnin/kiinteytyksen maanpinnalle. Varovaisuusperiaatteella vakuuden vaarallisille jätteille tulee olla 100 euroa/tonni ml. vanhat jätteet

Vaadimme myös ympäristövaikutusten arviointia ja tarkempia lupaselvityksiä käsittäen

- a) jätteiden pitkäaikaiset vaikutukset pinta- ja pohjavesiin sekä maaperään myös aikana jolloin ns. tiivisrakenteiden muovit ja bentoniittimattojen akryyliamidikudokset ovat hajonneet
- b) kaivosonnettomuuksien vaikutukset ml. haitta-aineiden vesistö-, pohjavesi ja terveys vaikutukset
- c) kallioruhjeissa jätealueilta leviävien pohjavesien vaikutukset sen jälkeen kuin pohjarakenteiden synteettiset polymeerit ovat hajonneet
- d) purkuvesien komponenttien ympäristövaikutukset käsittäen
 - i) raskasmetallien, kuten nikkelin, sinkin ja antimonin vaikutukset;
 - ii) sulfaatin, kloridin, litiumin ja bromidin muiden suolaionien,
 - iii) ksantaatetin ja niiden hajoamistuotteiden vaikutukset;
 - iv) arseenin kertyminen ja ympäristövaikutukset
- e) asbestimineraalien esiintyminen ja vaikutukset, menettelyt asbestien poistamiseksi ilmasta ja vesistä ja näistä syntyvien jätteiden käsittely, kaivokselta vapautuvan asbesti kertyminen luontoon ja sen terveys ja ympäristövaikutukset
- f) jätealueiden rakenteiden parhaan saatavilla olevan tekniikan mukaisuus
- g) vakuuksien tarve huomioiden pitkäaikaisen vesien puhdistuksen ja jätealuiden puiden poiston sekä rakenteiden korjaamiseen pitkien aikojen kuluessa, kun pitkä aika on vähintään 5000 vuotta.
- h) jätteiden sijoituksen vaihtoehdot ml. rikastushiekkojen sijoittaminen louhoksiin ja tunneleihin, vaihtoehtona myös yhteissijoituksena sivukiven kanssa.
- i) luvattomien kaivosvuotojen sekä pintavalutuskenttien vaikutukset erityisesti länsipuolen ojasta ja ympärysojista
- j) purkuputken ojituksen ja tielinjojen vaikutukset suo-alueiden valuma-alueisiin ja vesitaseisiin.

Katsomme, että valitukseen sisältyy seuraavia Suomen ja EU-lainsäädännön oikeuskysymyksiä ja valituksen hyväksyminen on välttämätöntä seuraavista syistä:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeää saattaa asia hallinto-oikeuden ratkaistavaksi; katso kohdat kohdat a-d. sekä 1.-10. alla
- 2) asian saattamiseen hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; kohdat a-d. sekä 1.-10. alla,
ja
- 3) valituksen myöntämiseen on muu painava syy: päätös vaarantaa ympäristön turvallisuuden sekä naapurien ja elinkeinojen oikeudet ja on siten perustuslain vastainen, katso kohdat a-d. ja 1-10.

Haemme muutosta erityisesti, johtuen seuraavista ongelmista:

A. Kaivannaisjätteet

Keskeisiä ongelmia.

Luvasta seuraa riskialttiita oikeuksia happamiakin valumia aiheuttavien rikastushiekkojen ja vaarallisen sivukiven käyttöön .

Johtuen operaation kalliudesta ja laajuudesta sekä valtavista ympäristövaikutuksista ml. miljoonien tonnien jätealueet, toimenpide on vaarassa muodostua peruuttamattomaksi. Ruotsissa Boliden on Aitikissa joutunut kaivamaan auki suuren jätealueen johtuen jätteistä tulevasta valumasta.

Yhtiö ja AVI koettavat hivuttaa erittäin suuret ja vaaralliset läjitykset ja kasojen ilmeisen kestävä-
tömmän peittämisen loppusijoitusratkaisuksi määräaikailla luvilla. Tämä on erityisen ongelmallista
happamuodostavien jätteiden osalta.

Toisaalta voidaan arvioida, että sulkemiskorjaus ei ole riittävä ja toimiva edes suhteellisen lyhyttä
aikaa, johtuen kasojen tiivisrakenteiden hajoamisesta. eroosiosta ja peiton puutteellisuudesta. Suun-
nitelluissa rakenteissa on lukuisia puutteita: Tämä tekee esitetyistä rakenteista myös parhaan saata-
villa olevan teknologian (BAT) vastaisen. Rakenteen myöhempi paksuntaminen ei poistaisi perus-
ongelmaa, että suotovesiä ei pystytä hallitsemaan todellisuudessa pitkiä aikoja. Nykyisessä kaivan-
nais- ja sulkemissuunnitelman versiossa ei ole uskottavaa selvitystä jätteiden käsittelystä ja pitkäai-
kaisten vaikutusten selvittämisestä tai hallitsemisesta. Erityisesti ei ole selvitty vesien käsittelyä ja
alueiden korjausta ns. tiivisrakenteiden hajottua. Kyseessä on lyhyehköksi ajaksi suunniteltu lume-
ratkaisu, joka ei ole tosiasiallisesti teknisesti ja tieteellisesti perusteltu.

Päätös vaikeuttaa tai estää paremman ratkaisun, eli suurimman osan jätteistä ja erityisesti pahimpien
jätteiden sijoittamisen louhokseen. Luvassa vahvistetaan arseenin osalta vaarallisen jätteen normit
ylittävien sulfidi- rikkiä, metalleja, ksantaatteja ja asbestejä sisältävien jätteiden sijoitusta rikastus-
hiekkaluokille.

Yhtiö on mahdollisesti väistänyt louhossijoituksen selvitystä väitteellä, että se olisi kaivoslain vas-
tainen. Kuitenkin KHO:lla on EU-oikeuden ennakkoratkaisu, että jo ennen kaivannaisjätedirektiiviä
EU:n jätelainsäädäntö meni kaivoslain ylitse. Ko. ennakkoratkaisua on käytetty Dragon Miningin
luvassa Orivedellä. Tässä lupakäsittelyssä AVI on edelleen sysännyt louhossijoituksen käsittelyn
myöhempään lupaan ja saattaa pakottaa valitun ratkaisun pysyväksi.

Keskeisiä oikeuskysymyksiä:

- a. Saako määräaikailla luvalla päättää kaivoksen sulkemistoimesta, joka on tarkoitettu pysyväksi,

joka on käytännössä peruuttamaton ja aiheuttaa valtavia ympäristö- ja terveysvaikutuksia?

- b. Saako käytännössä pysyviä ja erittäin suuria päätöksiä tehdä ilman tosiasiallisia ja uskottavia kaivannaisjätedirektiivin selvityksiä?
- c. Miten pitkän ajan sulkemistarkkailun tulee näyttää tai arvioida toimivan kaivoksen sulkemisen jälkeen? Riittääkö 200 vuotta?
- d. Tuleeko jätteenkäsittelyn vaihtoehdot kuten louhossijoitus selvittää ennen todennäköisesti pysyväksi muodostuvan päätöksen tekoa? Tuleeko vakuuksien olla varovaisuusperusteella kattavat, huomioiden avoinna olevat vaihtoehdot kuten jätteiden louhossijoitus?
- e. Tuleeko sulkemistarkkailuissa noudattaa edes BAT:n mukaista tekniikkaa? Tuleeko tämän koskea rakenteiden vedenläpäisevyyttä kauttaaltaan? Riittääkö keskimääräinen arvioitu vedenläpäisevyys, jos rakenteeseen saa laittaa kiviä, jotka tekevät sen käytännössä "reikäiseksi"?
- f. Onko luvassa tosiasiallisesti kysymys kaivannaisjätedirektiivin ohittamisesta, ja siitä tulevassa hyödyssä laittomasta valtion tuesta vrt. EU-oikeuden Iberpotash-päätös?
- g. Saako vaaralliseksi luokitettavan ja/tai erittäin suuren kaivannaisjätealueen sijoittaa suolle, vesistön läheisyyteen, ja kallioruhjeiden päälle taikka vedenjakajan läheisyyteen.

Yksityiskohtaisempia kaivannaisjäteoikeuskysymyksiä

1. Jäteratkaisut ainakin maan pinnalla ovat lähtökohtaisesti vesipuitedirektiivin ja kaivannaisjätedirektiivin vastaisia johtuen jätteiden laaduista, määrästä sekä tiiviiden/kapselointiratkaisujen kuten muovin ja suotavien rikastushiekkapatojen kestoäistä. Jätealue on jo lähes hallitsemattomassa tilassa ja pilaa laittomasti pinta- ja pohjavesiä ja edellyttää jatkuvaa aktiivista vesienkäsittelyä. Jätteiden laatu ja vaikutukset tulee selvittää ympäristölupaan.

Tässä on kysymys oikeudenkäytön yhtenäisyydestä suhteessa Vaasan Hallinto-oikeuden ja KHO:n päätöksiin koskien eri kaivosten jätteitä

Vastaavasti kaivannaisjäteselvitykset on edellytetty Sotkamo Silverin, Dragonin Sastamalan ja Joki-sivun luvissa ja Mieslahden kaivoksen luvissa (lainvoimainen KHO:sta). Oikeuskäytäntö ja kaivannaisjätedirektiivin noudattamisen tarve on kuitenkin horjuvaa, koska KHO:ssa asia ohitettiin Pyhäsalmen kaivoksen sekä Uutelan kaivoksen lupien valituksissa 2025. KHO on myöntänyt määräaikaisen luvan toiminnalle selvitysvelvoittein, mutta johtuen lupasyklin pituudesta ja yhtiön jatkuvasta jarrutuksesta asiassa on vaara, että korjauksia jätteiden sijoitukseen ei tulla tekemää ennen kaivoksen sulkemista ja määräaikaisten lupien ratkaisut jäävät pysyviksi.

Yleistä

Kaivoksen suurin vaikutus koko elinkaaren aikana on tässäkin tapauksessa jätteiden haitat. Oikeudenkäytön yhtenäisyyden kannalta on ongelmallista, että tässä tapauksessa kaivannaisjätesuunnitelmaa ei ole vaadittu lupaan, vaikkakin se on velvoitteena hyvissä ajoin ennen toiminnan aloittamista.

Katsomme, että Kittilä- päätöksissä sinänsä hyvää on, että jätteenkäsittelyn pitkäaikaiset vaikutukset ja kestävämmät vaihtoehdot tulee selvittää. Nämä olisi pitänyt tehdä valituksenalaisesta lupaan. Vaikutukset ja vaihtoehdot ovat YVA-kysymys, kohta 2 alla.

Ympäristölupaa erityisesti kaivannaisjätedirektiivin perusteella tarvittavat selvitykset

Ympäristöluvan selvityksien osalta lupa on hallinto-oikeudessa hyväksytty tosiasiallisesti ilman kaivannaisjäteasetuksen selvityksiä, toisin kuin mitä Vaasan HaO edellyti äskettäin käsitellyiltä Mieslahden ja Sotkamo Silverin luvilta. Valituksenalaisessa päätöksessä ei ole perusteltu, miksi siinä ei tarvita jätteiden YVA:a sekä kaivannaisjätedirektiivin ja -asetuksen mukaisia selvityksiä, ja miksi se on hyväksytty puutteista huolimatta.

Prosessissa jää kaivannaisjäteselvityksen osalta epäselväksi, miten ja minkä tahon toimesta toiminta voitaisiin korjata kestäväksi jälkiselvityksillä, jos kaivoksen sulkemiselle annetaan esitetty lupa.

Viittaamme kivilajien haitallisuuteen, asbestiin, raskasmetalleihin seuraavassa kohdassa sekä sulfaattiselvitykseen LIITE 6.

Paras saatavilla oleva teknologia (BAT)

Kaivosten ympäristölupien valitus päätöksissä on edellytetty kaivannaisjätteitä koskevaa parhaan saatavilla olevan teknologian (BAT) asioita, jotka ovat jääneet selvittämättä ja puuttumaan

Kaatopaikkojen rakenteet

Kaatopaikkojen alapuoliset ruhjeet on selvitettävä, kuten Terrafamen KL2-päätöksessä. Selvitys voi vaikuttaa kaatopaikan sijaintiin. Kaivannaisjäteasetuksen mukaiset selvitykset ja tarkastelut voivat myös johtaa siihen, että hyväksytyt rakenteet eivät ole riittäviä.

Keskeisiä Kittilä-päätösten perusteluja on varsinaisessa valituksessa.

2. Vaarallisilta ja pitkäaikaisesti haitallisilta jätteiltä puuttuu lain edellyttämä ympäristövaikutusten arviointi, myöskin merkittävimpien sulkemisen jälkeisten vaikutusten osalta. YVA:a ei myöskään ole tehty vireillä olevaan lupaan. Holtittomuus tästä johtaisi edelleen satojen miljoonien jätetonnien kestäättömään sijoitukseen.

Tässä on kysymys oikeudenkäytön yhtenäisyydestä suhteessa Vaasan Hallinto-oikeuden päätökseen 2024 koskien Keliberin kaivosta. Oikeus päätteli YVA- ja kaivannaisjätedirektiiveistä, että YVA-vollisuus koskee suoraan kaivannaisjätteitä.

KHO oli aikaisemmin kumonnut YVA:n tarpeen Kittilän tapauksessa harkinnanvaraisen YVA:n perusteella, vaikka jätteet ovat kertaluokkia YVA-hankeluettelon jätteitä vaarallisemmat. Tälle ei valittavasti ole esitetty luonnontieteellistä perustelua.

Harkinnanvaraisen YVA:n tarvetta voidaan myös perustella seuraavasti: koska kyseessä on kaivoksen pitkällä ajalla suurin ympäristövaikutus, ei voi olla kestävä jättää sitä YVA:n ulkopuolelle.

3. Kaivannaisjätealueen alla olevia kallioruhjeita ja pohjavesioloja ei ole selvitetty riittävällä tavalla

Tässä on kysymys oikeudenkäytön yhtenäisyydestä suhteessa AVI:n, Vaasan hallinto-oikeuden ja Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksiin koskien Terrafamen kaatopaikkoja ja jätealueita. PSAVI hylkäsi Kortelammen sakkakaatopaikan. Vaasan HaO ja KHO palauttivat Terrafamen Tammalammen geotuubialueella suunnitellun kaatopaikan luvan.

4. Parhaan saatavilla olevan teknologian eli BAT:n noudattaminen ei toteudu ainakaan kaivannaisjäteasetuksen edellyttämän pitkän ajan kuluessa

Asiassa tarvitaan ennakkoratkaisu BAT:n noudattamisesta kaivannaisjätteiden suhteen. Viittaamme edellisissä Kittilän päätöksessä sekä muissa kaivospäätöksissä edellä BAT:sta

mainittuun.

JOHTOPÄÄTÖS JÄTEKYSYMYKSESSÄ

Toiminnanharjoittajan vastuu luvistaan ja johtopäätös

Kittilän luvan 756 johtopäätökset sopivat erittäin hyvin valituksenalaiseen päätökseen ja lupaan. Sivu 58

Lupa-asian vireillepano ja käsittelyajan huomioon ottaminen, lainaus Kittilä-päätöksestä:

Agnico Eagle Finland Oy on vedonnut vastineissaan siihen, että korotusrakenteen rakentaminen on tarpeen käynnistää kesällä 2020, jotta kaivostoimintaa voidaan jatkaa Kittilän kaivoksella aiemman rikastushiekka-allaskapasiteetin täyttymisen jälkeen alkuvuodesta 2021 eteenpäin. Mikäli korotusta ei saada rakennettua, malmin louhinta ja rikastaminen jouduttaisiin yhtiön mukaan käytännössä keskeyttämään, mikä aiheuttaisi kestäättömän suuria taloudellisia menetyksiä ja vaarantaisi kaivoksen toimintaedellytykset pidemmällä aikavälillä.

Ympäristöluvanvaraisen toiminnan harjoittaminen edellyttää ympäristönsuojelulain 198 §:n 1 momentin pääsäännön mukaan sitä, että lupapäätös on lainvoimainen. Lain 199 §:ssä säädetään edellytyksistä sallia toiminta vailla lainvoimaista lupaa. Toiminnanharjoittajan asiana on huolehtia siitä, että toiminta voidaan perustaa lainvoimaiseen tai ainakin täytännönpanokelpoiseen lupapäätökseen.

Kun otetaan huomioon ympäristönsuojelulain yhtiön vastineissaan esittämät seikat kaivostoiminnan keskeytymisestä tai sen seurauksena aiheutuvista taloudellisista tappioista eivät ole sellaisia seikkoja, jotka voitaisiin ottaa ympäristölupaharkinnassa luvan myöntämisen edellytysten kannalta ratkaisevina seikkoina huomioon ja joiden vuoksi lainvastainen ympäristölupapäätös voitaisiin jättää hallinto-oikeudessa kumoamatta. Toiminnanharjoittajan tulee myös olemassa olevan toiminnan jatkamisen yhteydessä ennakoita ympäristönsuojelulain 29 §:n mukaiset toiminnan olennaiset muutokset niin, että muutoshakemus voidaan panna vireille tarvittaessa koko toiminnan kattavana kokonaisuutena riittävän ajoissa.

Johtopäätökset

Edellä esitetyillä YVA-menettelyn puutetta, hakemuksen ja siihen liitettyjen selvitysten riittävyyttä sekä lupaharkinnan laajuutta koskevilla perusteilla asia on pääosin kumottava ja palautettava uudelleen käsiteltäväksi aluehallintovirastolle, jonka tulee käsitellä asia ympäristönsuojelulain 29 §:ssä edellytetyllä tavalla ja ottaa käsittelyssä huomioon tässä päätöksessä lausuttu.

Jäteasiaa tulee käsitellä myös yhtenä kokonaisuutena. Selvitysten perusteella hyväksyttyjä jäteratkaisuja ei voida pitää turvallisina yksin tai yhdessä muiden jätealueiden ja louhoksen sekä pilaantuneiden maiden kanssa, katso myös liite 5 lupamuistutuksen (mielipiteen) kommentteista.

B. Vesipuitedirektiivin ekologisen tilan ja ympäristölaatunormien sekä pintavesissä vaarallisten/haitallisten aineiden edellyttämät selvitykset

5. Lupa johtaisi oikeuteen laskea vesistöön laatunormiaine nikkeliä ja mahdollisesti kadmiumia merkittävästi normit ylittävänä pitoisuutena, sekä sulfaattia tavalla joka nostaisi elohopean yli kemiallisen laatunormin kaloissa, sekä muita haitta-aineita (kuten sulfaattia, suoloja, ksantatteja ja ravinteita) myös ekologisesti ja kemiallisesti haitallisena pitoisuutena.

Tässä on kysymys oikeudenkäytön yhtenäisyydestä suhteessa Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksiin koskien Finnpulpin biojalostamoa, Soklin kaivoksen ympäristölupaa, sekä BASF Harjavalan lupaa. Aineille ja sekoittumisvyöhykkeille tulee olla kattavat tarkkailut

6. Sekoittumisvyöhykkeen määrittäminen. päästöille jätealueilta sekä purkuputkella tulee määrätä tarkemmin kaikki päästökomponentit ml. sulfaatin huomioiva sekoittumisvyöhyke
Tässä on kysymys oikeudenkäytön yhtenäisyydestä suhteessa Korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen Terrafamen purkuputkesta.

7. Luvassa sallitaan melko korkeiden metallien, ravinteiden, sulfaatin ja muiden haitta-aineiden laskeminen vesistöön, ja tämä olisi suurempi ongelma sulkemisen jälkeen veden puhdistuksen loputtua. Johtuen alueen maaperän malmi- ja sivukivipitoisuuksista ja mahdollisesti myös vanhoista louhoksista tullee saastumisesta alueella esiintyy jo selvää pilaantumista.

Tässä on kysymys ilmeisestä virheestä suhteessa vesipuitteidirektiiviin, Natura- ja luonnonsuojelulainsäädäntöön.

8. Luvassa on jätetty huomiotta merkittäviä haitta-aineita, kuten suola-aineita sekä harvinaisia maametalleja eli lantanoideja. Tarvitseeko lain mukaan luvanvaraisia jätteissä ja vesissä esiintyviä aineita selvittää lupaan?

Tässä on kysymys oikeudenkäytön yhtenäisyydestä suhteessa PSAVI esimerkiksi Terrafamen 2014 luvassa lainvoimaiseksi tulleen lupakäytäntöön, joka edellyttää alkuaineiden laajempaa selvitystä käsittäen myös lantanoidit.

C. Naapurien ja kunnan oikeudet

9. Vahingot vesistössä ja vakuudet niiden varalta. Luvan virheellisyydestä edellisissä kohdissa seuraa vesilain mukaisesti vesistöalueilla ekologisen tilan heikkenemistä ja ympäristövahinkoja, joita voitaisiin toiminnan aikana estää asianmukaisella vesien käsittelyllä. Vuosikymmeniä louhoksista ja kaivostoiminnasta jatkuneita haittoja ei ole korvattu vesilain mukaan. Toisaalta jätealueisiin liittyy ilmeisiä ja pitkien aikojen kuluessa väistämättömiä ympäristövahinkojen vaaroja, jotka voivat tehdä haitoista hyvin pitkäaikaisia.

Erityisiä ongelmia syntyy suunnitellusta maa-aineksen otosta, jonka vesi- ja ympäristönsuojelulain mukaisia vaikutuksia ei ole selvitetty riittävästi. Koska vaarallisten tai mahdollisesti vaarallista vaarallisempien jätteiden peittely on lähtökohtaisesti väärin johtuen pitkäaikaisista vaikutuksista, ei maa-aineksen otollekaan voi myöntää lupaa tai oikeutta siihen.

Vesilain kanssa yhdessä sovellettava kaivoslaki edellyttää vesilain sietämisperiaatteita laajemmin kaikkien haittojen korvaamista.

Tässä on kysymys oikeudenkäytön yhtenäisyydestä suhteessa PSAVI vesilain korvauspäätöksiin esim. Terrafamen, KaiCellin ja Mondo Mineralsin luvissa vesien virkistyskäytön haitoista myönnettyihin korvauksiin.

10. Melun, pölyn ja saastumisen vaikutuksia ei ole huomioitu kohtuullisesti suhteessa alueella esiintyviin haittoihin. Pölylaskeumalle ml. asbestimineraalit tarvitaan tarkkailu. Pölylaskeuman tarkkailusta tarvitaan asianmukainen päätös oikeudenkäytön yhtenäisyyden vuoksi esimerkiksi suhteessa Pohjois-Suomen AVI:n ympäristölupiin.

EU-oikeuden ennakkoratkaisujen tarve

Oikeutta pyydetään hankkimaan EU-oikeudesta ennakkoratkaisu YVA-direktiivin, kaivannaisjäte-direktiivin ja vesipuitedirektiivien sekä vaarallisten aineiden lainsäädännön suhteen

- 1) Voiko suuret määrät rikkiä sisältävää rapautuessaan merkittävän haitallista jätettä sijoittaa jätteenä kapseloimalla/peittorakenteen alle maan päälle luvassa esitetyllä tavalla tietoisena rakenteiden rajallisista korkeintaan muutaman sadan vuoden käyttöiästä?
- 2) Voiko kyseisen stabilointia edellyttävän vaarallisen jätteen sijoituksen tehdä ilman YVA-arviointia?
- 3) Tuleeko jätteenkäsittelyn pitkäaikaiset vaikutukset ja kestävämmät vaihtoehdot selvittää?
- 4) Voiko kyseisen todennäköisesti stabilointia edellyttävän jätteen sijoituksen luvittaa selvittämättä kyseisen kaivannaisjätteen pitkäaikaisia vaikutuksia ja lykätä suotoveden käsittelyn kustannusarvion sijoittamisen jälkeiseen aikaan?
- 5) Voiko tällaisen jätteen sijoituksen jättää vakuudelle, joka käsittää vain osan jätteen peittorakenteen kustannuksista ja hyvin lyhyen ajan vesien käsittelyn?
- 6) Kuinka pitkää aikaa tarkoittaa kaivannaisjätedirektiivin kielto laatunormit ylittävistä vesipitoisuuksista pitkienkin aikojen kuluessa suhteessa pintarakenteiden käytännölliseen ja teoreettiseen kestoikään?
- 7) Tuleeko vesien pitkäaikaiselle käsittelylle ja jätealueiden korjauksille olla vakuudet niin pitkäksi ajaksi kun jätteet ovat vaarallisia?
- 8) Tuleeko vakuuksien olla varovaisuusperusteella kattavat huomioden avoinna olevat vaihtoehdot kuten jätteiden louhossijoitus.
- 9) Ovatko luvan purkuveden sulfaattipitoisuudet toiminnan aikana sallittavia, tai ovatko suuremmat pitoisuudet sulkemisen jälkeen sallittavia, suhteessa vesipuitedirektiivin ekologisen tilan vaatimukseen ja sulfaatin ympäristölaatunormeihin.
- 10) Tarvitseeko vedet puhdistaa tai määrittää sekoittumisvyöhykkeet laskettaessa vesiä vesistöön muuallakin kuin purkuputkesta? Olisiko purkuputken vesien pitoisuudet BAT:n mukaisia, kun esim. Terrafame saa vedet vastaavilla menetelmillä niin puhtaiksi raskasmetalleista, ettei sekoittumisvyöhykettä niiden osalta tarvitse?
- 11) Saako vaaralliseksi luokittuvan ja/tai erittäin suuren kaivannaisjätealueen sijoittaa suolle, vesistön läheisyyteen, ja kallioruhjeiden päälle taikka vedenjakajan läheisyyteen.
- 12) Onko luvassa tosiasiallisesti kysymys kaivannaisjäte- ja vesipuitedirektiivien ohittamisesta ja siitä tulevassa hyödyssä laittomasta valtion tuesta vrt. EU-oikeuden Iberpotash-päätös.

Katselmus

Pyydämme oikeutta järjestämään katselmuksen

Valituksen liitteet

Liite 1 Rajat Lapin kaivoksille ry säännöt

liite 2 Kansalaisten kaivosvaltuuskunta – Mining watch Finland säännöt

liite 3 Villohi ry säännöt.

liite 4 Kulmala et al. 2016. Arviointiraportti ex situ -lisättyjen lajien luontoon palautuksista ajalta 2014-2016.

Liite 5. Suvi Ponnikas 2014: Establishing Conservation Management for Avian Threatened Species.

Liite 6. Metsähallitus, Metsätalous Oy:n ympäristöopas

liite 7. Markku Leppäjärvi 1997. Maakotkan (*Aguila chrysaetos* L.) pesintähabitaatin maisemarakenne ja sen merkitys poikastuotannolle.

Liite 8. [REDACTED] 2025. Asiantuntijalausunto; Suhanko Arctic Platinum Oy, Ympäristö- ja vesitalouslupapäätös PSAVI 19.6.2025 nro 83/2025 – valitus päätöksestä.

Liite 9. aluehallintoviraston päätös, johon muutosta haetaan

Liite 10. Sotkamo Silverin toiminnanaloituslupa ei luonnotilaiselle aluelle

Liite 11. [REDACTED] lausunto kaivannsijäteistä

Liite 12. [REDACTED] lausunto sulfaatista

liite 13 [REDACTED] valtakirja

liite 14 [REDACTED] valtakirja

liite 15 [REDACTED] valtakirja